

„Naša najboljša brigadirka“

Srečanje z IX. novomeško MDB Alojza Kolmana-Maroka v Beogradu

Tončka Koplina sem srečal na slavnostni seji CK LMJ v Beogradu na dan štiridesete obletnice ustanovitve SKOJ. Bila je v brigadirski obleki s emblemom novomeške brigade. Pogledal sem jo nekoliko začuden in vprašal: »Tončka, kako da si prišla v Beograd?« Skromno mi je odgovorila:

»V brigadi so me določili, pa me viditi zdaj tu!«

In ji je obisk v Beogradu nagrada za njeno poštenost. Dolge smo se govorili o dobri brigadirki, ki je pokazala vse vrline dobre mladinke, katerih v letošnjem letu ni bilo malo in bi lahko pisali tudi o njih. Njeni tovariši so mi povedali, da je Tončka odlična brigadirka in da jo zelo cenijo. Moje mišljenja je tako kakor vseh njenih tovarišev; takšne primere moramo podčrtati, saj nam kažejo, kaj se lahko doseže v dobrem kolektivnem in da je vsakdo lahko ponosen, da je uspel doseči takšne uspehe.

Naša želja je, da bi bilo veliko takih mladincev in da bi se kar naprej pisali o njih! Sd.

Nisem jo več spraševal, počakal bom prihoda v brigado, sem sklenil, pa mi bodo povedala, il vse, kar me zanima.

Toplice vedno bolj priljubljen turistični kraj

Dolenjske Toplice že dolgo niso več samo zdraviliški, temveč postajajo vedno bolj priljubljen turistični kraj. Vsak dan prihajajo sem izletniki, zlasti veliko pa jih je ob nedeljah. Predzadnjo soboto so obiskali Toplice slovenski pravnik iz Maribora, v nedeljo pa so se spet drugi napotil s Suhorja ustavili v Toplicah. Tudi zdravilniki, ki so imeli zborovanje na Rogu, so si ogledali Toplice, razen njih pa so bili pri nas še člani Zveze borcev iz Celja. Učenci obrtne lesne šole iz

Skofje Loke so obiskali tudi topliško muzejsko zbirko.

Izletniki radi obiščejo tudi naše vinograde, kjer je ravno kar minilo najbolj živahno in zanimivo — trgatav.

D. G.

Vojaki pozdravljajo

»Dolenjski fantje, ki služimo vojaščinu v Ohridu, prosimo, če bi se našlo v domačem listu toliko prostora, da bi prek nje poslali prisrčne pozdrave domačim ter vsem bralcem našega priljubljenega Dolenjskega lista. Pavel Jarman, Vinko Kastelic, Leopold Bezljaj.«

500

»Poslavljava se z lepim, na svidenje'...«

DRAGI TOVARIS UREDNIKI!

Se nekaj dni in z ženo se bova morala posloviti od naših dragih krajev in ljube Dolenjske, kajti usoda hoče tako. Vendar nama ni tako težko, saj ne bova rekla zbogom, temveč na svidenje prihodnje leto in ker vas zapuščava srečne. To rečem resno in premišljeno, kajti ni srečen le oni, ki je zadovoljen, temveč tudi tisti, ki je srečen, ne da bi se tega zavedal.

Šesti sva z ženo zaporedoma vsako leto na obisku pri vas. Prvo leto sem se prepričal, da gradite trdne temelje socializmu, da predvsem gradite, čeravno je bila zemlja še vsa razkopana od vojne. Leto za letom je ta izgradnja pod vodstvom vaših dobrih voditeljev dosegla velikanske uspehe, ki presegaajo vse načrte. Tako bova z ženo, čeprav težko, vendar s ponosom zapustila vas in našo rodno grudo z željo, da bi dosegli še mnogo uspehov.

Da pa niste le dobri graditelji, temveč tudi gostoljubni, sem se prepričal v Smarjškem Toplicah, kjer sva bila z ženo že lani in tudi letos. Ne uživava le v krasni okolici, temveč tudi v prijaznosti vseh; od prvega do zadnjega člana kolektiva. Direktor Majnik je vedno nasmejan in vljuden do vseh gostov. Dobite ga v kuhinji, pisarni, ali pri bazenu, vedno pripravljena odgovoriti na vsa vprašanja, zato ga imajo vsi gostje zelo radi. Tudi natakarice so zelo prijazne. Svigajo od enega gosta do drugega in komaj sediš, že si postrežen pri čisti mizi. Kuharicam pa se je treba spoštljivo odkriti, ne samo zaradi izredno dobre hrane, temveč tudi zaradi njihove volje do dela tudi v neprimernih in pretesnih prostorih. Hrana v Smarjškem Toplicah ni samo obilna, je tudi tako dobra, da bi zadovoljila vse sladokusce. Zato si štejeva v dolžnost, da se zahvaliva direktorju in vsemu kolektivu za vsjo prijaznost in gostoljubje in jim želiva vse najboljše, nama pa, da bi se enkrat uživala njih dobro postrežbo.

Jože in Ani Martinčič, rojaka iz Stopič, ki živiva v Franciji že 37 let.

Tudi veterinarji so proslavljali

Številnim spominkih proslavam in počastitvam zgodovinskih obletnic so se minulo nedeljo pridružili tudi slovenski veterinarji. Zbrali so se v Crnomlju in se udeležili odkritja spominske plošče na hiši, kjer je bila med vojno naša prvih veterinarskih ambulanz osvobodjenega ozemlja. Slavje je začel predsednik društva veterinarjev in veterinarskih tehnikov Slovenije tov. Bučar; pozdravil je predstavnike oblasti in številne člane društva. Nekdanji šef veterinarske službe pri SNOS in glavnem štabu NOV in POS Milan Dolenc je nato govoril o nastanku in razvoju veterinarske službe na osvobojenem ozemlju, pri čemer je opisal delez prvih veterinarjev za razvoj te potrebne službe že med vojno. Tov. Dolenc je odkril tudi spominsko ploščo.

V krajšem kulturnem sporedu so sodelovali pevci iz Šiščne, recitatorji in črnomljska godba na pihalu.

V tem tednu nabiramo

- LIST** hrabake rese (500 dinarjev), slezenovca (180 dinarjev), trpotca okolišnega (70 dinarjev), robide (40 dinarjev), maline (40 dinarjev), bršljina — bršljan (70 dinarjev).
- RASTLINO** žlate rozge (80 dinarjev), hrabake rese (200 dinarjev), koptična s korenino (75 dinarjev), jetrnika (150 dinarjev), vodne kreše (150 dinarjev), ptičjega drešna — moravka (40 dinarjev).
- Korenine** beladone (140 din), arnike (350 din), bluša (160 din), gomolja jesenskega podleska (120 din), rumenega regrata (125 din), srčne moči (150 din), — Korenine bluša in gomolja jesenskega podleska je treba razrezati kot gobe.
- PLODOVE** češmna (120 dinarjev), črnega trna — opanice (50 dinarjev), bezga (100 dinarjev), šipka celega (50 dinarjev), šipek luščen brez semena (180 dinarjev), glog — beli trn — medvedove brusnice (50 dinarjev).

Komisija za sklepanje in odgovodovanje delovnih razmerij pri Kmetijsko gozdarskem posestvu Novo mesto

razpisuje naslednja delovna mesta:

TREH OBRATNIH KNJIGOVODIJ KNJIGOVODJE OSNOVNIH SREDSTEV MATERIALNEGA KNJIGOVODJE ANALITIKA ADMINISTRATORKE

Za prva štiri delovna mesta se zahteva popolna srednja šola ali srednja ekonomska šola s vsaj 3-letno prakso. Za administratorke je pogoj strojepisna šola in obvladanje stenografije.

Med kostanjeviškimi delavkami

Ob krajevnem prazniku Kostanjevice na Krki v obratu tovarne perila

Prvega maja 1958 je pričela delati Tovarna perila, obrat 2 v Kostanjevici na Krki. Začeli so na sam obrat dela. Novi in edini obrat se je začel na mestih v prednjih prostorih Doma kulture. Sprva je bilo le pet strojev in prav toliko delavk, kmalu nato pa je bilo delavk že deset. Obrat je počasi raste

in prvega januarja letos je bilo že 22 strojev in 60 delavk. Zdaj dela v tovarni 76 delavk na 26 strojih, med katerimi so že štiri specialke. Na dan izdelajo okoli 500 srajc.

Rekli smo, da je bil to takrat edini obrat. Danes imamo tudi čevljarsko zadrugo in kleparsko galanterijo. Slednja je začela

pred kratkim, 1. maj 1958 je pogovoren dan, kajti s tem datumom se je začela v Kostanjevici porajati nova sila — delavstvo.

Lepo je videti mlada dekleta, ki sedijo za svojimi stroji, vsaka zaverovana v svoje delo. Zdaj delajo v dve izmenah. V tovarno prihajajo iz različnih koncev; tam od Sutne pa do Grobelj. Nekatera dekleta se vozijo s kolesi, druga hodijo peš, ene izmed njih so si že preskrbele stanovanje v Kostanjevici.

Se o tem in onem smo se pogovarjali in nazadnje je pogovor nanese na sindikat. Delavke so mi povedale, da so vse vdanjene in da je sindikat pričel delati lani junija. Doslej so prek sindikata organizirali že štiri izlete (v Krško, Podstenice, Polom in Rore), razen tega so pa organizirali tudi proslavo dneva republike, dneva žena in 1. maja. Delo v sindikatu je torej precej razgibano, saj so v razmeroma kratkem času pokazale mlade delavke dosti aktivnosti.

Kolektiv tovarne perila čestita za krajevni praznik Kostanjevice

Tokrat novomeški PETROL

11. oktobra zvečer ob 18. uri se je pred bencinsko črpalko Petrola v Novem mestu pripeljal voznik F. S. s osebnim avtomobilom. Pripel je iz Bele krajine in se mu je mudilo, ker je moral pot nadaljevati. Stekla avtomobila so bila močno zaprta. Vzel je v roke krpico, da bi stekla obrišal in ponudil prodajalcu Ivanu Stanšiču ključ od rezervarja s prošnjo, naj ga, medtem ko bo sam obrišal stekla, odklene in napolni. Prodajalec je na prošnjo grobo reagiral, češ da je na svetu samo gospoda in da bi, bili radi vsi gosposje. Voznik je zato rezervar odklenil sam in sam obrišal okenska stekla vozila.

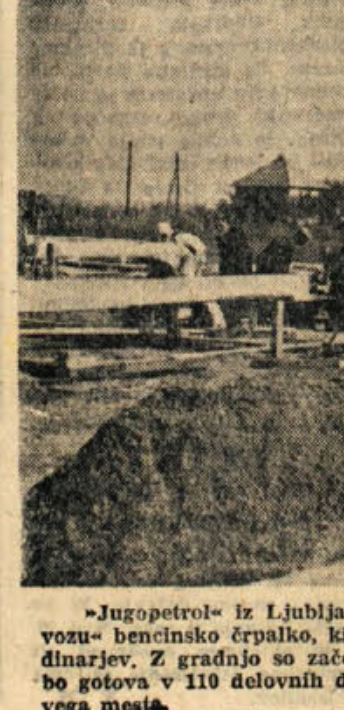
slil, ko je napako zagrešil? Dolenjski vozniki bodo postreženi. Sicer bi namreč zadostal na črpalni avtomat. Voznik bi vanj vrgele kovance in s postregel sam. Vprašujemo se tudi, kdaj bomo na Dolenjskem namreč veliko gorivo o (turizmu) doživeli to, da bo ustizbenec črpalke obrišal vozniku, ki kupuje gorivo, stekla, se ustrezljivo obnašal in (skoro si ne upamo reči) celo osvobodil zrak v vozilu za eteričnim oljem. Tako cer želje, mislimo pa, da imamo pravico zahtevati vsaj ustrezljivost in pravi odnos prodajalca do stranke!

Ker to ni bila prva grobost na tej Petrolovi črpalci, se upravičeno vprašujemo, kaj je dolžnost prodajalca in ali je na to pomislil, ko je napako zagrešil? Dolenjski vozniki bodo postreženi. Sicer bi namreč zadostal na črpalni avtomat. Voznik bi vanj vrgele kovance in s postregel sam. Vprašujemo se tudi, kdaj bomo na Dolenjskem namreč veliko gorivo o (turizmu) doživeli to, da bo ustizbenec črpalke obrišal vozniku, ki kupuje gorivo, stekla, se ustrezljivo obnašal in (skoro si ne upamo reči) celo osvobodil zrak v vozilu za eteričnim oljem. Tako cer želje, mislimo pa, da imamo pravico zahtevati vsaj ustrezljivost in pravi odnos prodajalca do stranke!

Štirikrat udarni in dvakrat posebej pohvaljeni!

Iz Srbije smo dobili obvestilo, da je bila IX. novomeška MDB Alojza Kolmana-Maroka pred dnevi že četrtič proglašena za udarno brigado, razen tega pa je bila tudi že dvakrat specialno pohvaljena. Našim fantom in dekletom na avtomobilski cesti želimo, da bi do konca akcije doživeli še več takih priznanj za svojo prizadevanost in uspešno delo!

Bencinska črpalka v Brežicah

»Jugopetrol« iz Ljubljane bo imel v Brežicah pri »Prevozu« bencinsko črpalko, ki jih bo stala skoraj 11 milijonov dinarjev. Z gradnjo so začeli 26. septembra, predvidoma pa bo gotova v 110 delovnih dneh. Gradi jo SGP Pionir iz Novoga mesia.

— Kako ste zadovoljni z dosseganjem norme? sem vprašal eno izmed deklet.

— Ne preveč, saj jo dosežemo 90%. Pa bo že bolje. Morate spoštovati, da smo sagna kmečka dekleta in da nobena izmed nas električnega stroja doslej še videla ni.

— Kaj pa je z vašim tarifnim pravilnikom? Ali mi lahko poveste kaj o njem? sem vprašal Ivana Mlekarija, ki dela v tovarni že od vsega začetka.

— Zdaj so norme za vsako operacijo posebej. V kratkem bomo dobili kolektivno normo. Plača bo potem po učinku celotnega kolektiva, medtem ko je doslej bila norma in kajpak tudi plača individualna.

— Ali se vam zdi ta novost boljša?

— Seveda! Bolj bodo prišli do izraza napori celotnega kolektiva, medtem ko izstopajo doslej posamezniki.

— Kako se kaj počutite v teh prostorih?

— Zelo slabo, mi je reklo nekaj deklet, »zakaj ti prostori so sicer suhi in lepi, toda premajhni. Vse je neznanjsko stisnjeno. Če se bomo preselili v grad, bo vse drugače.«

— Ali je ta stvar blizu ureditvenju?

— Upajmo! Načrti so že v delu in prihodnje dni se bomo o njih pogovarjali na občini, ki je za to stvar pokazala precej razumevanja in iskrene pripravljenosti na pomoč!

— Koliko mislite adaptirati grajskih prostorov?

— Zaenkrat 50 metrov v treh etažah. Tamkaj bo potem delalo okoli 140 delavk, ker bo obrat prevzel tudi izdelavo prejšnjih odelj.

Ob krajevnem prazniku Kostanjevice na Krki jim želimo še nadalje take vneme in proleta, kakor tudi, da bi jim prej dosegli zastavljene načrte.

P. J.

Gradbeno podjetje SAVA Videm Krško

proda iz svojih časnovnih sredstev **LESENO MONTAZNO STANOVANJSKO HIŠO**

CENA UGODNA.

Ponudbe sprejema uprava podjetja

PAMETNA POBUDA

Predzadnjo soboto je bil v Sevnici sestanek predsednikov političnih in družbenih organizacij s področja vse občine. Na tem sestanku so se pogovorili o izdelavi 10-letnega perspektivnega načrta za občino Sevnica.

To je bil zadnji sestanek, ki naj bi seznanil vse pristojne organe s potrebo po izdelavi takega razvojnega načrta. Osnovna misel, ki je vodila občino in politične organe v njej, da so se tega dela lotili, je bil predvsem neplaški in samonikli razvoj nekaterih gospodarskih in drugih dejavnosti. S tem, da bodo vse obstoječe gospodarske organizacije in 11 komisij, ki so že imenovane, delale na izdelavi perspektivnega plana za vse veje gospodarstva in drugih področij potreb prebivalcev, bo mobilizirano prav vse prebivalstvo, da pove svoje potrebe, želje in hotenja. Plani in predlogi organizacij SZDL, ki bodo po krajevnih območjih vskladili želje in potrebe vseh družbenih, športnih in drugih organizacij, bodo v znatni meri podprli delo imenovanih komisij. Na ta način nameravajo v sevnjski občini doseči najtesnejše sodelovanje vseh družvenih sil za enotne cilje.

Organizacije SZDL po vseh zaselkih in vaseh v občini bodo do konca tega leta zbrale vse predloge državljanov, organizacij in društev, ki jih bodo leti dali za napredek svojega kraja in svojih dejavnosti. Na ta način bo omogočeno, da bo občinski ljudski odbor proti koncu leta 1960 razpravljal o predloženem perspektivnem planu razvoja občine in ga končno uzakoni. S tem bo doseženo to, da bodo zbori volivcev v letošnji zimski sezoni najresnejše razpravljali o potrebah ljudi na vseh področjih od vodovodov pa do kulturnih, gasilskih in telovadnih domov. Važna je tudi ugotovitev, da potem ne bo več prihajalo do zastojev v raznih gradnjah, ki se bodo začele po planu in se po njem tudi morale dokončati.

Imenovane so bile komisije za kmetijstvo, obrt, gostinstvo in turizem, gozdarstvo, promet, šolstvo, prosveto in kulturo, zdravstvo, šport in telesno vzgojo, blagovni promet in komunalne dejavnosti. Občinska komisija za industrijo in rudarstvo bo postavljena v začetku prihajajočega leta, skupna koordinacijska komisija pa bo predloge vseh teh komisij vskladila, ekonomsko obdelala in sestavila končni predlog osnutka perspektivnega plana. Tega bodo na zborih volivcev državljanji ponovno obravnavali po panogah dejavnosti in po krajevnih območjih, nato šele bo predložen ljudskemu odboru v izglasovanje in potrditev. Obsežno delo bo končno le postavilo jasno perspektivo slehernega kraja v občini.

Kratke iz raznih strani

- Podpredsednik avstrijske vlade dr. Pittermann je izjavil, da bo Avstrija moralno upravičena braniti pravice avstrijske manjšine v Južni Tirolski (Italiji), če bo priznala manjšini v Avstriji tiste pravice, ki jih grede in ki so ji zajamčene s pogodbo.
- Marsški časopis »Al Tahrik« piše, da bodo ZDA verjetno v dveh letih ukinile svojo vojaška oporišča v Maroku. Ameriški zastopniki v Maroku za zdaj še niso potrdili ne zanikali te novice.
- V obveščevalnih krogih v Washingtonu se je zvedelo, da ZDA ne nameravajo postaviti opre za rakete, ki bi jih v Grčiji. Iz istega vira se je zvedelo, da so bila pogajanja o tej zadevi prekinjena, in da jih uradni krogi za zdaj nima namenja obnovljati.
- Predsednik Zdravnice arabske republike Nasser bo verjetno letos decembra obiskal Indijo.
- Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abbas se je zavzel za takšno razrešitev pogajanj med alžirskimi vojniki in francoskimi zastopniki o premirju in rešitvi alžirskega vprašanja.
- Pripadniki francoske desničarske teroristične organizacije so izvedli atentat na bivšega radikalnega ministra in sedanjega senatorja Mitterranda. Ta je atentatorjem ubežal brez poškodb. V zadnjem času se množijo grožnje francoskih desničarskih terorističnih organizacij, namenjene vidnim naprednim politikom v Franciji. Tako je v nevarnosti bivši ministarji predsednik radikal Mendès-France, ki ga varuje policija. Oblastva so tudi zelo poostrija varnostne ukrepe okrog predsednika republike de Gaulleja, ministrskega predsednika Debréja in ministrov.
- Celjska vlada je sklenila ublažiti cenzuro, ki jo je uvedla po atentatu na pokojnega celjskega ministrskega predsednika Bandaranaike.
- Italijanski veleposlanik v Moskvi se je pogovarjal s predstavniki sovjetskega zunanjega ministrstva o pogrešanju italijanskih vojnih ujetnikov v ZSSR.

ANALIZA KADROV V SOCIALNEM ZAVAROVANJU

Socialno zavarovanje še bolj približati ljudem

Kadrovska komisija pri OK ZKS je skupaj s komunisti Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje izdelala analizo kadrov v socialnem zavarovanju, da bi Okrajni komite ZKS lahko na temelju ugotovitev sprejel ustrezne ukrepe za hitrejšo strokovno in moralno-politično rast uslužbencev socialnega zavarovanja. Pri izdelavi analize je komisija izhajala iz stališča, da je socialno zavarovanje eno izmed najvažnejših področij družbene dejavnosti, ki je v širnem svetu zelo popularna, v našem notranjem življenju pa je ne znano dovolj politično izkoristiti.

V socialnem zavarovanju so potrebni strokovno in moralno-politično dobri kadri predvsem iz treh razlogov: prvič, ker socialno zavarovanje razpolaga z ogromnimi sredstvi, katerih koriščenje mora biti podvrženo čim širši družbeni kontroli; drugič, ker imajo dnevno opraviti z ljudmi, ki po odnosu uslužbencev do njih čisto ocenjujejo našo družbeno stvarnost; in tretjič, ker nepravilnosti pri mnogih ljudeh lahko zasenčijo dobre strani našega humanega socialnega sistema.

Analiza je ugotovila, da zavod in podružnica zaposlujejo skupaj 88 uslužbencev, izmed katerih ima večina samo nižjo strokovno izobrazbo. Na tak sestav uslužbencev je vplivalo več dejstev: nagrajevanje, stanovanjske razmere in drugo. Izmed 88 uslužbencev

je 55 z nižjo strokovno izobrazbo, 17 s srednjo strokovno izobrazbo, 1 z višjo izobrazbo, 3 z visoko strokovno izobrazbo, 9 je pomožnih uslužbencev, 3 so pa tehnični uslužbenci.

Kadrovska komisija je s to ugotovitvijo seznanila sekretariat OK ZKS, ki je sprejel stališče, da je treba strokovni rasti kadrov v socialnem zavarovanju posvetiti več pozornosti. Pri tem ne gre računati samo na štipendiste, ker letni ne bodo mogli zamašiti vrzeli. Pravilna je odločitev Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje, da v prihodnje ne bo sprejel novih uslužbencev z nižjo strokovno izobrazbo. Tudi z rednimi sestanki in predavanji za uslužbence, kar je bila doslej stalna praksa, bo treba nadaljevati. Nenehno je treba skrbeti za strokovno

raščanje zaposlenih uslužbencev, da bi bili kos čedalje večjim in zahtevnejšim nalogam, ki se postavljajo pred socialno zavarovanje. V zavodu in podružnicah je zaposlenih 20 članov Zveze komunistov. Izmed 88 uslužbencev je 76 članov Socialistične zveze. Aktiv komunistov obstaja pri Okrajnem zavodu, vendar je bil doslej pre malo obrnjen k problemom socialnega zavarovanja, skrbi za moralno-politično rast uslužbencev, izboljševanju odnosov do strank in podobno. Aktiv bi moral organizirati za komuniste, ki delajo v socialnem zavarovanju, in seveda tudi za druge uslužbence, študij programa ZKJ, zlasti tistega dela, ki obravnava socialno zavarovanje in sploh našo socialno politiko. Res je, da so komunisti vključeni v redni študij v okviru terenskih organizacij, toda tu ne morejo študirati programa tako konkretno in v zvezi s problemi socialnega zavarovanja.

Okrajni komite ZKS je osvojil stališče kadrovske komisije, da morajo komunisti v socialnem zavarovanju in izven njega posvetiti več pozornosti moralno-politični rasti uslužbencev socialnega zavarovanja. Zaskrbijo joče je predvsem dejstvo, da je v nekaterih podružnicah nezadovoljivo stanje glede sestava uslužbencev. Na izpostavljenih delovnih mestih, kamor dnevno prihajajo stranke, bi morali biti uslužbeni z najboljšimi moralno-političnimi lastnostmi, ki bi znali pojasnjevati predpise prepričljiveje in bolj bolj življenjsko, ne suho, paragrafsko.

Nadaljnja ugotovitev kadrovske komisije je, da je pre malo vzgojnega dela med zavarovalci, ki čisto ne znajo uveljavljati svojih pravic ali pa zaradi nepoznavanja predpisov pretiravajo v zahtevah. Tu bi morale družbene organizacije odigrati pomembnejšo vlogo. Povečati je treba tudi odgovornost članov skupščine socialnega zavarovanja do zavarovalcev. Prek sindikata bo treba zahtevati od članov podružničnih skupščin in skupščine zavoda, da redno poročajo o problemih socialnega zavarovanja, o trošenju sredstev, delu zavoda in podružnic itd. To poročanje mora biti konkretno, ne načelno in površno. Funkcije člana skupščine socialnega zavarovanja je treba dati v miselnosti ljudi potrebno družbeno pomembnost, da jo bodo bolj cenili in se je odgovornejše zavedali.

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Pretekli teden je Zvezna ljudska skupščina sprejela dva zelo pomembna zakona, zakon o družbenem knjigovodstvu ter zakon o izkoriščanju poljedelskih površin. Zdi se nam potrebno, da zlasti o zakonu, ki določa, kako bomo morali izkoristiti poljedelske površine, naše bralce podrobneje seznanimo. Zakon o izkoriščanju kmetijskih površin obvezuje tako kmetijska posestva kot posamezne proizvajalce, da obdelujejo in sejejo ter izkoriščajo zemljo na tak način, ki najbolj odgovarja krajevnim prilikam, gospodarskim potrebam in tehničnim možnostim vsakega posameznega kraja. Ne bo odveč, če ob tej priliki omenimo, da imajo take zakone tudi druge države. V Ameriki na primer so predpisi o izkoriščanju zemlje zelo ostri, saj določajo minimum pridelka, ki ga mora pridobiti kmetovalec s hektara, ki pa je seveda gledan s stališča naših proizvodnih uspehov v kmetijstvu zelo visok. Na ta način določajo v mnogih deželah, koliko pšenice, krompirja in drugih pridelkov mora pridelati vsak kmetovalec na določenem hektaru, koliko živine mora rediti na hektar obdelovane zemlje itd.

Zakon, ki ga je sprejela Ljudska skupščina, določa predvsem to, pod katerimi pogoji se lahko predpisuje določeni agrotehnični minimum, z drugo besedo določa, kaj moramo kmetovalcu ali posestvu nuditi, da lahko potem od njega zahtevamo

Zakon o obdelavi zemlje

tudi določeno količino pridelka, določeno uporabo umetnih gnojil itd. Zakon je pooblastil ljudske odbore občin, da lahko predpisujejo obvezno uporabljanje določenih agrotehničnih mer za celo občino ali pa posamezna področja občine. Prav tako lahko občine predpisujejo tudi obvezno uporabljanje melioracijskih ukrepov za to, da bi zemlja lahko pozneje rodila več. Prav takšne obveznosti lahko sprejemajo tudi okrajni ljudski odbori. Vendar je v zakonu določeno, ki pravi, da morajo ljudski odbori, še preden sprejmejo predpise o agrotehničnih minimumah, zagotoviti pogoje za uporabljanje predpisanih agrotehničnih ukrepov.

Iniciativo za sprejemanje takih predpisov lahko dajejo tudi posamezne kmetijske organizacije, ki imajo potrebna tehnična sredstva in strokovni kader. Če se ljudski odbor ne bi strinjal s takim predlogom, lahko organizacije pošljejo predlog okrajnemu ljudskemu odboru.

Vse kmetijske organizacije bodo po sprejetju obveznih agrotehničnih minimuhov — to bodo predpisi, ki bodo določali ali najmanjšo obvezno uporabo umetnih gnojil, najnižjo možno mero pri globini oranja ali pa najnižji hektarski donos in podobno — morale te predpise brezpozorno izpolnjevati. Te obveznosti bodo veljale tudi za zemljo, ki jo obdelujejo kmetijske organizacije v kooperaciji z individualnimi proizvajalci ali pa jo jemljejo v zakup.

Kmete pa zakon obvezuje, da bodo zemljišče obdelovali tako, kakor se le-to obdeluje v kraju, kjer zemlja je, in drugič, tako določa, da bodo morali uporabljati vse agrotehnične in melioracijske ukrepe, ki bodo predpisani za področje, na katerem se nahaja njihovo zemljišče.

Če posamezni kmetovalec ne bo mogel zagotoviti uporabo predpisanih mer, zakon dopušča možnost, da kmetovalec sklene dogovor s kmetijsko organizacijo, ki mu bo zagotovila in omogočila uporabljanje vseh predpisanih agrotehničnih in drugih mer. Take pogodbe se bodo praviloma zaključevale na osnovi tržnih cen in ob upoštevanju drugih posebnosti tržišča. Če kmetovalec in kmetijska organizacija ne bosta mogla sporazumno urediti teh stvari in se sporazumno dogovoriti o pogojih obdelave, bo lastnik zemljišča lahko zahteval, da stvari pregleda posebna arbitražna komisija. Ta komisija bo dokončno odločila, kakšne ukrepe kmetovalec mora uporabljati, koliko mora pridelati itd. V sporih ostane še to, da se individualni lastnik zemljišča pritoži na sodišče in zahteva razveljavitev odlokov, ki jih bo predpisala arbitražna komisija. Če bodo občinski ljudski odbori ugotovili, da nekdo ne obdeluje zemlje, tako kot je v določenem kraju v običaju ali pa ne uporablja predpisanih mer, bodo lahko zahtevali prisilno upravo, ki bo trajala od enega do pet let.

Kot je razvidno iz povedanega, bodo imele občine v prihodnje zelo velike naloge, saj bodo morale proučiti zemljišča na svojem področju ter ugotoviti, koliko v danih pogojih lahko zahtevajo od proizvajalcev. Napak bi bilo, če bi bili popustljivi in se zadovoljili z najmanjšimi možnimi pridelki ali s površno agrotehnično obdelavo, prav tako pa bi bilo narobe, če bi ljudski odbori zahtevali, da kmetovalec in posestnik pridelajo na posamezni hektar tolikšne pridelke, ki so zaenkrat rekordi ali pa zelo visoka povprečja. Verjetno bo tako, da bo treba predpise iz leta v leto stopnjevati in zahtevati od kmetovalcev vsako leto skrbnejšo obdelavo in s tem v zvezi večji donos. Jasno pa je, da novi zakon postavlja dokajšnje naloge tudi pred posestva in kmetovalce. Zlasti slednji bodo morali premisliti, kako bodo izpolnili naloge, ki jih sedaj družba z zakonom postavlja pred njih. Stvar je v tem, da ne bomo mogli več dovoliti, da bi zemlja ostala neobdelana ali da bi bila slabo obdelana. Ob tej priliki lahko naredimo primerjavo: če zahtevamo od delavca v podjetju, da poveča proizvodnjo in mu ob tem sicer nudimo večji zaslužek, naj velja enako tudi za kmetovalca. Zahtevamo večjo proizvodnjo, kar bo kmetovalec ob sedaj veljavni cenah prinesel tudi večji zaslužek. Upamo si reči, da sta bila doslej delavec in kmet v tem pogledu v neenakem položaju.

Zakon vsebuje še druge posebnosti kot so obdelava zemljišča v melioracijskih sistemih, urejanje vprašanja arondacije, določa pogoje za oddajanje zemlje v zakup itd. O vsem tem bomo seveda še pisali.

Obt zaostaja tudi v čimolajski občini za razvojem. Čuťiti je pomankanje starih in novih vrst obrti. V občini ni steklarjev, parketarjev, dežnikarjev, kolarjev, sodarjev, avtomobilnikov, filomehanikov, popraviljarjev, radijskih sprejemnikov in raznih drugih obrtnikov. Torej manjka predvsem uslužnostnih obrtnih delavcev. To močno občutijo gradbeniki, ki morajo najemati obrtnike, potrebne za dograditev stavb v drugih okrajih. Ni redke primer, da je nova stavba vseživljiva mnogo pozneje, kot bi bila sicer, ker ni parketarjev, steklarjev, pisarkarjev, vodovodnih in električnih obrtnikov ter obrtnih delavcev sorodnih strok. Takšno stanje je mogoče odpraviti le z razvijanjem obrti, so ugotovili odborniki. Sprejeli so sklep, da bo zbor proizvajalcev dal navodila in smernice svojim obrtnim podjetjem in delavcem ter v njih nakazal, v katero smer naj razvijajo svoje obrtne kapacitete. Podjetja bodo prišla manjkajoče obrti počasi razvijati kot svojo postransko dejavnost. Na seji so že razpravljali o tem, da bi čimomajšnja mesarinja razvila mesno predelovalni obrat, mizarska zavodila ter tudi kovačnico, ki je tam močno potrebna.

PRESELJEVANJE DELOVNE SILE
Lani je bilo na področju občine občutno preseljevanje (diukucija) delovne sile. Pri Beitu Crnomelj, ki je najmočnejši industrijski obrat v občini, se je v letu 1968 zamenjalo ogromno zaposlenih. Z usrepi, ki sta jih v tovarni izvedla uprava in organi delavskega upravljanja, je letos 50 preseljevanje močno oslabil in zmanjšal. Stanje pa se je poslabšalo v rudniku kanalizacije, kjer je letos odšlo 30% zaposlenih. Rudnik se z vsemi silami trudi, da bi to slabost odpravil. Kupil so avtobus za prevoz rudarjev, kmetje tožijo, da se s kmetijstvom ne morejo preživljati in zahtevajo zaposlitev, ponujeno zaposlitev pa odklanjajo, tako da Rudnik Kanalizacije prevzema s svojim avtoбусom delavce celo s področja NRH!

Letos so sprejeli v občini na novo 368 delavcev, kar predstavlja 57% planirane in lakane delovne sile. Kvalificirani delavci največji premankanje. Razpravljali so tudi o delavnici za obsevanje i konfekcijo ki bi lahko zaposlila odobno žensko delovno silo. Zaradi takšnega stanja je treba poskrbeti za vzgojo lastne kadrov in ne čakati na dotok iz drugih občin in okrajev.

Pokažite naš tekniškososedom, znancem in prijateljem, ki še ne dobivajo glasila Okrajnega odbora SZDL na svoj naslov!

Z OKRAJNE SKUPŠČINE ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

Po nepotrebem trošimo denar

V sredo 14. oktobra je bila v dvorani stavbe OZSZ skupščina Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Novem mestu. Od 50 vabljenih se je udeležilo 35 tovarišev in tovaršice. Oblastne forume je zastopala inž. Vilma Pirkovič, podpredsednica okrajna Novo mesto, ter še nekaj drugih gostov.

O delu zavoda je poročal predsednik okrajne skupščine Anton Rolih, za njim pa je govoril o problemih socialnega zavarovanja direktor zavoda Miha Počrvina. Iz poročil in razprave povzemamo nekaj misli in ugotovitev.

ORGANIZACIJA DELA JE ZASTARELA

Služba socialnega zavarovanja stoji pred novimi odgovornimi nalogami. Prihodnje leto, ko bo sprejet zakon o splošnem zavarovanju prebivalstva, bo imelo socialno zavarovanje več kot še enkrat toliko dela kot doslej. Ze sedanjemu delu pa uslužbeni niso več kos, ker so nekateri močno preobremenjeni z delom. Do konca letošnjega leta bo izvedena analitična ocena delovnih mest in zaposlitvi bo treba nove sposobne kadre s srednjo strokovno izobrazbo, predvsem pa bo treba novih pravnikov. Pokojninska služba, invalidska in služba otroških dodatkov imata na kupu neresenih prošelj, za katere je treba izdati odločbe. Zaradi premajhnega števila pravnikov pa morajo prosilci čakati po več mesecev, preden pridejo do svojih pravic.

ZAKAJ TOLIKO NESREČ

V letošnjem letu se je prišlo v našem okraju 1476

PLODNO ZASEDANJE PROIZVAJALCEV

Odborniki zbora proizvajalcev občine CRNOMELJ so 29. septembra resno razpravljali o vrsti vprašanj, ki so sprito naglašala razvoj gospodarstva postala pereča. Pogovori so se osredotočevali na delovnih ljudi in tudi o stanovanjskih skupnostih. V plodni razpravi so sodelovali skoraj vsi člani zbora proizvajalcev in nato v sklepih, ki so jih sprejeli, nakazali pot za rešitev obravnanih zadev.

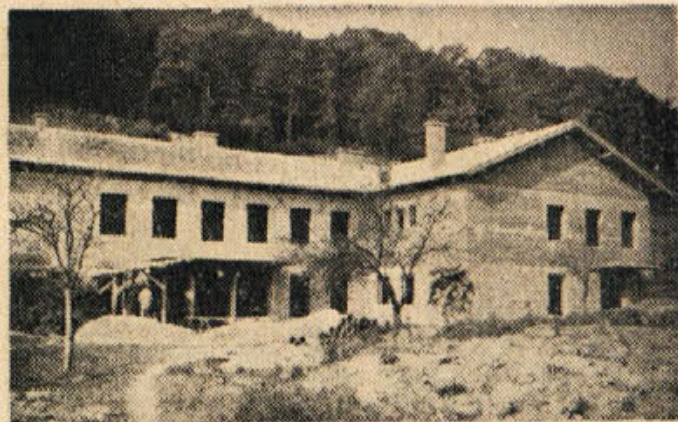
KVALIFIKACIJSKI SEŠTAV
Okrajni sindikatski svet Crnomelja je razpisal anketo o 27 podjetjih o tem vprašanju. V teh podjetjih dela 1300 delavcev in uslužbencev. Ugotovljali so njihovo šolsko izobrazbo in kvalifikacijski sestav. Brez šolske izobrazbe je 41 delavcev, 4 razrede osnovne šole ima 399 delavcev in 8 uslužbencev, 6 razredov osnovne šole 288 delavcev in 15 uslužbencev, 8 razredov osnovne šole 265 delavcev in 47 uslužbencev, nepopolno srednjo šolo 116 delavcev in 95 uslužbencev, popolno srednjo šolo 1 delavec in 25 uslužbencev, fakultetno izobrazbo pa 7 uslužbencev.

Od naštetih so delavci po kvalifikacijski razmešeni takole: visokokvalificiranih je 53, kvalificiranih 441, polkvalificiranih 279 in nekvalificiranih 399. Med uslužbenci pa je višjih 36, visokih 18, srednjih 70, nižjih 64 in pomožnih 9 uslužbencev.

IZOBRAZUJMO DELAVCE!
Ljudje se želijo izobraževati. V podjetjih, ustanovah in sindikalnih podružnicah so doslej organizirali že številne strokovne tečaje in predavanja, hotele pomagati delavcem pri izobraževanju. Da bi bilo delo učinkovitejše, bo izobraževanje odraslih prevzela delavska univerza. Na prihodnji seji ObLO bo imenovan 15-članski upravni odbor sekcije za izobraževanje odraslih v okviru delavske univerze. Vodil jo bo upravnik, ki bo nameščen kot redna delovna moč. Sekcija bo organizirala skupne strokovne tečaje. Sredstva vseh podjetij bodo združili in jih dali na dispozicijo tej sekciji. Podjetja jo bodo obveščala o potrebah za izobraževanje v svojih kolektivih, sekcija pa bo nato organizirala primerno tečaje. Tako bodo odpravili dosedajšo slabost, ko so bili enaki tečaji v več podjetjih nenasledni, izboljšana bo kvaliteta tečajev zmanjšani se bodo stroški, v občini pa bodo obenem zadostni veliki nalozi, saj bodo s sponzorirani kadri lažje sledili nagibom razvoja.

STANOVANJSKA SKUPNOST

V občini Crnomelj nameravajo za zdaj ustanoviti le eno stanovanjsko skupnost. Tudi o tem je razpravljal zbor proizvajalcev, pred njim pa plenum SZDL. Predlog morajo dati še v razpravo na zboru volivcev. Odborniki zbora proizvajalcev so na seji ugotovili, da bo v okviru stanovanjske skupnosti Crnomelj potreben sodoben

Poglejte ga, kako je lep! Že lani spomladl so ga pričeli graditi. Kako tudi ne, saj sta najbolj ambulantni v Brežicah in Septpetru 16 in 18 km daleč. Za 800.000 din vrednosti so prispevali Bizeljčani v materialu ali s prostovoljnim delom. Gradili so pričeli kar na "puf". Sredstva so iskali na vseh koncih. DOZ je pomoč odklonil, občina je najela letos 7 milijonov kredita, da bi dom vsaj na pol dokončali. V njem bo splošna ambulanta, rentgenski oddelke, posvetilnica za otroke, babiška soba, izobilnica in priročni laboratorij. Vse zato, da bodo Bizeljčani imeli zdravniško pomoč pri roki. Tudi za stanovanja so poskrbeli, saj gradijo posebno stanovanjsko stavbo za zdravstvene delavce. Nekaj opreme za dom so že zbrali, ostalo bodo nabavljali počasi, potem ko bo dom dograjen.

Zmešnjave okrog KZ Črešnjevcev

Po izjavi upravnika semliške zadruge je prodajala KZ Črešnjevcev semensko pšenico po konkurenčnih cenah 45 din/kg, čeprav je bila - KZ Crnomelj dogovorjena cena 65 din za kilogram. Upajmo, da kmetom, ki so to pšenico kupili, ne bo žal, ker bodo imeli verjetno precej nižje pridelke kot tisti, ki so kupili semensko pšenico po 65 din/kg. Zaradi te nižje cene je okoliškim zdruham nemogoče izpolniti plan kooperacij. Dobro bi bilo, da bi OZZ raziskala, če je res, da je črešnjevska pšenica semenska,

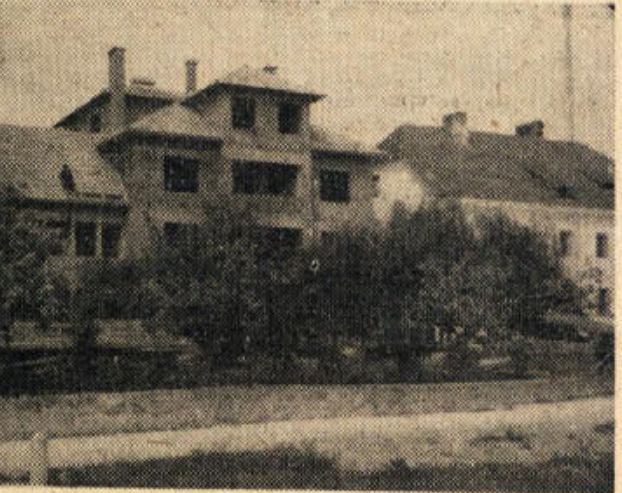
Lepo sosodstvo

ima zadruga Semič s KZ Črešnjevcev. Ko je bila kmetijska zadruga Črešnjevcev razpuščena, je bilo odločeno, da prevzame njeno področje KZ Semič. Tudi odločba, ki govori o tem je izdana. Kot je videti, se s tem strinja KZ Črešnjevcev, ki baranta v 5 vaseh in trdi, da so njene. Letošnje cene umetnih gnojil so že dogovorjene. V zadrugi Črešnjevcev se je zaloga lanskih gnojil strdila. Zdal so najeli, kot pripovedujejo ljudje, nekaj eiganov, ki ta gnojila drobijo in meljejo. Prodajajo jih po 10 dinarjev kilogram. Kako bo to vplivalo na pogodbeno sodelovanje, ni nihče pomislil. Kmetje vedo, da umetnih gnojil letos brez pogodbe, po normalnih tržnih cenah ne bodo dobili. Zato ta pokvarjena gnojila kupujejo. Pravega učinka seveda ne bo in nato bo sledila zgrenjenost, ter očitki, da so umetna gnojila zanič. Na to v zadrugi Črešnjevcev ni nihče pomislil in tudi na to ne, da delajo škodo samim sebi in sosednim zdruham.

MILOŠ JAKOPEC

Mnogo - z malo denarja

V Stranski vasi sem si mimogrede ogledal novo pitališče piščancev, prvo v Beli krajini. Kmetijska proizvajalna zveza Crnomelj je z materinskimi investicijami preuredila dve lesenih stavbi nekdanjega zastajnega pitališča svinj v Stranski vasi. Pod umetnimi koltjami se zdaj tam prevača in presunljivo šivka 1500 piščancev. Čez dobrih 11 dni bodo prvi že odgojeni in bodo odšli na trg ter vsaj malo omilili mesno krizo. Na leto bodo v tem pitališču zredili 16.000 piščancev brojljev. Največ po 3000 naenkrat jih bo v njem, godni bodo odhajali, novi pa prihajali v pitanje. Krmijo jih z močnimi krmili, ki vsebujejo hranila za hitro rast. Nekaj desk, električna napeljava, malo lesenita in umetne koltje - to je bilo vse, kar so potrebovali za ureditev tega novega obrata. J.

GRADNJA GRE H KONCU

Gradnja upravno-stanovanjskega poslopja v Zužemberku gre h koncu. Občinski ljudski odbor bo dobil nove, lepo urejene pisarniške prostore s poročno in sejno dvorano. Stavba bo vseljiva novembra letos. Gradbena dela je kvalitativno izvršilo domače podjetje REMONT. Razen prostorov ObLO so v stavbi še tri družinska in tri samska stanovanja. Tako je tudi Zužemberk dobil lepo sodobno poslopje, ki spreminja videz vsega trga.

že davno več ne ustreza potrebam. Takoj bi bilo treba urediti vsaj eno ordinacijsko sobo, kasneje pa še več, sicer bodo prihodnje leto, ko bodo vsi ljudje zavarovani, bolniki čakali tudi po 3 dni na zdravstveni pregled.

PREVEČ TOGI PREDPISI

Predpisi o otroških dodatkih so preveč togi. V nekaterih primerih, kolikadropočena zaradi stanovanjske stiske stanujeta pri starših in nujni otroci ne dobivajo doklad zaradi skupnega gospodinjstva, ali pa da eden od zaposlenih zakoncev podeduje zemljo, ki ni donosna in je ne obdeluje, ne dobi otroškega dodatka za otroke, bi bilo treba življenjsko ukrepati. Okrajna skupščina OZSZ je pooblastila izvršni odbor, da natančno prouči te predpise ter pošlje na republiško skupščino ZSZ predlog za pristojnost reševanja takih primerov. Na terenu vzbujata splošno negotovanje in postaja politični problem, zato bo treba nekaj ukreniti.

PRENOS PRISTOJNOSTI NA PODRUŽNICE - SOCIALNA SLUŽBA V PODJETJIH

S prenosom pristojnosti z okraja na občine se je pokazal viden napredek, službi socialnega zavarovanja pa doslej ni predpisil tega ne dovoljujejo. Koliko lažje bi postalo za volivce OZZ, če bi njihove podružnice lahko same reševale

pokojninske, invalidske in druge zadeve, kot sedaj, ko morajo zavodi sami izdajati odločbe za vse zavarovance v okraju. Izvršni odbor OZSZ je dobil nalogo, naj tudi s tem v zvezi izdela predlog o spremembi predpisov ter ga pošlje v reševanje republiški skupščini.

Koliko delovnih dni izgube zavarovanci s tem, da sami hodijo na zavod in iščejo svoje pravice, koliko narodnega dohodka je s tem izgubljenega! Ali bi ne bilo pametneje, če bi vsa večja podjetja in ustanove, ki zaposlujejo več kot 100 ljudi, sama organizirala službo socialnega zavarovanja in bi lahko delavci ali uslužbeni v domači pisarni vse opravili. Res, da bi morala podjetja nastaviti novo delovno moč, to pa bi jih stalo vseeno manj kot izgubljeni dnevi nešteti delavcev, ki hodijo na zavod.

Problemi službe socialnega zavarovanja so problemni nasvseh. Organi družbenega upravljanja in sindikalne organizacije v podjetjih bi se morali zavzeti, da bi se služba socialnega zavarovanja opravičala v podjetjih. Tako bi jim, ko gredo v pokoj, podjetje uredilo vse potrebne listine, ne pa da na stara leta po 35 letih službe šele iščejo potrdila o zaposlitvi in se jim tako odločba o upokojitvi zavleče za več mesecev ali celo let. Prav tako bi morala podjetja pokazati več razumevanja za bolne člane kolektiva, za svoje štipendiste in upoko-

lenice.

Le s skupnimi napori organizacij socialnega zavarovanja, delavškega sveta in podjetij bi bilo mogoče to dobiti tak red, kot si ga vsi želimo.

R. B.

Gozdovi in živina

Obisk pri brežiškem Gozdnem gospodarstvu in njegovih načrtih

Takole je, kadar Bizeljšani trgajo — takrat je vse v goricah; staro in mlado ima polne roke dela...

— Za sekuro in žago noben ne prime več rad, — je povedal **Bogo Oberč**, šef operative pri brežiškem Gozdnem gospodarstvu. — V našo, gozdarsko stroko je dotok delovne sile vedno manjši, zato smo tudi pri nas začeli misliti na mehanizacijo. Iz inozemstva smo naročili eno motorno žago, ki bo vsaj malo dvignila moralo naših delavcev.

O novem tarifnem pravilniku pa: — Smer vseh naših prizadevanj je, da se tudi gozdnemu delavcu povečajo dohodki, se-

veda v skladu s povečano delovno storilnostjo. Po novem plačujemo že dije časa, vendar smo v tarifni pravilnik vnesli nekaj sprememb. V starem pravilniku na primer nismo imeli razpona postavk, kar smo zdaj popravili. Razpon predvideva višjo postavko za stalnost pri podjetju, službena leta in kvalifikacije. Tako je dana delavcem pobuda za polaganje kvalifikacijskih izpitov in za drugo.

— Kako pa dosegate planje? — Sečni plan, ki ga imamo 31.000 kubikov, bomo z lahkoto dosegli; preseči ga ne smemo. Gojitvene planje v okviru petletnega perspektivnega plana do zdaj ne dosegamo, ker nam za njihovo izpolnitve primanjkuje sredstev. Upamo, da bo v bodoče boljše.

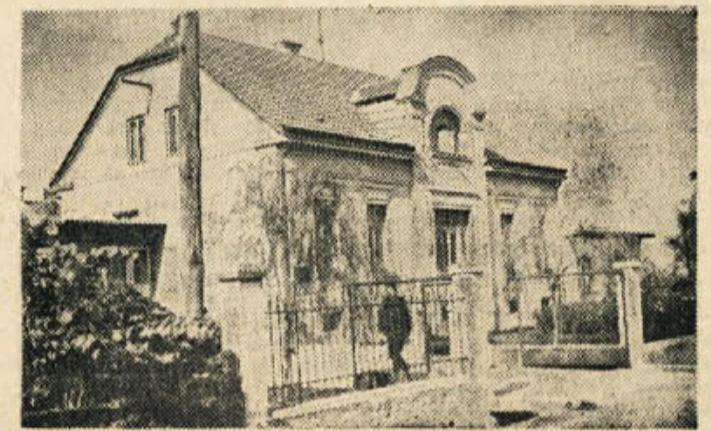
tega nimamo dosti tehničnega lesa, ampak predvsem drva. Da bi povečali vrednost naših gozdov, nam je Inštitut za gozdarstvo in lesno industrijo izdelal nekaj strokovnih študij, kako bomo začeli saditi hitro rastoče drevesne vrste, predvsem iglavce in listavce. Tako nam je inštitut izdelal program za 70 ha plantaže topolov v revirju Vrbinje. V planu imamo še 350 ha plantaž iglavcev in listavcev, a za te površine še nimamo načrtov. To so le začelki, kako dvigniti vrednost obnavljanih gozdov. Vse te načrte ne bomo izvedli letos ali prihodnje leto, morda še čez pet let ne, nekatere pa šele čez 20 let in več. V planu imamo še pripravo širšega programa za sajenje topolov izven zemljiše SLP, na 3000 ha.

topolovih plantaž na Vrbinji, kjer jih bomo imeli v treh letih 70 ha. Popravljamo dovozno in izvozno pot, a začeli smo tudi že z rigolanjem in s krčenjem. Za ta dela nam bo prispevala KPPZ Brežice težko mehanizacijo, lahko pa imamo sami. Ureditev 70 ha nasada nas bo stala okoli 60 milijonov din.

Med topoli bomo posejali poljske kulture, predvsem krmne rastline, ker bomo postavili tu hlev za 200 glav živine. Hlevski gnoj bomo uporabili za plantažo topolov, krmne rastline pa za hranjenje živine. Kredite za hleve in živino imamo sami. Ureditev za remize, stanovanja in ostale pritlikline še ne.

HLEVI MED TOPOLI

Ta mesec smo začeli pripravljati vse za bližnje gozdoznanje prvih 25 do 30 ha.

Tukaj je domuje brežiško GG — kratica, ki jo v Spod. Posavju vsakdo pozna

„Kako je zlatorumeno...“

Kaj menijo predstavniki znanega izvoznega podjetja VINO v Brežicah o vinu in vinogradniškem gospodarstvu v občini

— Poglejte, kako je zlatorumeno! — pravijo naši vinogradniki, kadar dvignejo kozarec vina in v sončni svetlobi občudujejo njegovo barvo. In prav ta, močno rumena barva, je slabost naših vin! Ze dolgo razmišljamo o obnovi vinogradov, tu in tam smo z njo že pričeli. Poglejte torej enkrat zadevi do dna.

Kako delajo vinogradniki v inozemstvu? Najbolj znani so Španci, Italijani in Francozi. Naši vinogradniki iz metliškega, semiškega, novomeškega in bizeljskega področja bi se začudili, če bi prišli tja. — Več sto in tisoč hektarski vinogradi; trta se ovija po žici, med vrstami dva in pol metra prostora. Začuden bi ugotovili, da je v vsakem vinogradu le ena sorta trte. Ko bi vprašali vinogradnika, kje ima prešo, bi odmajal z glavo, da je nima. On proda vinarskemu podjetju grozdje, nima ne sodov za vino in ne preseže. — Zakaj je to dobro, se bo marsikdo vprašal. Vinarsko podjetje odkupi grozdje, ga samo očisti in spreša, in vino nato šola kot pravimo. Tako dobi eno samo količino enovrstnega vina enake kvalitete. Kupcu lahko ponudi 10, 15 ali pa tudi 20 vagonov enovrstnega vina!

In pri nas? V naših vinogradih so trte 90 cm vsakebi. Vsaj 5 sort je pomešanih. — Kmet grozdje sam obere, ne sortira ga, vse skupaj vrže v

prešo in nato priteče most. — Pretoči ga v sode, ki jih je prej po svoji pameti žveplal. Potem pretaka, žvepla in ne guje tako, kot ga je učil oče. Mošta ne proda; čaka, da se bo cena dvignila. Nato pride k vinarskemu podjetju in pravi: »Prodaj bi.« Ta ponuja 15 hektov, oni 5, tretji 20, vsak svojo majhno količino. Marsikateri zaljubljeni ogleduje svoj vzorec in pravi: Poglejte, kako je zlatorumeno! Vinarsko podjetje kupuje te majh-

ne količine vin, ki so »izsolane« v kletih vinogradnikov vsako na svoj način. Ko se steečejo v velike sode, polizkusa narediti iz njih z nadaljnjim šolanjem eno vrsto. To je težko. Nekateri vinogradniki so priliči malo vode, drugi so dodali sladkorja, eni žveplali preveč, eni premalo. In še nekaj: skupna količina je za izvoz zelo majhna.

Ko naš izvoznik tako pridobljeno vino ponuja inozemskim kupcem, sliši pohvale o

kvaliteti, toda kupci grajojo močno barvo in tudi količino so premajhne. V obnovi vinogradov je rešitev. V Makedoniji, Srbiji in Dalmaciji so to že spoznali in sprejeli sodobno vinogradniško proizvodnjo. — Tudi na Primorskem so že začeli. V sodobne vinske kleti prodajajo vinogradniki grozdje. Pri izvozu jugoslovanskih vin so nas naštetja področja s

S sladkim bremenom do zidanice

svojimi pravilno šolanimi vini, ki jih ponujajo v večjih količinah, že močno izpodrinila. Ze, toda naše sorte so priznane, bo rekel kdo. To je res, priznane in celo iskane so, ker pa ni količin, propadamo.

Z načrtno obnovo vinogradov moramo urediti velike vinogradniške komplekse z enakimi, zemljišču primernimi vrstami trt. Le vezanje in rezanje trte bosta ostala ročna, vsa druga dela bodo opravili stroji. Hektarski donos vinogradov se bo povečal od sedanjih 30 do 40 hl na 120 hl. Vinogradnik bo prodal grozdje, hidravlične presehe bodo iz njega iztisnile mnogo več soka kot domače. Kletarjenja, takšnega kot do zdaj, ne bo več. Naš izvoznik vina bo nato, ko bo inozemski kupec polizkusil tramince, modro frankinjo, renski rizling ali bizeljšana, pohvalil kakovost in barvo ter vprašal, koliko ga lahko dobi, bo naš izvoznik vina lahko odgovoril:

»15, tudi 20 vagonov, če želite...«

Kozolec-tovarna - kombinat

Pripovedovali vam bomo o tovarni pohištva Brežice, 90% proizvodnje prodajo v inozemstvo. Lani so dosledno izvedli analitično oceno delovnih mest. Ko so letos pričeli sestavljati novi tarifni pravilnik, so bili v težkem položaju. Zakaj? Tarifnih postavk niso mogli dvigniti na račun višjih cen izdelkov, ker so cene na zunanjem tržišču ustaljene. Razen tega so porasle še cene domačih surovin, ki jih uporabljajo. Furrirji in vezane plošče so letos dražji celo za 30%. Stali so pred težavno nalogo in jo rešili.

Za osnovo so vzeli proizvodni plan podjetja. Zato so proizvodnjo podredili načinu plačevanja po učinku. Analitična ocena delovnih mest iz leta 1958 je bila osnova za pravilno razvrstitev kvalificiranih delavcev. Proizvodni plan so poznali, poznali so tudi lastno ceno izdelkov. Iz obsega so izločili, za koliko smeje povzrasti plače in kaj morajo storiti, da jim bo to

uspelo. Odičili so se za 7% povziranje prejemkov v novem tarifnem pravilniku. Vedeli so, ga bodo uspeli le, če povečajo storilnost dela, izboljšajo organizacijo v proizvodnji in uvedejo skrajno varčnost. Vse norme in skupniške akorde so povzili. Kolektiv je bil o vsem sproti obveščen. Delavci so vedeli, da so v položaju, ko se jim majoje tla pod nogami. Ali ostati v podjetju in dohitevati proizvodnjo ali pa oditi, le ti dve možnosti sta bili. Več kot 90% del v proizvodnji je normiranih in plačanih po učinku. V politični je v celoti uveden način plačevanja po učinku. Pravilnik govori: Če delavec na delovnem mestu iz določene količine surovin naredi izdelek določene kakovosti v določenem času, je zaslužil toliko. Če teh posojev ne izpolni, zasluži manj, če jih preseže, zasluži več. V prvem polletju so presegli plan proizvodnje za 8%. Priložnost za posameznika je bil 732.000 dinarjev (ani 630.000). Storitnost se je v primerjavi z lanskim letom dvignila v letošnjem prvem polletju za 15%. Strojni park je ostal isti, le število delavcev se je neznatno povečalo, ker so letos prevzeli prej samostojni zagarski obrat. Letošnji proizvodni plan je za 66 milijonov večji od lanskega.

Premijski pravilnik določa po različnih kriterijih premije za vsa delovna mesta. Ne morejo jih izplačevati, ker ni razpoložljivega plačnega sklada. Podjetje komaj zmaguje anuitete in steska izplačevati tarifne postavke. Ne šudimo se, saj so mnogi kolektivni povečali letos tarifne postavke in premije na račun cene svojih izdelkov. V tovarni pohištva Brežice pa so povečanje tarifnih postavk odzvali s povečanim delom.

Vsi prostori so dobesedno zstrpani s surovinami in z gotovljenimi izdelki in delavci se jim le steska ogibljajo. Skladišča nimajo. Kje je rešitev? To vprašanje bo mogoče rešila gradnja novega kombinata za proizvodnjo pohištva v Brežicah. Investicija bo veljala 1 milijardo 600 milijonov dinarjev. Kombinat bo izdelal 20.000 pohištvenih garnitur na leto. Če bodo zrastle na brežiški ravnini nove stavbe in v njih stekli stroji, bo kolektiv tovarne pohištva Brežice laže zadovoljil iz nekdanje delavnice pod kozolcem. Ki je počasi prerasla v tovarno pohištva, bo nastal velik sodoben kombinat.

DEVETO GOZDNO GOSPODARSKO PODROČJE

— Gospodarimo s 15.000 ha gozdov SLP, ki so raztreseni po celotnem bivšem trboveljskem okraju in delu celjskega. Naš smoter je, da odstopimo gozdove iznad Radeč Ljubljani, Celju, kar je v njihovem okraju, mi pa da dobimo nazaj bivše ozemlje pri Mokronogu in Kostanjevici, ki je zdaj v sklopu Kmetijskega gozdarskega posestva Novo mesto. Tako bi spet imeli nazaj naš nekdanji teren, se pravi ozemlje, ki spada pod 9. gozdno gospodarsko skupnost

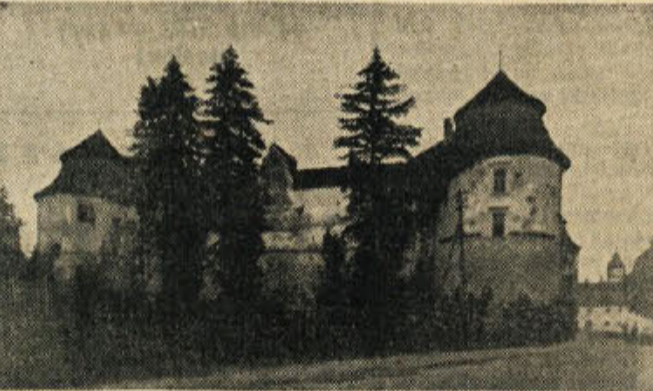
IZBOLJŠATI GOZDOVE

— Zaradi odprtosti so bili naši gozdovi precej izkoriščani, zato imamo nizke zaloge. Tudi po vrednosti so slabi, saj imamo največ listavcev (bukovine), ki predstavljajo manjšo vrednost od iglavcev. Razen

Vsem prebivalcem občine Brežice iskreno čestitamo za praznik 28. OKTOBER ter jim želimo nadaljnjih uspehov pri delu in izgradnji socializma

Občinski ljudski odbor BREŽICE

- OBČINSKI KOMITE ZKS
- OBČINSKI KOMITE LMS
- OBČINSKI ODBOR SZDL
- OBČINSKI ODBOR ZB
- ZDRUŽENJE REZERVNIH OFICIRJEV
- ZDRUŽENJE VOJASKIH VOJNIH INVALIDOV
- OBČINSKI SINDIKALNI SVET
- OBČINSKA GASILSKA ZVEZA
- TVD »PARTIZAN«
- TOVARNA POHIŠTVA OPEKARNA
- Trgovsko podjetje »PREVOZ«
- GOZDNO GOSPODARSTVO
- Grabeno podjetje »GRABENIK«
- KOMUNALA
- Trgovsko podjetje »LJUĐSKA POTROŠNJA«
- Trgovsko podjetje »KRKA«
- Trgovsko podjetje »VINO«
- Podjetje »AGROSERVIS«
- PODJETJE ZA POPRAVILO ŽELEZNIŠKIH VOZ DOBOVA
- RUDNIK GLOBOKO
- PLETILNICA DOBOVA
- KOLEDSKE TOPLICE
- CATOVORSKA RESTAVRACIJA Brežice
- GOSTIŠČE MOKRICE
- KMETIJSKA PROIZVAJALNA POSLOVNA ZVEZA
- Kmetijsko posestvo »RDEČA ZVEZDA«

- KMETIJSKE ZADRUGE:
- Brežice, Dobova, Kapele,
- Pišee, Globoko, Bizeljsko,
- Jesenice in Cerklje
- Lekarna in Zdravstveni dom Brežice
- Gostilna »Pri gradu«
- Gostilna »Pri pošti«
- Kavarna in okrepevalnica

Brežice za letošnji občinski praznik

Občinski ljudski odbor Brežice in obč. odbor SZDL sta pripravila skupno z organizacijami in vodstvi društev naslednji spored prireditev za letošnji občinski praznik:

- 24. oktobra ob 10. uri: otvoritev nove osnovne šole v Mirzlavi vasi
- 24. oktobra ob 19. uri: slavnostna akademija v Dobovi
- 25. oktobra ob 8. uri: orientacijski pohod in strelsko tekmovanje obveznikov predvojaške vzgoje
- 25. oktobra ob 14. uri: cestne hitrostne moto-dirke z udeležbo iz LR Hrvaške in LR Slovenije
- 25. oktobra ob 14. uri: akademija v Cerkljah ob Krki
- 25. oktobra ob 14. uri: slavnostna akademija v Artičah
- 25. oktobra ob 17. uri: slavnostna akademija na Bizeljskem
- 27. oktobra ob 20. uri: slavnostna akademija v Brežicah
- 28. oktobra ob 9. uri: slavnostna seja Občinskega ljudskega odbora Brežice
- 28. oktobra ob 10. uri: otvoritev gospodinske razstave
- 28. oktobra ob 10.30 uri: otvoritev restavrirane grajske dvorane in ogled muzeja

En dan na Bizeljskem

Klepet klopotcev me je pozdravil, ko sem izstopil na Bizeljskem.

— Takoj bi šel v obnovo vinograda. Zadrugi dam vso zemljo. Človeka boli srece, ko vidi, da bi lahko pridelal več hektov, pa jih ne. — Tako je povedal Stefanov, Balon in vrsta drugih. Sedeli smo v kleti, polni velikih sodov, poskušali bizeljšana, prigrizovali kruh s paštetom in se pomenkovali. Bizeljšani so obrnili kmetijsko obdelovalno zadrugo, ki je obstajala na Bizeljskem od 1947 do 1951 v dobrem spominu. Kako tudi ne, saj je imela ob likvidaciji 3 milijone in pol dobička. Zakaj so nam vzeli našo KOZ — vzdihujejo napredni vinogradniki še danes.

Obnova vinogradov, to je prvo in osnovno vprašanje Bizeljskega. Vsi govorijo le o tem. Kje so vzroki? Vinogradi so izžrpani. Večina gospodarjev je za obnovo. Eni so zanjo pod vsakimi pogoji. Drugi so za obnovo, pa bi radi, da bi pogodba trajala le, dokler ne bi odplačali vloženih investicij. Tretji so proti njej, četrti se boje, ker jim je vinograd edino sredstvo za preživljanje. Vprašujejo se, od česa bodo živeli 5 let, do rodnosti nove trte. Pričeli bi že obnavljati, toda slabe parcele so pomešane z dobrimi, zato ne morejo dobiti 20 hektarskega kompleksa. Različne govorice, ki težave napihujejo, so mnogim zamezile pravi pogled.

V pisarni Kmetijske zadruge Bizeljske vlni na steni seznam odsekov: trgovina, mlin, žaga, vinarski odsek, strojni odsek, ekonomija, mesnica, odkup živine in

kino. Torej kar devet odsekov. Na zidu plan kooperacije in vsak dan sproti zapisani uspehi. Plan jesenske setve ječmena so presegli, plan pšenice uresničili 98%, plan vinogradniške pogodbene proizvodnje 119 odstotkov in nato še plan za pitanje prasičev, telet, goveda in s svinčnikom pripisan plan spomladanske setve. Benedikt Mihelini je upravnik zadruge. Med ljudmi je zelo priljubljen, po domače mu rečejo Benč.

— Naši ljudje so pristopni, razumejo pametno besedo. Vse plane bomo presegli. Z davki so težave. Nižinski kmeti so prizadeti. Tri, tudi štirikrat višje davke plačujejo kot v oni v hribih. Tam ne uniči pridelka ne toča ne slana, zato se hribovci smeji in — bogatijo. Nekaj bo treba ukreniti.

496 ha vinogradov je na našem območju, blizu 1000 vinogradnikov gospodarji na njih. Razpravljamo o obnovi, načrte za posamezne komplekse smo že pripravili. Začeti bo treba. Kje jih čevlji žuli, so vam povedali najbrž ljudje sami. Težave so. Nek premožnejši vinogradnik je pričel z obnovo. Najel je privatni traktor iz Zagreba. Pridružil se je še nekaj manjših vinogradnikov. Zrigolali so in posadili trto. Ko je bilo treba plačati, je bogataš imel denar, revežji pa niso imeli in so pričeli tarnati. Pomagali smo jim tako, da smo priskrbeli kredit, toda vračati je je treba redno. Ti so nam marsikaj pokvarili.

Letos je spet težko. Sindikati so dvig-

lili ceno jabolk. Prideš v vas, dogovoril si se s kmeti za jabolka, imaš tudi kupca. Toda v vasi stoji kamion, iz Zagreba, iz Trbovelj in kdove od kod. Ponujajo za jabolka 28 tudi 30 dinarjev. Pristopim, opozorim jih, da sami sebi škodijo, oni pa: »Tovariš upravnik, prišli smo kupovat. Nimate nas pravice kontrolirati!« Takih zgodb imam precej. Ali pa ona s traktorji. Dva imamo; ko bomo te dni končali z jesenskim oranjem, bosta ostala brez dela. Prejšnja leta smo po oranju z njima po vaseh na cirkularki žagali drva. Letos je prišel iz Zagreba neki žagar s svojo cirkularko. Na občini je dobil dovoljenje. On žaga, naša dva traktorja pa bosta čez deset dni gledala v »luft«.

RDEČA ZVEZDA se imenuje vinogradniško-zivorejsko posestvo v Stari vasi. Bizeljšani so ponosni nanj. Ker so mi nekateri vinogradniki rekli, da pri obnovi vinogradov čakajo na zgled Rdeče zvezde, sem upravnika Šepetavca vprašal, kako je s tem.

— Vsega imamo 150 ha zemlje, od tega 24 ha vinogradov, 5 in pol ha smo že obnovili, 4 in pol ha smo prihodnje leto. Ker je bilo do zdaj dovolj delovne sile, se nam z obnovo ni mudilo. Odkar je zgrajena železniška proga proti Kurnovecu so se ljudje pričeli voziti na delo v Zagreb. Delovne sile je pričelo primanjkovati. Zato smo začeli vinograde zdaj obnavljati. Ko bo obnova zaključena, bomo le vezali in rezali ročno, vse drugo bodo opravili stroji. Čas nas je malo prehitel.

Je že lani nastopal. V sezoni ima redno dvakrat na teden vaje. Ko sem vprašal o načrtih, so povedali, da nameravajo uprizoriti dva do tri odrska dela sodobnih piscev. Tudi na samostojen pevski koncert mislijo. Moški pevski zbor ga bo pripravil v sodelovanju s šolskim pionirskim pevskim zborom.

Izobraževanje odraslih je vprašanje tudi na Bizeljskem, kakor povsod drugod. Zdaž so v okviru osnovne šole ustanovili šolo za odrasle. Pouk se je začel te dni. Štirikrat na teden se bodo zbrali odrasli, željni znanja, ki jim ga preteklost ni mogla nuditi, in se učili. Prosvetno društvo ima tudi knjižnico. Toda knjige v njej so večinoma stare kmetijske strokovne in nekatere politične literature, vse iz let 1947 in 1948. Ljudje so že vse prebrali, zato je promet knjižnice le 80 knjig na leto. Lani so dodelili iz blagajne PD knjižnici 10.000 din. Tudi letos nameravajo to ponoviti.

To so glavni bizeljski problemi, ki jih spozna potnik v enem dnevu bivanja na Bizeljskem. Klepet klopotcev in šebetanje skorvece ga pozdravita ko pride. Ne more se načuditi izredni gostoljubnosti domačinov, ki je tako, da ja najdeš le redko kje enako. Takšno je Bizeljsko v času trgatve, ko je tam najbolj veselo. Mladinci prosvetnega društva bodo brez tuje pomoči našli stik s starejšimi in prehodili težave. Družanje je z obnovo vinogradov. Ta mora biti skrb vseh. Treba bo več sodelovanja med zadrugo, krajevnim odborom, vinogradniki in občino, pa bodo tudi ta problem uspešno rešili. Če bodo resno zagrabili vsi naštetji, bo z združenimi močmi v prihodnjem letu na Bizeljskem rignoli traktor »adri svoje težave v zemljo in lapor Janeževce gore, Orešje gore in vseh ostalih vinskih gorah na Bizeljskem.

Pred nami je zopet teden, ko se bomo prebivalci brežiške občine spominjali osemnajste obletnice tistih usodnih dni, tence oktobra 1941, ki jih slavimo kot naš občinski praznik. Vsebinska osnova občinskega praznika bo letos poudarjena še toliko bolj, ker v letošnjem letu slavimo 40-letnico slavne revolucionarne Partije, katere člani so bili tudi brežiški prvoborci. Pod borbeno zastavo Partije so žrtvovali v prvem letu osvobodilnega boja mlada življenja.

Ponosni smo danes lahko, da so bili v najtežjih trenutkih naše usode tudi v brežiškem Posavju člani Partije, ki so nam pokazali svetel vzgled, da bo edino oborožena borba rešila naš narod okupatorjeve oblasti, in ki so bili globoko prepričani, da bo v tej oboroženi borbi izvojevana tudi socialna osvoboditev slovenskega delovnega človeka. Za te plemenite ideale so posvajali skrajne padli v najtežjih dneh našega naroda na vznožju Bohorja, potem ko so se več tednov borili z orožjem v roki proti nemškemu okupatorju.

Vsem tistim, ki so po vzgledu brežiških prvoborcev nadaljevali z oboroženo borbo in doživeli zmago, kakor tudi vsem nam, ki pomagamo pri graditvi socialistične družbe, bodo oktobrske žrtve vedno primer junaštva, požrtvovalnosti in ljubezni do rodne zemlje. Njihova dejanja naj nam bodo vedno vzgled pri našem delu. Zato ob vsakoletnem občinskem prazniku pregledno uspešno naša prizadevanja za izgradnjo naše ožje domovine in pri tem naj nas ne prestrašijo morebitne težave in napori. Nedvomno nas še najtežje delo čaka pri preobrazbi kmetijstva z uvajanjem

novih modernih oblik kmetijske proizvodnje, ki je vsekakor še vedno ena najvažnejših gospodarskih dejavnosti v naši občini. Čeravno je bilo lani težko zorati ledino na tem področju, smo letos vendarle že dosegli pri tem prizadevanju lep uspeh, saj je število zasebnih kmetijskih posestnikov, ki v kmetijski proizvodnji sodelujejo s kmetijskimi zadrugami, neprimerno večje kot v lanskem letu. Z obsejnim melioracijskimi deli v okolici Brežic in Dobove, ki jih bomo morali pričeti v prihodnjih letih, se bodo te površine kmalu še

Brežiškemu občinskemu prazniku

znatno povečale. Imamo nad 1000 hektarov zamočvirjene zemlje, ki danes ne daje niti toliko, da bi posamezni lastniki kriili obveznosti do družbe. S skupnimi napori bomo morali to zemljo spremeniti v plodno in donosno, kajti le na ta način bomo dvignili naš narodni dohodek, ki je sorazmerno zelo nizek. Tako bodo postopoma tudi v kmetijstvu prevladali novi, socialistični proizvodni odnosi.

Industrijska proizvodnja v občini, čeravno ni posebno obsejna, je z večjo produktivnostjo dela v preteklem letu vendarle porasla. Letošnja razširitev Opekarne in graditve umetne sušilnice bo v prihodnjem letu omogočila

mного večjo proizvodnjo najrazličnejših vrst opeke. Predvidevamo tudi večjo rekonstrukcijo Tovarne pohištva, s čimer bomo lahko zaposlili odvisno delovno silo v občini. Tudi komunalno gospodarstvo je imelo v letošnjem letu več lepih uspehov. Zgrajen je bil vodovod v Ribnici in Prilipah. Dokončana je bila gradnja dveh novih šol v Mrzljavi vasi in na Bojsnem. Na Bizeljskem je pod streho prostora nov zdravstveni dom, zraven tega pa smo zgradili stanovanjsko stavbo za zdravstvene delavce. Elektrificirane so bile vasi in zaselki v krajini uradih Pišce in Velika Dolina. Prav pri elektrifikaciji našega podeželja naš čaka še veliko dela, saj imamo še okrog 18 odstotkov vasi in naselij v naši občini neelektrificiranih. Pospešana stanovanjska izgradnja bo že prihodnje leto vsaj deloma omilila stanovanjsko stisko v Brežicah.

To so nekateri gospodarski uspehi naše občine v obdobju enega leta. Najvažnejšo pridobitev naše družbene ureditve pomeni sistem družbenega samoupravljanja na vseh področjih gospodarskih dejavnosti, kjer lahko sodelujejo vsi naši delovni ljudje.

Z željo, da bi imeli v prihodnosti čimveč uspehov pri uvajanju in graditvi socialističnih proizvodnih odnosov in doseganju čimvečjih hektarskih donosov, pri povečanju produktivnosti dela v industrijskih, obrtnih in vseh drugih podjetjih, v razvijanju in utrjevanju delavskega in družbenega samoupravljanja, čestitam vsem prebivalcem brežiške občine k letošnjemu občinskemu prazniku!

Miroslav Kambič
Predsednik OBLO Brežice

Predsednik o svojem področju

Razgovor z Ivanom Balonom, predsednikom bizeljskega krajevnega odbora

— Občina nam precej pomaga, posebno zadnji dve leti. Zgradili smo cesto skozi Novo vas do republiške ceste, ki pelje na Hrvaško. Tam smo popravili tudi most čez potok, ki je bil pozimi za vozila neprehoden. Občina je prispevala 2 milijona in pol. Pomagal so tudi kmetje z vožnjami, gramozom in s prostovoljnimi delom. Ta cesta je bila prej navadna poljska pot. Tudi pri gradnji zdravstvenega doma na Bizeljskem nam občina precej pomaga.

Poročno sobo bomo morali urediti. Ker nismo imeli stanovanja za zdravnika, smo jo morali prepustiti. Zdad opravljamo

poročni obred v kinočvorani pod balkonom. To ne gre.

— Kako je z gradom Orešje? — Madžarski begunec so bili tam. Takrat so grad lepo preuredili. Zdad je prazen in neizkoriščen. Praviijo, da so Zagrebčani lani ponujali 10 milijonov zanj. V njem so nameravali urediti letovišče in 20 let ne bi plačevali najemnine. Nekdo na občini in okraju je to ponudbo odklonil. Občina bi dobivala družbene davkatve in še 10 milijonov za zakup, grad pa bi bil izkoriščen. Odklonili so in zdad je tako kot sem povedal.

Kaj bi še bilo? Obnova vinogradov nas žuli. Posamezniki so

pričeli obnavljati pred štirimi leti. Vsako leto so obnovili po 10 ha. Zdad ne gre več, nimajo sredstev. Zadruga jim ponuja pomoč. Ker so eni za, drugi proti, ne morejo spraviti skupa dovolj velikih kompleksov. Mislim pa, da moramo v vinogradništvu uvajati kooperacijo višje oblike. Naš predel ima bodočnost le v vinogradništvu in živinoreji. Zdadja je letos precej napredovala. Ljudje imajo navezane mnogo živine. V vinogradništvu pa bomo uspeli le z obnovo, na živinorejo pa bi se morali pripravljati že zdaj, tako da bi njijski kolobar počasi usmerjali v proizvodnjo krmnih rastlin.

Tudi z davki so težave. To vprašanje smo našli na občinski seji. Pa nas niso poslušali. Prišlo je do velikih nepravilnih razlik in obdavčitvi med nižinskimi kraji in hribi. Zahtevali bomo, da občinske doklade to razliko v letu 1960 uravnovesijo.

Novi predsednik občine nas večkrat kliče na posvetovanja, seje in razgovore. Tam povemo predsedniku krajevnih odborov svoje težave, pogovorimo se o tem, kako zastaviti delo in nato gre laže naprej. To je zelo dobro, še boljše pa bi bilo, če bi na občini odredili en dan za nas. Takrat bi predsedniki krajevnih odborov prihajali k predsedniku občine in se z njim pogovorili. Enkrat bi prišel jaz, drugič zopet drugi, delo pa bi šlo boljše kot doslej.

Dve novi moderni šoli

Za občinski praznik bo odprta šola v Mrzljavi vasi. Prve razprave o njej so se začele leta 1954. Dve leti kasneje so naročili projekte, ki so bili gotovi in odobreni decembra 1957.

Takrat so začeli s prostovoljnimi delom tudi za graditvi temelje nove šole. Naslednje leto so z deli nadaljevali. Okraj Trbovlje jim je obljubil pomoč 8 milijonov din, od katerih so dobili le 1 in pol milijona in to tudi za šolo na Bojsnem. To leto so dobili iz občinskega sklada še dva milijona dinarjev. Letos je bil odobren še preostali znesek za obe šoli, ki bo sta veljaki skupno 30 milijonov dinarjev.

Šola v Mrzljavi vasi bo dvorazredna in bo imela celodnevni pouk. Štala bo 13 milijonov dinarjev. Gradil jo režijski odbor za gradnjo šole, katerega nekaj članov si še posebno prizadeva pri delu.

Šola bo imela klet, ki bo lahko rabila tudi za garažo, mlečno kuhinjo, učilnico z dvojno svetlobo, vežo, ki bo uporabna tudi kot dvorana za sestanke, predavanja ter proslave in kjer se bodo zbirali v slabem vremenu otroci, družinsko stanovanje, pisarno, ki se lahko preuredi v samsko stanovanje. Tudi tekočo vodo bodo napeljali v šolo z bližnjega hriba.

Ali je to, kar vidim na Bojsnem, sanatorij? — Ne, pač gradimo novo šolo. Gotova bo predvidoma 27. oktobra letos, veljala pa bo 17

milijonov dinarjev. Tudi ta bo dvorazredna, vendar bo malo večja kot ona v Mrzljavi vasi. Obe sta moderni in imata približno enake prostore.

Bojsenška šola bo dobila tudi vodovod, hkrati ga bodo napeljali še za vas, Kanalizacija, ki bo v šoli tudi urejena, se bo stekala v jamo - ponikalnico.

Obtrniki, ki opravljajo zaključna dela, hite, ker je vreme lepo in tudi zato, da bo šola pravčasno odprta.

Med počitnicami so zgradili vaščani Pečice pri Zdolah svoji šoli vodovod in kanalizacijo. Hkrati so prebarvali in prepletkali vso notranjost šole (Foto: Edi Bruderman).

Ta naš turizem!

Lani so nam na občini postregli z velikopoteznimi načrti o preureditvi Cateških Toplice, povedali nekaj o toplih gredah, o lepem novem kopališču in našli vrsto lepih turističnih točk, ki bi, če bi... Res

je, denarja primanjkuje. Turistično društvo Brežice pa je kljub temu delavno, kot smo izvedeli v razgovoru s predsednikom Marijanom Vizjakom. — Vemo, da je sredstev malo, vemo pa, da moramo dohitevati

čas in še dohitevi, kar smo zamudili. Turistično društvo Brežice se preživlja s turističnimi takсами in tudi podjetja nam s prispevki mnogo pomagajo. Sredstva niso posebno velika, pa tudi taka ne, da bi jih kazalo zametavati. Varčujemo, delamo take načrte, da jih bomo lahko izpolnili in jih uresničujemo.

Cateške Toplice so osnovni problem. Naval gostov je velik, Zagreb je blizu, sedanji prostori v zdravilišču so premajhni. Načrti za rekonstrukcijo so že pripravljani. Zdravilišče se pravkar poteguje za investicijsko posojilo. Nastaja vprašanje soudeležbe — šestnaest milijonov lastnih sredstev je potrebnih. Zdravilišče jih nima, občina tudi ne, kaj bo, ne vemo. Če bo preureditev uspela, bo zdravilišče pridobilo v novi hotelski stavbi 250 ležišč. Zgradili bodo 5 kopalnih bazenov, od teh bo eden zimski. Termalne vode je na pretek. Temperatura vode pri izvirkih je 58 stopinj Celzija. Eden izmed obstoječih vrlecev, ki ga že dalj časa izkoriščajo, daje 120 litrov termalne vode na sekundo. Zdravilišče se trudi, kolikor more. Lani so preuredili vrtno restavracijo in nabavili lepo novo opremo zanj. Cateške Toplice so zaradi večjih investicijskih sredstev, ki so potrebna za preureditev, vprašanje, ki ga naše društvo ne more reševati. Vseeno se uprava zdravilišča in naše društvo zavedata, da stopata gostinstvo in turizem roko v roki in skušamo zato probleme reševati v sodelovanju.

Zdad pa še nekaj o delu turističnega društva. Letos smo kupili od privatnega lastnika stavbo s kabinami in jo obnovili. Zato smo porabili 1 milijon dinarjev. Na desnem bregu že urejamo 70 m dolgo škarpno, na levem bregu pa nameravamo narediti stopnice k vodi ter urediti prostor za sončenje

● Ta mesec so dogradili v Brežicah pri gimnaziji štiri-stanovanjski blok, ki je stal okoli 12 in pol milijona dinarjev. Graditi ga je začelo letos spomlad domače podjetje Gradbenik. V blok so se stanovanci že vselili.

Brežice so v našem okraju in tudi v Sloveniji tisto mesto, ki je najbližnje hrvaški meji. Po mestnih privilegijih sodeč je mesto staro že nad 600 let, vendar posebno veliko ravno ni. Tako okrog 4000 prebivalcev je menda prijavljenih. Toda pred dobrimi tridesetimi leti jih niti polovico toliko ni bilo.

Večkrat pa se bodisi na enem ali drugem občnem zboru, v debatah okoli mize in tudi sicer slišijo tožbe posameznikov, da v Brežicah ni več tistega razgibanega kulturnega življenja kakor je bilo včasih. Pri tem nekateri mislijo na dve desetletji predvojnega Jugoslavije, drugi, starejši, pa imajo v mislih še zadnje desetletje Francozofobe Avstrije.

Zanimalo nas je, ali je stanje res takšno ali pa so morda te tožbe izrečene samo v tistem razpoloženju, ko včasih človek, obujajoč spomine, hvali »dobre, stare čase«, ki si jih pa niti sam več ne želi nazaj.

Kako je torej z nekdanjim in sedanjim kulturnim življenjem v Brežicah? V naših lokalnih časnikih smo že večkrat imeli, menda prav ob občinskem prazniku, opisano kroniko brežiške kulturne dejavnosti pred vojno. Kaj smo tam lahko brali in zvedeli. V začetku našega stoletja so v Brežicah imeli kulturne prireditve v slogu nekoliko zapoznelega čitalničarstva. Uprizarjali so ljudske igre, 3—4 na leto in ne bogve kakšne umetniške vrednosti, imeli so čitalnico s skromno knjižnico, po enkrat na leto se je predstavilo društvo »Sokol« s telovadnim nastopom, redno so silvestrovali in se razveselili s pustovanjem.

Nihče tega danes ne podcenjuje, nasprotno, te prireditve so bile izredno pomembne za prebujajoče se narodno kulturno življenje v tem majhnem mestecu. Ker takšne prireditve ravno niso bile posebno številne, so si jih ljudje počasi zapomnili in se mnogih še danes radi spominjajo. Ni pa prav, če nekdo te prireditve precenjuje in zato ne vidi, da imajo Brežice v povojnih letih vendar neprimerno bogatejšo kulturno življenje, kakor je bilo čitalniško kulturno življenje pa tudi tisto v dveh desetletjih predvojnega Jugoslavije, ki je bilo samo nekoliko obogateno čitalniško življenje tega podeželskega mesteca. Res, nekaj let pred drugo vojno je v rokah zagrezenih klerikalcev začel igrati brežiški kino, ki pa, sodeč po njegovem repertoarju, nikakor ni kaj prida prispeval h kulturnemu življenju v Brežicah. Predvajali so filme kakor »Kristusovo trpljenje«, »Bela sestra« in podobne, da ne omenjamo ozkoznačne aparature očestov frančiškano, ki je služila izključno samo verski propagandi.

Kulturno življenje v obmejnem mestu

Tudi za bežno primerjavo bi bilo preveč, če bi v teh vrsticah opisoval povojno kulturno življenje v Brežicah. Zbral sem samo nekaj podatkov za letošnje leto, ki v tem pogledu niti ni najplodnejše. Ze pri tem površnem pregledu pa je mogoče opaziti, da položaj v kulturnem življenju Brežic nikakor ni takšen, da bi morali nad njim obupavati.

KUD »Stanko Cernič« uprizori v enem letu po 3—4 gledališka dela, kar je vsekakor dovolj živo za eno amatersko igralsko družino. Tudi statističnih podatkov iz ljudske knjižnice smo lahko veseli, saj ima vsako leto številnišji inventar in večje število izposojevalcev. Nekoliko šepa pri pevskem društvu, ki bi ga želeli slišati več kakor samo pri obilganih vsakoletnih proslavah. Tudi mlada godba na pihala obljublja, da se bo že letos prvič predstavila.

Menda tudi nihče več ne bo odrekal umetniške vrednosti današnjim kino predstavam, ko ima brežiško Kino podjetje — ne pretiravam — najboljši in vedno najsoodobnejši repertoar v okraju. Samo lani si je ogledalo okrog 200 filmov na 420 predstavah od 100 tisoč obiskovalcev in niti niso vsi tisti obiskovalci zaključeni predstavi za JLA in šolsko mladino. In še zdaleč niso westerni filmi tisti, ki bi privabili današnje največ obiskovalcev. V zadnjem času so bila najboljša obiskana literarna in operna dela na platnu ter domači filmi s socialno ali zabavno tematiko. Upravnik Kino podjetja toe. Rosbaud mi je naštel kot najbolj obiskane filme: Tosca, Vojna in mir, Sayonara, Tih don, Svojega telesa gospodar in Vesna. Umetniško estetska izobrazba in kritičnost kino obiskovalcev je torej vsekakor zadovoljiva.

Vloga filma kot sedme umetnosti in estetskega oblikovalca dobiva tudi v Brežicah vedno večji pomen. To pokaže tudi statistika. V letih 1945—49, ko smo skoraj vse filme uvažali iz SZ, so predvajali v Brežicah na leto približno 90 filmov na 220 predstavah s povprečno 160 obiskovalci na predstavo. Ze v letih 1949—54 se je dignilo število predvajanih filmov na leto na okoli 140 s 300 predstavami in s povprečjem 190 obiskovalcev na predstavo, medtem ko si je lani ogledalo eno kino predstavo

povprečno 250 obiskovalcev. Kino Brežice ima svoje dvorane tudi v Kozjem, v Bistrici ob Sotli in v Cerkljah ob Krki, kjer skrbi za umetniško kvalitete filme. Zeleti bi bilo, da bi se tudi ostale kino dvorane v občini združile s Kino podjetjem v Brežicah, da bi programski svet pri Kinopodjetju izbral kvalitetne repertoar tudi za te kino dvorane, kjer le-ta dostikrat ni zadovoljivo.

Pa pustimo kinopredstave in se spomnimo še nekaterih izrednih gledaliških gostovanj in zabavnih ansamblov. Samo važnejša dela: Pesem Oskarja Daviča, ki jo je v Prosvetnem domu uprizorilo ljudsko gledališče iz Varaždina, Razpoka raja s člani Hrvatskega ljudskega gledališča iz Zagreba, Večeri zabavnih pesmi z orkestri, pevci in humoristi iz Beograda, Ljubljane, Zagreba in Sarajeva, domača zabavna prireditve Pokaži kaj znaš itd. Muzej je lani imel doma in na razstavah izven Brežic okrog 30.000 obiskovalcev, letos je v Brežicah prikazal eno zgodovinsko in šest likovnih razstav sodobnega in polpreteklega slovenskega slikarstva.

Tudi najkvalitetnejših predavanj, ki so jih imeli v Brežicah naši najuglednejši politični in novinarski delavci iz republiških središč Ljubljane, Zagreba in Beograda, ne bom tu našteval.

Takšno je bilo kulturno življenje našega 600 let starega mesta v letošnjem letu. Ne premalo kulturnih prireditev, temveč prej premalo obiskovalcev na kulturnih prireditvah imamo!

Zivimo v obdobju izredno naglega tehniškega, gospodarskega in tudi kulturnega razvoja. Vsebinska in tudi oblika kulturnega življenja se je v povojnih letih tudi v takem provincialnem mestu kot so Brežice močno spreminjala.

VSI V KRKO!

Ne tovariši, ne bojte se. Nisem padel v Krko. Sem popolnoma suh, kakor je suh vsak naš normalni državljan okoli zadnjega v mesecu. Prav zaradi tega sem lahko popolnoma mirno rekel trgovcu, ko sem stopil v »Krko« — brežiško trgovino: — Hvala, ne bom ničesar kupil. Pristopil sem k moškemu in ženski, verjetno sta bila kmeta, ki sta kupovala blago za plašč. Prodajalka jima je pravkar prinesla tretji vzorec blaga. — Morda se bosta odločila za tega? Res je bolj temen kot onava, a je tudi boljši. — In bolj slan, je prodajalko dopolnila kmetica, ki je začela odpavati vsa prinesena blaga. — Jaz bi se že odločil, a ti ne bom nič rekla, da se ne boš potem jezila name, ji je dejal kmet, verjetno njen mož. — Tudi jaz bi se že odločil, če bi kupoval za ženo. Izbral bi tisto, ki je bolj poceni. Če bi pa zame. — V kupčijo se je vmesalo še nekaj kupcev: — Tega kupite, ki je dnevni Ont-bo-še-fo; samo če vas udari krava z repom. — Barva je lepša ta, kvaliteta pa ta. Onadva sta začela blago ponovno ogledovati in odpavati. Prodajalec je potrpežljivo čakal. Vmesala se je prodajalka: — Tega vzemite, je pokazala na slabšega. Bosta zadovoljna s kvaliteto in barvo. — Čez pol ure s kupčijo še vedno nismo bili diže ko na začetku. Prišel je še en prodajalec: — To je dobro, mehko, krapski štof. In še deset minut in kupčija je bila sklenjena. Kupila sta dražjega.

čas in še dohitevi, kar smo zamudili. Turistično društvo Brežice se preživlja s turističnimi takсами in tudi podjetja nam s prispevki mnogo pomagajo. Sredstva niso posebno velika, pa tudi taka ne, da bi jih kazalo zametavati. Varčujemo, delamo take načrte, da jih bomo lahko izpolnili in jih uresničujemo.

in športni park. Oba bregova bo spajal visoki most. Zico, potrebno zanj, nam je že poklonilo Gozdno gospodarstvo Brežice. Kopalnice leži tik ceste, od Brežic je oddaljeno le 5 minut. Upamo, da bomo Brežičanom z njim že v prihodnji sezoni močno ustregli, in tudi marsikak turist se bo rad ustavlil.

Tudi v Mokricah smo naredili precej. V znanem mokriškem parku smo uredili stezice in travne nasade, očistili smo ribnik in uredili električno razsvetlavo. Ta park je vse premalo obiskan, čeprav je eden najlepših v Sloveniji. Privatnik, ki ima mokriško gostilno v zakupu, posveča vse preveč pozornosti restavraciji in park zanemarja. Gostje bi si morali ogledovati park podnevi. Marsikdo bi ostrmel nad lepotami. Na žalost ga gostje vse preveč uporabljajo za nočne pustolovščine, pri tem pa trpijo nasadi. Povedal sem le delček tega, kar smo naredili letos in nekaj o načrtih. Res je, da posebnih sredstev nimamo, z vztrajnim delom in skromnimi načrti pa je mogoče narediti marsikaj.

Pred ogledalom je stal fant z usnjeno bluzo. — Imate motor? — Ne, kolo, je namesto njega odgovoril prodajalec. Mu bo tudi prišla prav Sicer pa je treba kupovati počasi; najprej zvonec, potem kolo; najprej bluzo, potem motor.

Vstopila je mestna žena in že od vrat vprašala: — Imate črne kravate? — Dober dan Imamo. — Pa se oglasi trgovski potnik, ki je prinesel vzorce in sklepal pogodbe: — Pogledite prosa: če bo kaj za vas. — Moderček! Oh, kako je lep! Koliiko staner? Trgovski potnik je zamomljal neko številko, pristavil, da ne bo dobila nikjer cenejšega in tako lepega, ter dodal: — Stevilka štiri. Kot narocen za vas, je strokovnjaško ocenil. — Tale s trakom je zelo lep. — Tehle z elastiko pa največ prodamo. Kako se je končalo, ne vem.

Se več pogovorov sem slišal, ki so bili tudi zanimivi. Moški je kupoval nogavice za ženo. Ženo, ki je kupovala dokolenke in ji je prodajalka pokazala, kako se naredi, če se elastika potrga, sem pobral: — Česa si zaposlene žene v Brežicah najbolj želite? — Praline. V službi smo in s pralnicami bi nam bilo zelo pomagano. Kasneje bi si lahko uredile še kaj drugega. — Povedati ji moram, da o pralnici in o ostalem odgovorim že razmišljam in morda ni tako daleč dan, ko jo bodo imeli.

Na pulitu je ženska v črnem oblačilu kupovala majhni punčki modre trenirke. — Jo nova? — Ba, nesrečna punčka. Oče se je včeraj, ko je popravljal traktor, smrtno posrečel. Plug ga je prerezal v pasu. — Veselo, žalostne in povsem navadne zgodbe je slišati vsak dan v trgovini. Želimo, da bi bilo veselih veliko več kot žalostnih.

JOZE PRIMC

Zadruga ČRIČEK

Učenci osnovne šole na Bizeljskem so se zbrali v šolski zadrugi Čriček. Krajevni odbor jim je dal zemljišče in letos so pričeli na njem urejati vinograd v terasah. Spomladi bodo teraso zrigotali in posadili trtje. Kmetijska zadruga jim mnogo pomaga. Dala jim je že umetna gnojila, še bolj pa bodo potrebovali njeno pomoč in pomoč mladih zadržnikov, ko bodo rigovali. In kaj so vzeli v roke? Stare lopate, krampe in razno drugo orodje, vse je prišlo prav. Z dovoljenjem staršev so otroci prinesli vse to v šolo, dali popraviti in so pričeli. Ko so delali teraso, so kmetje govorili: »Kaj bi to, podrijo se bo vse skupaj.« Čričkarji pa bodo dokazali, da to ne drži.

Tudi kooperacijo imajo, in še knakično: z zajci. Sami so darovali šolski zadrugi zajčke. Nekateri učenci so jih vesa nazaj v prodobno reja. Dobiček si delijo: tri mlade zajčke iz gnezda mora kooperanti prepustiti zadrugi, ostali zared je njihov.

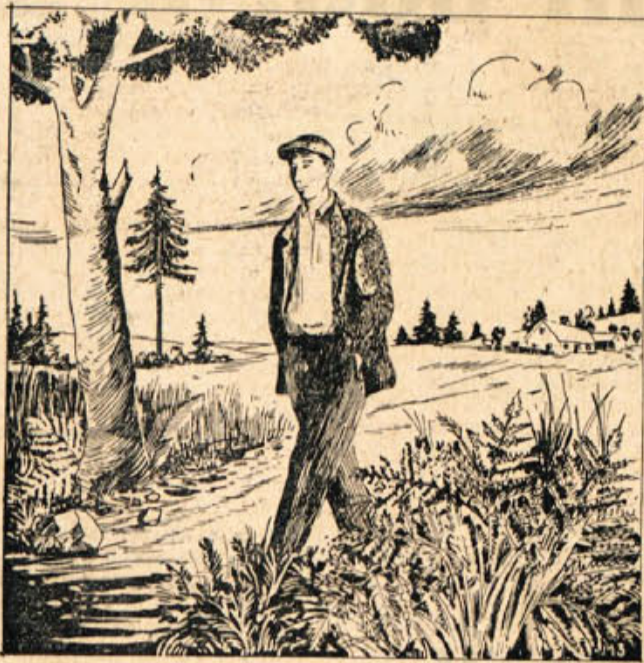

Franjo Stiplovec; FOD O. ZIDJEM (lesorez)

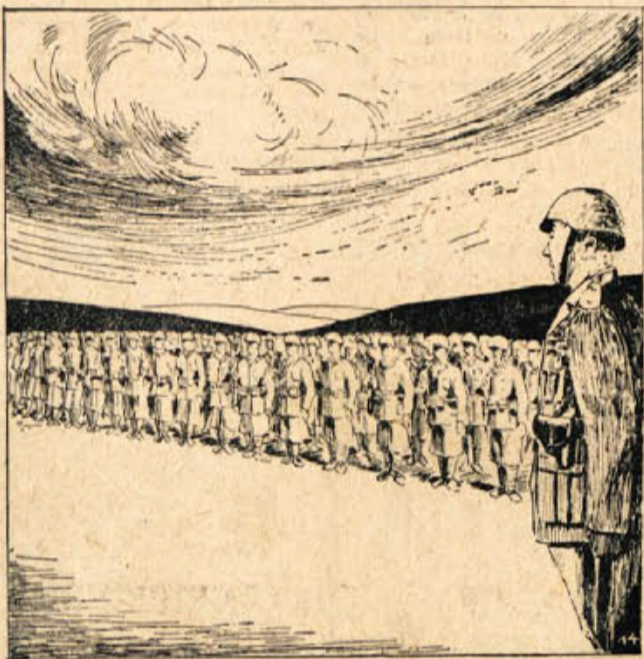
Danes: 500. številka DOLENJSKEGA LISTA. Pridobite mu tudi vsaj enega novega naročnika!

NEPOKORJENI BREGOV

PIŠE: Milan Pašković RIŠE: Mire Cetin

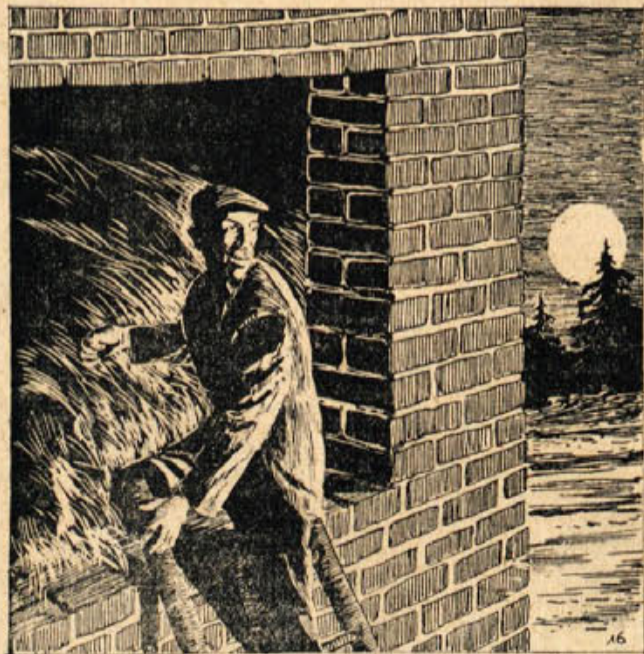
13. V naslednjih tednih je bil Miha le redkokdaj doma. Hodil je okrog po hribih. Tudi v mesto je včasih odšel, čeprav tovarna ni delala. Domov se je vračal tajinstven, molčeč in mrk. Le redkokdaj je znil besedico. Očetu Mohorju pa je le prinašal sveže novice, katerih tudi v vasi niso vedeli.

14. Marsikaj se je dogajalo v dolini, kar skoraj ni selo v vas. V Mohorjev breg pa sploh ne. Italijani in Nemci so si delili dolino in se pri tem prepirali. Potiskali so mejo sem in tja, se pulili za mesto, nato pa mejo premaknili dalje na vzhod. Nemci so izginili iz doline proti Savi. Pokrajino pa so preplavili Italijani.

15. Ko je Miha nekega dopoldneva spet izginil v gozdu in je stari Mohor tam iskal primeren les za bičevnik, je ta od daleč videl med drevjem več postav, ki so kot skrivnostne sence krenile po skriti stezi navzgor. Vendar sinu svojega odkritja ni izdal. Zaupal mu je in ga ni hotel vznemirjati.

16. Kmalu zatem je sredi noči nedaleč od hiše zaskovikal čuk. Dotlej čuka tako blizu hiše Mohor še ni slišal. Prislunnil je. Na sklednja je zašuštel seno, Miha pa se je kmalu spustil po lestvi in izginil v noč. Zarja ga je spet prinesla nazaj. Zjutraj sta Mohor in Miha na dvorišču žagala drva. Stari ni mogel več strpeti.

Milosti nihče ni prosil

Osemnajst let leže gomile postreljenih Kragujevcčanov v soteskah usihajočega potoka in reke, ki teče samo spomladi, ko škopni sneg. Petnajst let imata v Kragujevcu dva velika dogodka na isti dan svojo obletnico: 21. oktobra 1944 je bilo mesto osvobodeno in na ta dan gredo vsi Kragujevcčani na komemoracijo postreljenih. Pred osemnajstimi leti 21. oktobra je napolnil eden najbolj krvavih dni v naši zgodovini. Nad 7000 ljudi je bilo pomorjenih po vnaprej določenem načrtu. Odšli so v smrt, ne verjoč, da bi jih to moglo doleteti. Zločin je bil nepojmljiv; nihče ni mogel odgovoriti na vprašanje: Zakaj bi me Nemci ustrelili, saj nisem ničesar kriv.

Vsi doslej objavljeni in najdeni dokumenti še niso dali neposrednega odgovora na vprašanje, zakaj je bil prav Kragujevac izbran za mesto maščevanja, ko je vstaja plamenela že po vsej deželi. Imamo le logične odgovore. Okupator je naredil zločinski načrt množičnega pokolja, da bi psihološko onemogočil še samo misel srbskega ljudstva na upor. V Kragujevcu je okupator pred 21. oktobrom doživel nekaj porazov. Največja tovarna orožja na Balkanu — Vojnotehnični zavod, v katerem

je pred vojno delalo nad 12.000 delavcev, ni mogel kovati orožja za sovražnike. Čeprav so jih klicali po seznamu in vlačili na delo, so delavci ali izostajali z dela ali pa pripravljali uničenje tovarne, ki so jo imeli za dediščino svojih dedov. Mestni komite Komunistične partije je sklenil, naj delavci neposredno po formiranju kragujevskega partizanskega odre-

21. oktober — dan tragedije v Kragujevcu

da zažgo sedlarsko delavnico in senik na drugi strani mesta. V zmedbi, ki bi nastala, je pa treba ugrabit večje količine municije. Akcija ni povsem uspela, toda sedlarna in senik sta zgorela. Vrsta drugih akcij v mestu je pokazala okupatorju, da obstaja organizirana vstaja. Nekaj naivna knjiga, ki so jo našli po vojni v biblioteki tako imenovanega »Nemškega znanstvenega inštituta«, čisto policijske ustanove, vzbujala misel, da je tudi ta Nemški inštitut sodeloval v odrejanju za kraj zločina. V »Politični zgodovini Srbije« Zivana Zivanovića je poglavje, ki ima naslov: »Kragujevac, središče novih uporov«. Kroničar govori o nastanku socialističnih idej v Srbiji, o bivanju Svetozara Markovića v Kragujevcu, posebno veliko pa

o »Rdečem praporju«, dogodku, ki je leta 1876 pokazal, da je v Srbiji nov, delavski razred, ki že zna postavljati svoje zahteve in ima svoj cilj. Hitlerjanci so torej iskali korenino najnovjšega upora, njeno srce pa so mislili, da bodo našli tu, v Kragujevcu. Pred tem glavnim zločinom so Nemci izvršili že tri manjše v okolici Kragujevca; v vaseh

Marsič, Grošnici in Mečkovecu. Vaja je dočela uspela. V Kragujevcu so Hitlerjevi vojniki pobrali vse moške približno do 55. leta starosti, dijake višjih razredov gimnazije in otroke, stare po deset let, ki so v mestu štill čevlje. Meščanom so Nemci rekli, da bodo pregledali vse legitimacije, nato pa jih spustili. Kragujevcčani so mislili, da bodo Nemci internirali vse moške prebivalce mesta. Ko so 21. oktobra zarezljali prvi rafali, je bilo že prepozno, da bi kar koli podvzeli. Dijake so odgnali z njihovimi profesorji. Eden od najbolj poštenih in znanih srbskih intelektualcev, ravnatelj učiteljskega Milivoje Pavlović je zavrnil ponudbo, da bi bil rešen. Majhen po postavi, je z dvignjeno glavo stopal pred dijaki veliki kot go-

ra. Dijaki so peli »Hej Slovani«. V skupini delavcev, ki so jih vojniki peljali na streljanje, je eden zakričal: »Tovariši, bežite! Skupina se je razkropila. Nemce je to za hip zmedlo, toda takoj so vsuli točo krogel na človeka, ki je z dvignjenimi rokami nekaj vpil. Bil je to Toza Marković, sekretar kragujevskega odbora Partije. Zgrudil se je mrtev, vendar je iz njegove skupine pobegnilo več moških kakor iz katere koli druge.

Otroke desetih let in dijake so streljali pod Sumarico, najprikljubnejšim krajem dijaških izletov. Sedem tisoč ljudi so postrelili v dveh dneh. Trupla so ostala na ledini. Jesen je bila mila, topla, sijalo je sonce in nebo je bilo povsem čisto. V mestu so Nemci formirali skupine iz preživelih meščanov, ki so morali molčati, ko so pokopavali ustreljene in molčati tudi o tem prestrašivem zločinu.

Mesto je bilo zavito v črnino, zapuščeno, cerkve polne zadušnic, hiše žalostno ozajšane s črnim zastavami. Mesto bi bilo lahko ponorelo od bridkosti, toda srce vstaje ni bilo zatrto, ni prenehalo utripati; bilo je samo ranjeno, razkačeno in pripravljeno sedaj, da se bori do konca. Milosti nihče ni prosil. In ta dan, 21. oktober je postal tudi čuden praznik. Generacije razkropljenih Kragujevcčanov si za ta dan določijo sestanke v svojem mestu. Bivši dijaki, že osiveli, sedajo v klopi in se oglašajo s stujkaj tudi takrat, ko je prebrano že po deset imen zapovrstjo tistih tovarišev, ki leže pred vhomom v mesto. Pa ne samo oni. Vsako leto, videl sem to lani in predanjskim in prej, tisoči mladih delavcev, dijakov, učencev priredijo sem izlet in poslušajo učno uro iz zgodovine, uro ki požene solze v oči in kljubovanje v srce. Voja Jovanović

Spomin na krvavi oktober

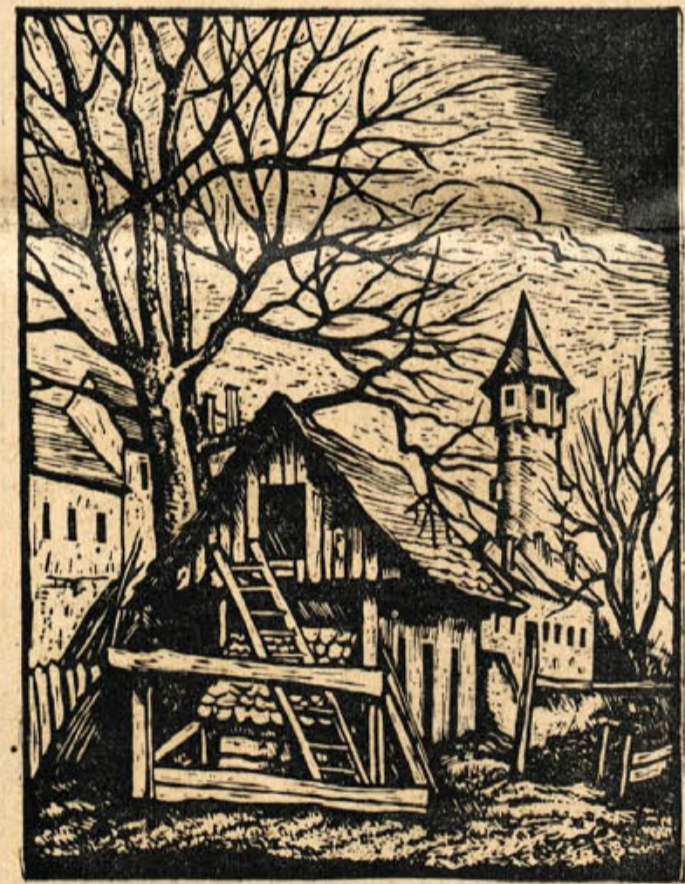
Kostanjevica je letos 21. oktobra slavila že svoj peti kranjski praznik, s katerim se spominja krvavega 21. oktobra 1943, ko so nemški okupatorji postrelili v Kostanjevici in okolici 41 talec.

To so bili črni dnevi za Kostanjevico. Nemci so pobrali moške ter jih postrelili na bližnjih Malencah. Nekaj časa nemški oficirji po Kostanjevici niti niso hoteli priznati, pač pa so cilnično pripominjali, da se bodo moške kmalu vrnili. Toda žene, matere in sestre so zaman pričakovale, zaman so se veselile snidenja z njimi, in že po nekaj dneh so zaslišle resnico. Može so se vrnili mrtvi.

Kostanjevica je bila odeta v črnino. Nekaj let po vojni so začeli Kostanjevčani zbirati sredstva za spomenik talem in borec. Medtem so gradili Dom kulture in na trgu pred njim so postavili Kosovega »Talca«, kamor so vklesali Zupančičeve besede:

»Postoj, kdor mimo greš: ta kraj je svet; izpran krvi je mučeniške sled, toda domišli strašnega se dne, in mrtva skala rdeč požene cvet.«

V počastitev padlih za svobodo je bila v sredo, dne 21. oktobra, pred spomenikom žalna slovesnost. Pionirski pevski zbor je pod vodstvom Jožeta Jankovića zapel nekaj pesmi, pionirji pa so deklamirali verze iz tistih dni. Šolska mladina je obiskala tudi skupni grob talec na pokopališču, kjer jim je zapela pesem v spomin.

Franjo Stiplovec; BREZICE — KONTRASTI (lesorez)

Mladi proizvajalci na Debencu

V soboto, 17., in nedeljo, 18. oktobra, je bila pri koči »Plaz« na Debencu pri Mirni, kjer je bila konec leta 1943 ustanovljena prva partizanska lekarna na Dolenjskem, velika proslava mladih proizvajalcev. Proslave pa se je udeležila tudi ostala mladina in odrasli. V soboto zvečer so kurili mladinci tabor, ne ognje, spomeničar Franc Miklavc pa jim je pripovedoval spomine iz NOV. V nedeljo je bila svečana proslava v čast 40. obletnice KPJ in SKOJ. Praznovanje so zaključili s splošno zabavo.

Izmed 35 zborov, kolikor jih bo v občini, so jih 9 že zaključili. Poravnalne švete nameravajo izvoliti je v treh krajih: v Mokronogu, Sentrupertu in Gabru.

27. oktobra bo v Trebnjem seja občinskega ljudskega odbora. Razpravljali bodo o kmetijskem delu družbenega plana,

zaključeno računju za preteklo leto, reorganizaciji trgovin in še o nekaterih drugih stvareh.

V trebanjski občini bodo imeli večerne partijske šole v Trebnjem, Mirni in Mokronogu. Poučevati bodo začele prihodnji mesec. Prijav za šole še nimajo vseh zbranih.

Združena organizacija rezervnih oficirjev in podoficirjev

V trebanjski občini so že začeli z zbori volivcev, ki bodo še ta mesec in v začetku naslednjega. Na zboru na Catežu, ki je bil v nedeljo, 18. oktobra, in se ga je udeležilo 70 volivcev, so izvolili krajevni odbor, potrošniški svet, šolski odbor, in odbor za gradnjo vodovoda.

3. kongres UROJ, ki je bil v Beogradu 13. in 14. marca letos, je sprejel sklep, da se v UROJ vključijo tudi rezervne podoficirje, ki bodo imeli iste pravice in dolžnosti kot rezervni oficirji. Zaradi tega je dobila organizacija tudi novo ime **Združena organizacija rezervnih oficirjev in podoficirjev** ali na

kratkot ZROP. V teku je ustanavljanje ustanovnih organizacij ZROP, ki jih je lahko v vsaki občini več, vsaka organizacija pa mora imeti najmanj 20 članov. Te organizacije so vezane na svoje krajevne urade.

Osnovne organizacije ZROP bodo samostojno vojaško in politično izobraževale svoje člane. Predavatelje jim bo prisrbel občinski odbor ZROP. Rezervni podoficirji, ki doslej niso imeli svoje organizacije, imajo zdaj že skupno z oficirji razne vaje, skupno proučujejo strokovno in zgodovinsko snov naših narodov in se posebej armade, skupno se tudi pripravljajo na okrajno in republiško tekmovalstvo in streljanju s pištolo in vojaško puško.

Občni zbori osnovnih organizacij so v polnem teku, v vsem okraju pa bodo končani v tem tednu. Rezervni oficirji in podoficirji se bodo vključevali v ZROP s posebno pristopno izjavo, ki jih bodo prisrbeli občinski odbori ZROP. Dolžnost vsakega rezervnega oficirja in podoficirja je, da se včlani v ZROP in s tem pomaga utrjevati Jugoslovansko ljudsko armado!

Pred občinskim praznikom NOVEGA MESTA

SPORED PRIREDITEV:

- 28. oktobra ob 16.30: Tek 29. oktobra s ciljem na Glavnem trgu;
- 28. oktobra ob 18. uri: otvoritev razstava v Dolenjskem muzeju: novo pridobljeni arheološko, etnografski in kulturno-zgodovinski predmeti;
- 28. oktobra ob 20. uri: KD Dušan Jereb: Federico Lorca: »Mariana Pineda« — dramska predstava v Domu Ljudske prosvete;
- 29. oktobra ob 9.—10. ure: sprejem pri predsedniku občine;
- 29. oktobra ob 10.30: položitev venca v avli narodnih herojev;
- 29. oktobra ob 11. uri: otvoritev centra za medicinsko rehabilitacijo invalidov;
- 29. oktobra ob 11.30: otvoritev novozgrajene vojaške šole.

1941-1945 — USODNA LETA — 1941-1945

Delež dolenjskih železničarjev

(Nadaljevanje in konec)

Kot pri prevozu blaga, tako so bili komunisti-železničarji v Novem mestu iznajdljivi pri prevozu ilegalcev, se pravi političnih in vojaških funkcionarjev, zdravnikov, bolniškega osebja in drugih. Med temi ilegalci so bili takrat mnogi naši znani voditelji. Tovariš Boriš Kidrič je na primer prišel v Novo mesto iz Ljubljane preoblečen v kurjača na stroju. Sploh se je večina teh ilegalcev prevažala preoblečena kot spremno osebje vlaka, kurjači, premikači in podobno. Ne bo odveč, če se spomnimo nekaterih ilegalnih kanalov iz te dobe:

- Ljubljana—Novo mesto; Novo mesto—Trebnje—Mirna—Sevnica; Novo mesto—Bučna vas—Kamnje—Trška gora—Karlovec;
 - Novo mesto—Prečna—Brezova reber; Novo mesto—Straža, Novo mesto—Drška—Praproče—Drganja sela—Stare žage;
 - Novo mesto—Metlika—Bubnjarci; Novo mesto—Grm—Zabja vas—Gorjanci; Novo mesto—Stari grad—Šmarjeta.
- Bilo je seveda še več drugih kurirskih in obveščevalnih po-

ti. Ti kanali so imeli povezovalno s političnimi in vojaškimi forumi. Kanal Novo mesto—Bubnjarci je imel od vseh postaj še svoje posebne kanale do terena oz. do organov OF, KP in partizanskih enot.

Da je partijski komite železničarjev v Novem mestu bilo nikoli mogoče prodreti v organizacijo. Ves čas delovanja komunistov in članov OF v novomeškem železniškem vozlišču nikoli ni prišlo do izdajstva; niti en tovariš iz teh vrst ni prišel v roke sovražniku, kar velja tudi za ves material in vso pošto, ki sta vedno prihajala na prave naslove. Fašisti in belogardisti so si

sicer močno prizadevali, da bi organizacijo odkrili (saj so bili prepričani, da ta obstaja in dela), toda vsi njihovi poskusi so ostali jalovi.

Hkrati z bojem partijske organizacije proti okupatorjem in njihovim domačim sodelavcem je mislila Partija tudi že na bodoče naloge po zlomu sovražnika. Zato organizacija na novomeški postaji ni bila nepripravljena, ko je jeseni 1943 razpadla fašistična Italija. Člani komiteja in vsi člani Partije so takrat znali pritegniti v vrste OF številne nove člane, se pravi skoraj vse železničarje. Takoj ob kapitulaciji so v Novem mestu že postavili komando postaje in ustanovili bataljon s četami na postaji, v sekciji in kurilnici. Ti tovariši so odvezali orožje okupatorskim vojakom in ga zbirali na določenih krajih, hkrati pa so zasedli vojaške objekte in skladišča na postaji in vzdolž proge. Razen tega je bila ustanovljena še posebnata četa, ki je razoroževala italijansko vojsko, v kolikor se je ta še oborožena umikala proti Ljubljani in Kočevju. L prejšnjih zračnih partizanskih odredov je nastala prava oborožena vojska železničarjev. V enem tednu je bilo po odredbi

Glavnega štaba Slovenije ustanovljena posebna železniška brigada s približno 700 možmi. Zelo odgovorna naloga je bila takrat tudi zbiranje orožja, vojaškega materiala in hrane, kar je bilo treba koncentrirati v Novem mestu in nato pošiljati naprej v Stražo in v gozdove kočevskega Roga. Takrat so železničarji v petih dneh zbrali, naložili in prepeljali iz Novega mesta v Stražo več sto vagonov raznega materiala in hrane. Partija se je dobro zavedala, da vojna navzlic kapitulaciji Italije še ni končana, saj je bilo treba računati z vdorom Nemcev na Dolenjsko in v Belo krajino. Zato so železničarji po njenem naročilu tako naglo evakuirali ves material, orožje in hrano za partizansko vojsko.

Zavedajoč se, kako važno je za partizanske enote in za zgraditev nove ljudske oblasti osvobodeno ozemlje Bele krajine in Dolenjske, je Glavni štab Slovenije izdal nalog, da je treba porušiti železniško progo z vsemi objekti od Ljubljane do Karlova, od Grosuplja do Kočevja in od Trebnjega do Sevnice ter tako prepričati sleherni premik sovražnika po železnici. Komanda postaje Novo mesto je to nalogo s svojimi železničarji in s pomočjo XV. divizije opravila v celoti. Mnogi so bili porušeni so bili: mostovi, predori zatpani; z vagoni in s stroji, lokomotive in vagoni onespособljeni za vož-

njo, tračnice potrgane, pragovi požgani itd. Dolenjsko železniško progo so takrat porušili tako temeljito, da ni bila sposobna za promet več do osvoboditve. Vse to je pripomoglo, da sovražnik ni mogel prodreti na osvobodeno ozemlje, kjer se je razvijala mlada ljudska oblast, kjer smo imeli različne tečaje, politične, vojaške in gospodarske šole in vse drugo, kjer smo se pripravljali na prevzem oblasti po osvoboditvi.

Delo partijske organizacije in partijskega železniškega kolektiva v Novem mestu v letih vojne ni bilo lahko. Združeno je bilo z neštetiimi težavami, tako da se je človeku včasih zdelo, da nalog sploh ne bo mogoče urediti. Toda tovariši — komunisti — ki so tam delali, se niso ustrašili ne naporov ne okupatorskih pušk kot tudi ne belogardističnih in plavogardističnih domačih izdajalcev. Odločno in samozavestno so se borili proti skupnemu sovražniku. Predani svoji Partiji in tovarišju Titu so izpolnili vse naloge, ki so jih dobili, saj so vedeli, da delajo za pravično stvar, za lepše življenje vsega našega delovnega ljudstva.

Svetli zgledi najboljših tovarišev pa naj bodo hkrati tudi zgled sedanjim in prihodnjim železničarjem. Kako se je treba boriti in delati za lepšo prihodnost, za socializem, kako je treba ljubiti domovino

ZENA IN DOM * SODOBNO GOSPODINJSTVO * ZENA IN DOM * SODOBNO GOSPODINJSTVO

Ustanovili bodo še štiri DPM

Na nedavnem plenumu občinske Zveze prijateljev mladine Videm-Krško so pregledali delo društev in na podlagi izkušenj sprejeli plan dela za leto 1959-60.

V občinski zvezo je vključenih 6 društev in 13 pionirskih organizacij, ki imajo nekaj nad 700 članov. V prihodnjem letu nameravajo ustanoviti še Društvo prijateljev mladine na Zdobah, na Velikem Trnu, v Velikem Podlogu in v Dolenji vasi.

V mestu Videm-Krško gradijo okrog 130 stanovanj. Občinska zveza odločno zahteva, da bodo pri vseh stanovanjskih hišah otroška igrališča in vrtove. Le na ta način bodo lahko zagotovili predšolskim otrokom, predvsem otrokom

O nekaterih nalogah in delu DPM v občini Videm-Krško

zaposlenih žena, primerno zavetišče.

O telovadnem igrišču v Krškem je bilo že mnogo razprav. Zadnji čas je, da o tem prenehamo govoriti in začnemo urejati igrišče, ki bo koristilo nad 700 šoloobveznim otrokom in dijakom. V Krškem so letos zgradili nov otroški vrtec, ki je v ponos kraju. Treba pa je misliti tudi na primerno opremo, ki je vrtec še nima. Pripravi smo, da bo to vprašanje kmalu rešeno, saj investitorju ne bo težko dobiti nekaj sto tisoč dinarjev, če je lahko zagotovil več milijonov za gradnjo.

Mlečne kuhinje po šolah so v preteklem letu dobro delale, saj se je v njih hranilo nad 90

odstotkov otrok. Da bo njihova hrana pestrejša, bodo po šolah izvedli sadno akcijo.

Z naraščanjem prebivalstva v Vidmu-Krškem se hkrati kaže potreba po ustanovitvi mlečne restavracije. Če pomislimo samo na razvoj tehniške srednje šole, kjer se bo v kratkem šolalo okrog 400 mladincev, je ta težnja še bolj upravičena. V mlečni restavraciji bi marsikateri od njih zajtrkoval ali večerjal. Tudi ostali prebivalci pogrešajo mlečno restavracijo.

Pionirske organizacije delajo po klubih. Doslej so ustanovi

le dve pionirski zadrugi: v Kostanjevici in Leskovcu. Kostanjevska pionirska zadruga se ukvarja z vrtnarstvom. Ker njihova vrtnarija ni v celoti ograjena, so jim naredile škodo kokoši. Seveda bo treba kostanjevske pionirje pomagati. Mladi Leskovčani se bodo predvsem ukvarjali z zajčerejo. Načrte za hlevčke so že pripravili, zdaj pa jih bodo začeli delati.

Občinska zveza in ostali so prispevali za letovanje 156 pionirjev, 20 otrok ZB in nad 60 javencev 900.000 dinarjev. Prihodnje leto bodo poslali na počitnice k morju še več otrok.

Brežiški gospodinjstveni center dela

Brežiški gospodinjstveni center je v zadnjem času posvečal največjo pozornost svojemu mlečnemu obratu - restavraciji. Razen tega je skrbel za izobraževanje žena in deklet, saj je organiziral v Brežicah in še nekaterih večjih krajih občine krajeve tečaj za vkuhanje in pridobivanje sokov. Nudi ja tudi pomoč obratnim kuhinjam, predvsem glede izboljšave jedilnikov. S tem je precej prispeval k izboljšanju prehrane delavcev. Skupaj z Občinskim odborom Rdečega križa, socialnim skrbstvom in prosveto pa so organizirali seminarje za šolske mlečne kuhinje.

Gospodinjstveni center pripravlja še ciklus predavanj o zdravi prehrani, vzdrževanju in negi stanovanj, urejanju in shranjevanju obleke in druge. Po večjih krajih v občini nameravajo ustanoviti centre za izobraževanje gospodinj. Razen

tega pa bo center pomagal s strokovnimi nasveti pri ustanavljanju vseh obratov, ki bodo služili bodočim stanovanjskim skupnostim.

SPORT IN TELESNA VZGOJA * SPORT IN TELESNA VZGOJA * SPORT IN TELESNA VZGOJA

Uspelo atletsko tekmovanje

Nedeljsko atletsko tekmovanje na Lokni bilo takšno kot bi si želeli. Za tekmovanje je bilo prijavljenih blizu 100 atletov in atletic iz vse Dolenjske, nastopilo pa jih je iz neznanih vzrokov precej manj. Na startu se tudi niso pojavili nekateri tekmovalci ljubljanskih klubov Olimpije, Ljubljane in Svoboda, ki so prej objavili svoje sodelovanje. To je povzročilo, da je bilo tekmovanje v nekaterih disciplinah manj zanimivo, kar je bila konkurenca slaba, nasprotno pa je bila v nekaterih drugih disciplinah konkurenca močna in to je prineslo zanimive borbe in dobre rezultate.

Tekmovanje je otvoril predsednik Okrajne zveze Partizanov Srečo Skrt, ki je pozdravil tekmovalce iz Kočevja, Cramolija, Krškega, Novega mesta in nekaterih drugih manjših društev Partizanov. Nato so se pričele prve borbe, najprej na najkrajši progi - na 100 m. Favorit v tekmovanju za naslov najhitrejšega Dolenjca - Novomeščan Tine Zaletelj - je svojo pokazal, da se razvija v dobrega sprinterja. V svoji skupini si je takoj pridobil precejšnjo prednost pred ostalimi in zmagal v odličnem času - 11,2. Posebno ugodno je presenetil Cervan Franc iz Strazja, ki je v teku na 300 m dosegel nov dolenjski rekord in enega najboljših letošnjih časov v Sloveniji. Cervan je velik talent, ki so ga odkrili šele pred letom dni v Mariboru, kjer je trenutno v šoli. Od njega se pričakuje še večji uspehi.

Leh uspešen je dosegel tudi Potrč v skoku v višino, kjer je izenačil dolenjski rekord. Zanimivo je, da Potrč svoje najboljšie rezultate dosegel pri zaključku sezone in to v kratkem trenisu. Tudi v metu krogle prvič uspel premagati mejo 13 metrov, kar je lep uspeh. Pri metih je, kot se je pričakovalo, »gospodaril« Igor Penko, v metu krogle je nocoj dosegel za svoje sposobnost skromen rezultat, boljši pa je bil v metu diska, kjer je izboljšal dolenjski rekord. Pri atletinjah sta se najbolj odlikovali Hudetova in Kotnikova, ki sta osvojili po tri naslove prvakinj Dolenjske. Rezultati tekmovalci niso bili nič posebnega.

Se nekaj zanimivega moramo zapisati. Na prvenstvu so nastopili tudi pripadniki LM Novo mesto in vsi so zabeležili boljše rezultate kot pred mesecem dni na prvenstvu LM Slovenije. Sprinterji Antončič, Prištel in Prosenički so zabeležili svoje osebne rekorde v teku na 100 in 200 m. Isto velja tudi za tekača Brajerja in skakalca v daljino Prištel Nika, ki je izboljšal svoj osebni rekord na 386 cm.

Danes: 500. številka DOLENJSKEGA LISTA. Pridobite mu tudi vi vsaj enega novega naročnika!

Topla greda ob oknu

Kakšne so prednosti toplih gred, ne ve le vrtnar in cvetličar, njene dobre strani pozna vsaka gospodinja. Le da so danes kaj redko posejane po naših gospodarstvih, čeprav bi premogla skoraj vsaka gospodinja toliko materiala, da bi z njim dala izdelati vsaj majhno toplo gredo.

Greda, ki jo kaže naša slika, je priložena h kletnemu oknu na južni strani, od vseh strani pa je zasteklena, da jo obsije čimveč poznosolnjskega in zgodnjepomladanskega sonca. Za gredico nanosimo k oknu čimbolj rahlo zemljo, v kateri bodo semena hitro vzklala in dobro rasla. Enostaven lesen okvir, dovolj globoko zagreben v zemljo, se podaljša v stranski trikotni okvir, v katerem nam steklar ali mož vstavi šipo. Staro, nerabno okno tvori pokrov gredice, še bolje pa, da okvir izdelamo po meri, ga z vezmi spojimo z okvirom, nameščemo ob steni stavbe, in zlasti skrbno izme-

rmo, da se na vseh robovih dobro zapira. V toplejših dneh dvignemo okno, da se rastline »prezračijo«, v pretoplih opoldanskih urah pa vrhunj šipo pregnetno s tekačem iz slame, rafije ali s staro preprogo.

Sadike, ki nam bodo tako zgodaj in lepo uspevale v topli gredi, nam bodo v poseb-

no veselje, razen njih pa bomo našli v naši gredici gotovo še prostor za sadike cvetja, ki naj ga na nobenem vrtno-poznejši nikoli ne manjka!

Zanimiva anketa

Socialistična zveza s prijatelji mladine in z ostalimi družbenimi organizacijami, ki imajo v svojem programu skrb za mladino, je pripravila v letošnjem tednu otroka okrajni načrt in občinske načrte za letošnje dejavnost v tej smeri.

Pridružio se je tudi Pedagoško društvo v Novem mestu in na zadnji seji odbora sklenilo, da bo s posebno anketo ugotovilo, koliko je v Novem mestu otrok, koliko predšolskih, ki bi jih bilo treba vključiti v otroške vrte, koliko jih je lahko doma v varstvu domačih, koliko vrtocev bi bilo treba zgraditi za vse otroke in kakšno kapaciteto za najnuj-

nejše sprejeme zaradi zaposlenosti staršev, zdravstvene in vzgojne ogroženosti ter domačih socialnih razmer. Anketa naj bi prikazala tudi potrebo po vrtilcih s celodnevnim varstvom in številno osvetlila nujnost novega šolskega poslopja v Novem mestu, kjer je postalo število učilnic občutno premajhno, tako v mestu kot v sosednji šmihelski šoli.

Društvo namerava izvesti anketo s pomočjo terenskih odborov SZDL in jih na tem mestu javno prosi za sodelovanje. Zbrane podatke in zaključke bo društvo objavilo in jih izročilo v uporabo ustanovljenim stanovanjskim skupnostim v Novem mestu. N. G.

VKLJUČITE SE V PARTIZAN IN ELANI!

Letošnja športna sezona gre h koncu. Nastopila je jesen in z njo hladno vreme, ki polagoma silil telovadce in športnike v telovadnice in ostale zaprte športne objekte.

Tudi v Novem mestu je že vse pripravljeno, da se redna vadba v Partizanu in treningi v različnih športnih panogah prenesejo v zaprte prostore - v obe novomeški telovadnici, ki bosta kmalu od jutra do večera popolnoma izkoriščeni. Da obe telovadnici ne zadostujeta za potrebe vseh novomeških šol in razen tega še za potrebe pripadnikov Partizana in Elana, je že vsakomur znano, položaj pa se zaenkrat ni nič spremenil. Da pa preko zime le ne bi vse zaspalo, da bi se poleg redne vadbe Partizana vršili še redni treningi odbojkarjev, košarkarjev, igralcev namiznega tenisa, atletov, nogometašev itd., je uprava TVD Partizana Novo mesto sklicala sestanek tehničnega odbora, na katerem so natančno proučili sedanji težak položaj s prostori in napravili urnik vadbe, ki ga tudi objavljamo. Pri tem jih je vodilo načelo, da naj bi vsak oddelek ali panoga imela vadbo vsaj enkrat na teden, če ne dvakrat, tako da vsi pridejo na vrsto. Prav tako je bilo sklenjeno, da bo v gimnazijski telovadnici predvsem vadba Partizana, v telovadnici osnovne šole pa posebna vadba - treningi v posameznih športnih panogah.

Ker je želja Partizana in Elana, da se z urnikom vadbe in treningov seznanijo čimvečji del prebivalstva Novega mesta, tudi tisti, ki doslej še niso vključeni v ti društvi, pa bi to želeli - objavljamo.

URNIK VADBE IN TRENINGOV

v obeh novomeških telovadnicah po posameznih panogah: Redna Partizanova vadba bo za ženske deca vsako sredo in petek od 17. do 18. ure (vodnica Majda Slepčević); za pionirje vsak torek in soboto od 17.30 do 18.30 ure, (vodnica Koprivnik in Kavšek); za pionirke vsak ponedeljek in četrtek od 17.30 do 18.30 ure (vodnica prof. Smerdu Nuša); za mladince vsak torek in petek od 18.30 do 20. ure (vodnik prof. Smerdu Milan); za mladinke vsak ponedeljek in četrtek od 18.30 do 20. ure (vodnica Ruža Kovčič); za člane vsak torek in petek od 20. do 21. ure (vodnik Adolf Mavrovič) in za članice vsak ponedeljek in četrtek od 20. do 21. ure (vodnica Pavlin Jožica).

URNIK POSEBNE VADBE (v telovadnici osnovne šole) je naslednji: Trening ODBOJKE za mladince bo vsak ponedeljek in četrtek od 18.30 do 20. ure (trener Marjan Potrč), za člane vsak torek in petek od 20. do 21. ure (trener prof. Igor Penko) in za članice ter mladinke vsak torek in četrtek od 19. do 20. ure oziroma 20. do 21. ure (trener Slavko Dokl).

Košarkarji bodo imeli treninge izjemoma, v gimnazijski telovadnici in to vsako sredo od 18.30 do 20. ure (trener Vinko Bele).

Atletika bo imela redne treninge vsako sredo od 18.30 do 20. ure (trener prof. Glonar), roketom pa vsak petek od 19. ure naprej (trener Emil Lipar). Nogometaši Elana bodo trenirali vsako sredo od 20. ure dalje in soboto od 18.30 dalje, igralci namiznega tenisa pa ob sobotah zvečer in v nedeljo dopoldne, med tednom pa v obliki v stalnici gimnazije. Redna vadba košarkarjev in mladink bo ponedeljek 19. oktobra.

Končno zmagu Novomeščanov!

PARTIZAN (Nm.) : SINDJELIČ (BEOGRAD) 31 (15:8, 12:13, 13:13, 15:1)

Po porazu v Ljubljani v srečanju z ekipo ZOK Ljubljane so naši bojarji beograjskega Sndjeka tudi iz Novega mesta odšli praznih rok. Zadnjeplasirana ekipa v tekmovanju zvezne odbojkarke lige tudi v Novem mestu ni uspela zabeležiti svoje prve zmage. Učila jim je tudi zadnja priloženost, ki se jim je ponudila. Novomeška ekipa je samo v drugem nizu, ki ga je kasneje izgubila, igrala podrejeno vlogo, v vseh ostalih pa je igrala dobro in je zaletena zabeležila prvo zmagu v jesenskem delu prvenstvenega tekmovanja. Res je škoda, da so Novomeščani prišli v formo šele na zaključku prvenstva, sedaj, ko jim preostane samo še tekma z beograjsko Cerno zvezdo. Če bi poletni položaji več prizadevnosti, jim vsekakor ne bi bilo treba zapustiti zvezne lige. Sedaj pa se ne da nič več pomagati, točje je premajhno in z izpadom iz lige se je treba sprajamiti.

Na nedeljski tekmi s Sindjelcem je v domači ekipi nastopil

Taborniki odpirajo kočo na Gorjancih

Požrtivovalni člani taborniškega voda KGR-20 (ime je njihova skrivnost) so med najslavnejšimi vodji partizanskega odreda gorjanski taborniki v Novem mestu. Lotili so se velike naloge, a so jo tudi uresničili; blizu Tovarnes na Gorjancih so s pomočjo KGP Novo mesto in okr. uprave za gozdarstvo, za katero so poletni delali, zgradili lepo taborniško kočo, v kateri bo lahko prenočevalo do 20 tabornikov. Odprli so širše možnosti za enopoldnevne izlete na Gorjance. V kočo so vložili veliko prostovoljnega dela in so zares lahko ponosni na svojo prostovoljno in lepo požrtivovalnost.

V nedeljo, 25. oktobra, vas vabijo na otvoritve koče. Z Glavnega trga bo vozil avtobus do nove koče na Gorjancih; cena za prevoz v obe smeri je 250 dinarjev. Prijatelji in starši tabornikov: vladno vabljena!

Jesenski plašč z velikim krznim ovratnikom in tričetrtinski mi rokavi, v pasu je rahlo oprjet in se zapenja le z dvema gumboma

Trenutno vodi BELT

*SVOBODA- KRMELEJ : RK CELULOZA VIDEM-KRŠKO

Po propozicijah okrajne rokometne lige morajo domače ekipe sproti časa igranja gostujoči ekipi in zboru rokometnih sodnikov 7 dn. pred tekmo. Ker pa to ekipa iz Krmelja ni sproti časa prizadet, je morala posebej vmes tekmovalna komisija in je določila tekmo za ob 10 uri dopolnice. Zaradi zamude domačih igralcev se je tekma pričela s pol urno zamudo. Ze v začetku tekme je domača ekipa igrala borbeno in ni dopuščala, da bi pobuda prevzeli gostje. Sel, v drugem polčasu je uspelo nadigrati domačine predvsem po zaslugi Ziberta in Sulca. Ekipa Celuloze je zmagala nepričakovano z visokim rezultatom 38:18. Sodil je Papež Pavle.

R. K. BELT CRNOMELJ : TVD PARTIZAN BREŽICE

Pod vodstvom republiškega sodnika Franca Moljka sta prišli na igrišče obe ekipi točno ob 10 uri. Ta tekma je veljala kot derby okrajne rokometne lige. Po vsej verjetnosti bo zmagovalec srečanja postal okrajni rokometni prvak. Tega so se zavedali tudi črnomaški gledalci, saj se jih je zbralo preko 500. Ze v prvi minuti so gostje povedli in to je bilo edino vodstvo. Polčas se je končal 5:2 za BELT. V drugem polčasu sta obe ekipi igrali zelo borbeno in včasih tudi grobo. Sodnik je imel mnogo dela. Tekma se je končala v redu in zmagali so domačini

15:12. Najboljša na igrišču sta bila Moljan iz Brežic in Brajčič iz Crnomlja.

TVD PARTIZAN SEVNICA : TVD PARTIZAN RADECE

Tekma je bila zelo borbeno in živahna. Sodnik ni imel težkoga dela, kajti igralci so bili zelo disciplinirani. Zmagala je domača ekipa z 22:19. Pri gostih se je najbolj izkazal Gospodarič, pri domačih pa Cimpršek. Tekmo je sodil Smerak Vinko.

URADNA LESTVICA OKRAJA NOVO MESTO

BELT	4	0	0	65:32	8
BREŽICE	4	3	0	194:81	8
CELULOZA	4	2	0	125:97	8
SEVNICA	4	2	0	65:82	4
RADECE	4	1	0	78:81	2
MIRNA	4	0	1	83:96	1
KRMELJ	4	0	1	72:123	1

V NEDELJO SE SREČAJO

V Radečah - Partizan Radece : Partizan Brežice; na Mirni - Partizan Mirna : Celuloza Videm-Krško; v Sevnici - Partizan Sevnica : Svoboda Krmelj.

M-K

SPORT IN TELESNA VZGOJA * SPORT IN TELESNA VZGOJA * SPORT IN TELESNA VZGOJA

Veseli dan - športni dan

Dele se je zaletelo, skočilo, vrvice bi poročile, če se ne bi eden izmed sodnikov spustil niže, narkar ga je drugi pokaral. - Tj preklemski sodnik! - Gooool so se drli na drugem koncu stadiona. Nekdo je namreč ostro streljal, vratar je žogo odbil, a tako nesrečno, da je padla nasprotnikovu igralcu na glavo.

(oba Kočevje) 10:39.0: 4x100 m: 1. Partizan (Nm.) 48.4, 2. Partizan (Cr.) 49.8, 3. LM - Novo mesto 51.2. Višina: 1. Potrč (Nm.) 185 cm, 2. Zener (Kr.) 170 cm, 3. Jovan (M. peč) 163; daljina: 1. Zaletelj 623 cm, 2. Zirc 613 cm, 3. Špiljar (vs. Nm.) 595 cm; stroškovi: 1. Jovan (M. peč) 12.38 m, 2. Zener (Kr.) 12.72 m, 3. Skedelj (Cr.) 11.53 m; met krogle: 1. Penko (L.Č. m.) 10.29 m; met diska: 1. Penko 41.18 m (nov. dol.); rekord: 1. Potrč (oba Nm.) 31.39 m, 2. Metjo (Koč.) 29.93 m; met kopja: 1. Špiljar 51.36 m, 2. Potrč 45.40 m, 3. Penko (vs. Nm.) 44.39 m. ZENSKE: 100 m: 1. Hude 15.6, 2. Kojnik 13.9 m; Kobilca (vs. Nm.) 14.2; 200 m: 1. Hude Jelka 33.5, 2. Kukman Slavka (obe Nm.) 39.2; 4x100 m: 1. Partizan (Nm.) 57.0, 2. Partizan (Koč.) 59.2. Višina: 1. Kojnik 153 cm, Skofljanec 125 cm, Arh. Vrščak in Kobilca - vse 125 daljina: 1. Hude 456 cm, 2. Skofljanec 405 cm, 3. Kukman (vs. Nm.) 400 cm; met krogle: 1. Kojnik 19.43 m, 2. Vidmar 16.42, 3. Bartelj (vs. Nm.) 15.79 m; met diska: 1. Kojnik Metja (Nm.) 31.89 m (nov. dol. rekord); 2. Vidmar 28.49; met kopja: 1. Vidmar Metja (Nm.) 36.07 m (nov. dolenjski rekord); 2. Ozura

Končno zmagu Novomeščanov!

(prvi na domačem igrišču) tudi znan atlet Igor Penko in to zelo uspešno. Penko je prevzel tudi vodstvo treningov prvega moštva novomeškega Partizana. Tekmo s Sindjelcem je uspešno vodil zvezni sodnik Stanina iz Ljubljane.

Vse novomeške ljubitelje odbojke obveščamo, da bodo zadnje tekmo zvezne odbojkarke lige med novomeškimi Partizanom in beograjsko Cerno zvezdo igrali še danes popoldne ob 15.30 uri (poti starih) in se v nedeljo 25. oktobra. Vse tekme zadnjega kola zvezne odbojkarke lige so bile preložene na sredo in četrtek 21. in 22. oktobra zaradi priprav državne reprezentance.

Marjan se je pognal čez vrvice

Kegljaške novice

V nadaljevanju tekmovanja v kegljaški ligi klubov Novega mesta sta bili v A razredu odigrani dve tekmi. Kegljaški klub Pionir je na svojem kegljišču premočno zmagal proti KK Luknja z rezultatom 335:271 podrtih kegljev in z dvema zaporednima zmagama trenutno prevzel vodstvo v svoji skupini.

V drugi tekmi je KK Partizan pripravil pravo kegljaško presenečenje, saj je z enim igralcem manj pospravil obe točki v tekmi s KK Novoteks in istim številom točk zamenjal mesti v letvici s klubom Novoteks. Doseženi rezultat 267:253 podrtih kegljev pove, da tokrat igralcem KK Novoteks ni šlo.

V B skupini sta bili odigrani dve tekmi. Kegljaški klub Merkur sta bila v A razredu odigrani dve tekmi. Kegljaški klub Pionir je na svojem kegljišču premočno zmagal proti KK Luknja z rezultatom 335:271 podrtih kegljev in z dvema zaporednima zmagama trenutno prevzel vodstvo v svoji skupini.

V drugi tekmi je KK Partizan pripravil pravo kegljaško presenečenje, saj je z enim igralcem manj pospravil obe točki v tekmi s KK Novoteks in istim številom točk zamenjal mesti v letvici s klubom Novoteks. Doseženi rezultat 267:253 podrtih kegljev pove, da tokrat igralcem KK Novoteks ni šlo.

V B skupini sta bili odigrani dve tekmi. Kegljaški klub Merkur sta bila v A razredu odigrani dve tekmi. Kegljaški klub Pionir je na svojem kegljišču premočno zmagal proti KK Luknja z rezultatom 335:271 podrtih kegljev in z dvema zaporednima zmagama trenutno prevzel vodstvo v svoji skupini.

TABORNIKI V BREŽICAH

Se pred dobrim letom, ob lanski praznikih, se v Brežicah ni veliko delalo v delu taborniške organizacije. Razen učencev, ki so še prve dni pristopili in njihovih staršev je le malokdo vedel, da sploh obstaja. V enem letu se je pa marsikaj spremenilo. Taborniki so s svojim delom in s akcijami pridobili simpatije starejših in vzbudili interes. Posebno veliko zanimanja je med samimi učenci. Veliko jih je, ki bi radi postali taborniki.

Množice vas bo zanimalo, kako smo začeli v Brežicah. V letnih počitnicah julija 1958 je Dolenjski taborniški sve priredil v Zelenjebaju v Brežicah vodniški tečaj, katerega so se udeležili trije gimnazijci. S pomočjo prosvetnih delavcev so v začetku šolskega leta začeli delati. Zbrali so okoli sebe mlade ljudi, ki jih privlačijo življenje in naravi, ki radi hodijo na izlete in jih seznanjajo z osnovami taborniškega življenja.

7. decembra smo imeli ustanovni občini zbor. Izbrano je bilo vodstvo odreda, ki si je dal ime Odred Matije Gubca, in sprejeti sklepi za bodoče delo.

Kmalu smo se znašli, čeprav nihče ni imel kakšnih posebnih izkušenj. Dobra volja in zanimanje sta rodila lepe uspehe. Zelo nam je koristil vodniški tečaj med zimskimi počitnicami

v Sevnici, ki ga je organiziralo Okrajno atletsko društvo in se ga je udeležilo sedem naših članov. Našli smo si novega znanja in se še z večjim poletom lotili dela. Razen številnih vseh sestankov in lepih izletov smo imeli tudi večje odredovo akcijo - pogostovanje v Dobravi in Gabrovici. 118 tabornikov je opravilo 773 delovnih ur in zaslužio 15750 din. 9. in 10. maja smo se udeležili »Teke mladosti« okoli Novega mesta in pri ženskih vrstah zasedli II. mesto, fantje pa so bili enajsti v porodu in v septembru, 14. oktobra, v letošnjem jubilejnem letu smo se tudi mi udeležili akcije, počastitev 60-letnice KPJ. Bil je to pohod in zlet slovenske mladine in tabornikov v Pedeseticah na Partizanskem trgu in zlet jugoslovanskega tabornikov v Dubravi in Zagrebu. Občinski praznik homo proslavili z razstavo o delu in življenju beograjskega odreda. Odprta bo od 25. oktobra do 1. novembra v naši »tekaški« obli. Najbolji vrtilci utli za gimnazijskim dvoriščem. Uprava ob obilni praznici ne bo imela edina »tekaške« akcije v občini, saj se v njej bodo pridružil tudi naši vrstniki. V. J.

Brez učiteljev?

(Nadaljevanje s 1. strani)
 uku še same kuhati, marsikje doživljajo nagajanja in podcenjevanje, v vseh odročnih krajih pa so učitelji že tako odrezani od kulturnega življenja in problematiki s šolskim in izvenšolskim delom. Uhajajo nam celo pripravniki, brž ko jim poteče študentska obveznost.

Samo letos, ko je odšlo iz okraja 84 učnih moči, prišlo pa jih je 52, znaša negativna razlika ob že tako skrajno slabem stanju 32 učnih moči. Na drugi strani narašča število otrok, a če se bodo razmere glede odličja učiteljev iz okraja nadaljevale, bomo čez nekaj let morali zapreti vrsto šol!

Stanje je vse prej kot razveseljivo, zato ga je okrajni komitej ZKS analiziral z največjo resnostjo in ugotovil, da mora ljudska oblast ob pomoči vseh ostalih činiteljev nujno ukrepati, da težavne probleme šolstva končno vendarle začnemo učinkoviteje reševati. Celotno problematiko lahko razdelimo na dva dela: na težka materialna vprašanja šolstva, ki jih ne bo mogoče rešiti preko noči, in drugič na dela, ki ga lahko napravimo že danes sami. Gre

za ukrepe, da bomo za šolstvo in njegove potrebe določili kar je mogoče največ potrebnih materialnih sredstev, pri tem pa organizirali tudi prispevke državljanov, da se stanje olajša. Naš skupen odnos do prosvetnega kadra moramo pa vsi v okraju bistveno spremeniti, saj ti odnosi prav na Dolenjskem niso v redu. Ni tako redek slučaj (Gaberje), da mora mlada

učiteljica pripravnica kot vaški črednik obresti vso sosesko, preden izprosi hrano, namesto da bi šel z mladim prostevnim delavcem tja, kamor je treba, predsednik šolskega sveta, vaški odbornik ali ugleden član organizacije ZKS ali SZDL. Mladega človeka pustimo, da je ob prvem stiku z življenjem doživi nepotrebna razočaranja. Ne čudimo se torej, da kader odhaja in če bomo pred tem zapirali oči, bo šlo iz okraja še več prosvetnih delavcev. Tudi inšpektorja bi morala prav tem osnovnim življenjskim potrebam prosvetnih delavcev, posvetiti več skrbi.

Na komunistih posameznih občin je torej velika odgovornost, da skupno z organi oblasti in z vodstvi organizacij zagotovijo drugačne odnose do prosvetnih delavcev. Tovariši iz posameznih občin so poročali, kako je pri njih. Iz razprave in obsežnega poročila bomo v prihodnjih številkah podali podrobnejšo podobo stanja v šolstvu našega okraja. Na vseh političnih organizacijah na vasi in na krajevnih odborih pa leži odgovorna dolžnost, da takoj spremene svoje odnose do prosvetnega kadra in da to obzorože tudi vsem svojim članom. Če bo ta ali ona vas ostala brez učiteljev, pa je tega kriva sama zaradi slabega odnosa do prosvetnih delavcev, potem naj ne pričakuje od občine ali okrajne kakovostne pomoči! Če ne bomo uredili teh stvari, ki jih lahko v vsaki vasi rešimo brez milijonskih investicij, ki jih sicer terjajo izgradnja novih šol, nakup učil, potrebne opreme ali večjih popravil dotrajanih stavb, potem se dolgo ne bomo kos zahtevam, ki jih pred šolstvo postavlja nova reforma. Celotno več: lahko trdimo, da bomo nadaljnega zaostajanja in vztrajanja pri dosedanjih nerazvitosti našega področja krivi sami, saj odklanjamo pomoč prosvetnih delavcev, izmed katerih velika večina s prav zgledno poirtvovalnostjo

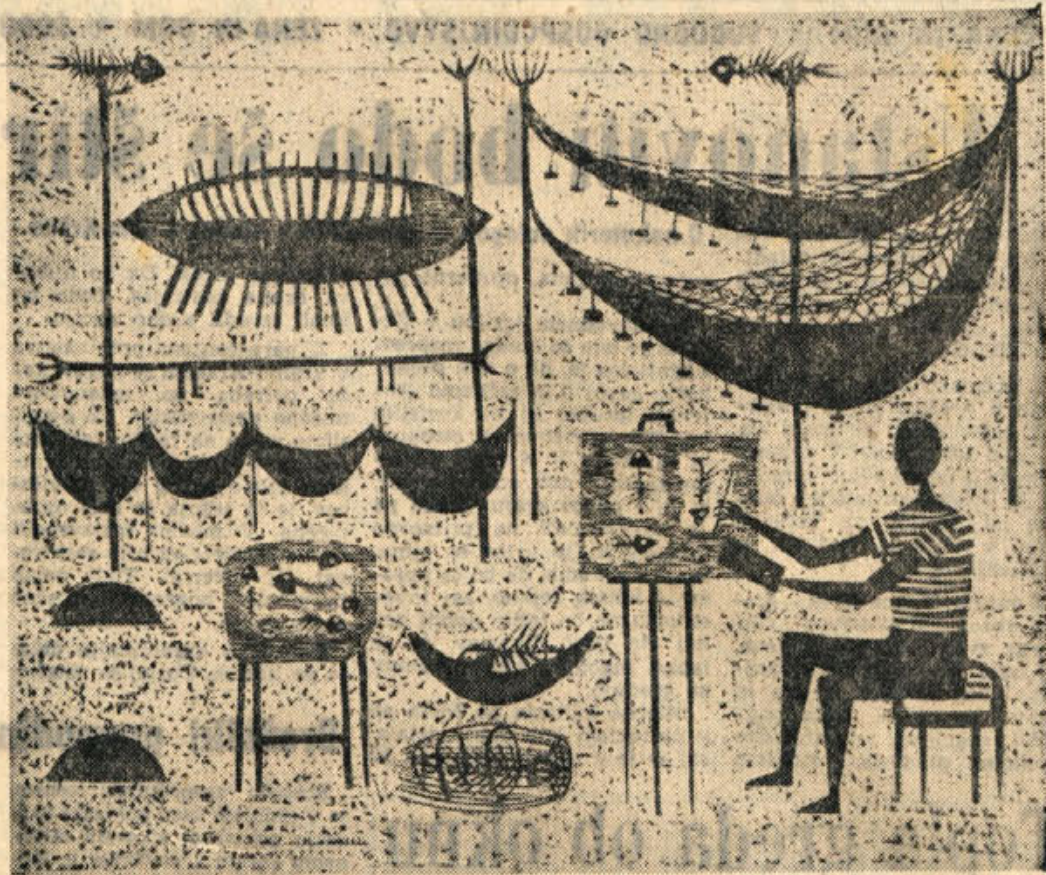
leta in leta vztraja pri svojem težkem in odgovornem vzgojnem, kulturnoprosvetnem in političnem delu.

Da bo treba celotno vprašanje investicij za ureditev šolstva (še vedno nismo pozidali vseh v vojni porušeni in požganih šol, v nekaterih krajih pa nam šole manjkajo še iz prvih let stare Jugoslavije), odnos do šolstva v proračunih in sploh problem materialnih sredstev za šolstvo postaviti na drugacno osnovo, nam je seveda prav tako jasno. Tako zahtevajo sprejeti tudi pionirski Okrajnega komiteja ZKS, katerega člani se resno zavedajo vseh posledic ugotovljenega, skrajno slabega in kritičnega stanja našega šolstva. Problem zaostalih okrajev se v luči tega vprašanja znova postavlja kot zelo pereč; to moramo ugotoviti, ko načenjamo vprašanje šolstva, njegovega materialnega stanja in kadra. Okrajni komitej ZKS, ki se je problema natisnele lotiti, sedi, da je šolstvo zdaj v ospredju najnujnejših nalog, ki jih je treba v okraju rešiti.

Na Drganjih selih gradijo šolo

Drganja sela so mala vas v bližini Dolenjskih Toplic, ki v dana med vojno mnogo borcev, zato so po osvoboditvi dobili svojo šolo. Kasneje so jo hoteli ukiniti, toda starši otrok s tem niso soglašali in so sklenili zgraditi lastno šolsko poslopje. Marljivo so se lotili dela; ob nedeležih dovažajo gradivo in opravljajo druga pripravljala dela, samo da bi čimprej zgradili šolo, da ne bi bilo treba njihovim otrokom hoditi vsak dan na Sušlico ali v Vavto vas. Pridni so in zato bodo tudi uspeli.

D. G.

Bogdan Borčič: KOMIŠKI ATELJE (lesorez)

Pomembno odkritje na Pangrč grmu

V podružnici Miklavževci cerkvi nad Pangrč grmom so za letos zaključili odkrivanje pomembnih fresk, ki so jih zasledili pod ometom, ko so pred nedavnimi uredili cerkev. O najdbi je bil takoj obveščen Zavod za varstvo kulturnih spomenikov v Ljubljani, ki je poslal na Pangrč grm strokovnjake za odkrivanje fresk. Doslej so odkrili 20 kvadratnih metrov poslikanega zidu. Umetnostni zgodovinarji sodijo, da gre za freske iz začetka 14. stoletja, kar pomeni, da bo cerkva na Pangrč grmu zaslovela po najzgodnejših freskah na Slovenskem. Zdi se pa, da je pod temi freskami še plast starejših slikarjev. Vse te domneve in natančneje opredelitev fresk bodo omogočila nadaljnja dela, s katerimi bodo pričeli v poletju 1960, ker je za ta dela potrebno suho in toplo vreme.

IZKOPAVANJE NA MAROFU

Letošnje arheološko izkopavanje na Marofu v Novem mestu je pri kraju. Najdbe, ki so bile pri tem izkopane, so za prazgodovino Novega mesta izredno pomembne. Pet dni izkopavanja je dalo samo na 96 kvadratnih metrih izkopane prostora kar 28 velikih glinastih žar, kar pomeni 28 prazgodovinskih grobov. Dosedanje izkopavanje, ki je samo nekako uvodno, je potrdilo domnevo, da imamo na področju Marofa opravka z velikim, zelo obsežnim prazgodovinskim najdiščem, ki bo, temeljito raziskano, dalo pomemben prispevek dolenjski arheologiji.

Letos septembra je bilo samo delno odkrito gotovo zelo obsežno staroilirsko grobišče. Velike glinaste žare, ki so bile najdene (nekateri merijo v premeru do 75 cm), niso nič drugega, kot grobovi starih Ilircev, ki so bivali v naših krajih v prvem tisočletju pred našim letom.

V te velike žare so dajali po takratnem običaju in verovanju pepel sežganih pokojnikov, včasih pa so pridajali še razne predmete vsakdanje uporabe kot nakit, orodje in orožje, vse sku-

paj zasuli z zemljo in zakopali. Žare na Marofu so bile zelo plitke vkopane, saj smo na nje naleteji že v globini od 20 do 35 cm. Tokrat je bilo v žarah razen pepela le malo pridatkov. Vendar nam prav ti drobni pridatki (na primer bronaste igle) dajejo dragocene podatke za časovno opredelitev neke najdbe. Po dosedanjih ugotovitvah z letošnjega izkopavanja lahko rečemo, da imamo pred seboj ilirske žgane grobove iz najstarejše železne dobe. To pomeni, da so doslej odkriti grobovi na Marofu stari približno vsaj 2700 let. Vendar nam bodo šele bodoča obsežnejša raziskovanja dala točno časovno in tipološko sliko izkopane materiala. Za prihodnje leto si je Dolenjski muzej zastavil nalogo, da odkrije obseg grobišča, katerega del bi prekopal in da ugotovi, kje je ležala pripadajoča ilirska naselbina. Sijajna lega Marofa daje slutiti, da bomo imeli opravka z večjo naselbino in pripadajočim grobiščem, kar bo nov prispevek k prazgodovini Novega mesta, ki bo leta 1963 praznovalo 600 letnico svojega obstoja.

Ob tej priložnosti moramo z

veso pohvalo omeniti, da so vsi novomeški gimnazijci s svojimi profesorji in ravnateljico tovarišičo Kasesnikovo obiskali izkopavanje na Marofu, kjer jim je vodja izkopavanja objasnili način izkopavanja, govoril o pomenu najdb ter o prazgodovini Dolenjske nasploh. Praktičen način povezave šole z muzejem, kakršnega si še želimo in ki naj nam služi za vzor!

Tone Knez

Dela na terenu: žare izkopujejo

Odkrita žara št. 5 na Marofu je primer velike ilirske žare »bombaste« oblike

OBVESTILO

Razstava grafike Bogdana Borčiča v Dolenjskem muzeju bo zaključena danes, 22. oktobra. Od 22. do 23. oktobra bo Dolenjski muzej za obiske zaprt zaradi preurejanja muzejskih zbirk. 28. oktobra ob šestih zvečer pa bo v počastitev občinskega praznika otvoritev na novo urejenih zbirk.

Ne zavrzite današnje številke DOLENJSKEGA LISTA - morda čaka sreča prav na vas!

PRAZNIKI V KOSTANJEVIŠKEM GLEDALIŠČU

V nedeljo, 25. oktobra, bodo v Kostanjevici na Krki gostovali člani Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja. Popoldne ob starih bodo dali v Bukarjevi dvorani igro Ervina Sylvanusa »KORČAK IN OTROCI«, to je delo, ki je doživelo prvo uprizoritev v Jugoslaviji. Prvod je oskrbel upravnik gledališča Feder Gradšnik, režijo Branko Gombač, sceno pa Sveta Jovanovič.

Zvečer ob sedmih bo v Domu kulture na sporedu Kreftova vesela komedija »KRANJSKI KOMEDIJANTI«. Predstava bo v počastitev 180-letnice prve iz-

vedbe »ZUPANOVE MICKE«. Na predvečer bo na razstavišču odprta Linhartova spominska razstava s predavanjem o Linhartu in njegovem delu. Komedijante je zrealiziral Andrej Hleng sceno pa je oskrbel Sveta Jovanovič.

Kdor se hoče od srca nasmejati, naj pride v nedeljo zvečer v Dom kulture v Kostanjevici. Kranjski komedijanti bodo peč vsakega zadovoljili. Vstopnice so na razpolago v Trgovskem podjetju »Resa«, telefon števil. 18.

Prosvetno društvo »Lojze Košak« vabi občinstvo k številni udeležbi.

Ob razstavi v Dolenjskem muzeju

V četrtek ob šestih zvečer je bila v dvorani Dolenjskega muzeja lepa in pomembna slovesnost. Razstava akademskega slikarja prof. Bogdana Borčiča, ki je bila javnosti dostopna že nekaj dni prej, je doživela s predavanjem umetnostnega zgodovinarja Ivana Komejla o Borčičevi umetnosti in njegovem sponovanju lep in poučen primer, kako se da tudi moderna umetnost obvesti in izbrani razlagi približati vsakomur, ki ima oko in posluh za sodobne umetniške tokove. Dvorana je bila polna pozornih poslušalcev, med katerimi smo poleg umetnika opazili tudi naše vidne politične in kulturne delavce: sekretarja OK ZK Franca Pirkoviča, podpredsed. OLO in Vilmo Pir-koviča in vrsto znanih zdravstvenih, kulturnih, pravosodnih in političnih delavcev ter ljubiteljev likovne umetnosti.

Uvodne besede je spregovoril ravnatelj Dolenjskega muzeja prof. Janko Jarc. Dolenjski muzej opravlja s takimi večeri, ki niso prvi v Novem mestu, kulturno poslanstvo preko svojih ožjih nalog, za kar mu moramo biti resnično hvaležni.

Borčičeva „Komiža“ v Dolenjskem muzeju

Bogdan Borčič, akademski slikar, bivši profesor na novomeški gimnaziji, sedaj vodja oddelka za likovno vzgojo otrok pri »Pionirski knjižnici« v Ljubljani, študent sklada Moše Pljade v mojstrski delavnici J. Friedlanderja v Parizu, stalni gost na najkvalitetnejših domačih umetnostnih prireditvah, je razstavil od 2. do 28. oktobra v prostorih Dolenjskega muzeja izbor grafik in monotipij iz Komiže, ki so napolnile osrednjo razstavno dvorano Dolenjskega muzeja.

Razstava je po številu razstavljenih del skromna, po tehtnosti izbora in zaokroženi motiviki pa dovolj bogata in kvalitetna, da nam z dobre strani predstavi slikarja in grafika Bogdana Borčiča. Razstava s tematiko »Komiža« sicer kaže omejen repertoar umetnikovih likovnih doživljajev, vendar je za razumevanje Borčičeve umetnosti in za njegov likovni svet značilna, saj pokaže ne samo Borčičevo umetnost, marveč do neke mere tudi njegovo umetniško sponovanje in proces njegove ustvarjalnosti.

»Komiža« v Dolenjskem muzeju ni le slučajen Borčičev popolni zapis. Komiža je zanj poglavitni vir za umetniško inspiracijo. Zato je prav motivni svet »Komiže« za Borčičevo umetnost značilen. Venomer ga privablja in ga bo še tabil ik vedno novim likovnim, grafičnim ali pa slikarskim redstvom. Vendar Komiže — razen dveh vedut — na tej

čolnov na lesorezih vse do poetizirane »Potopljene barke« (lesorez) ali prefinjene »Vrše« (jedkanica). Občutka za stvarnost pa kljub najrazličnejšim poenostavitvam in predelavam ni izgubil, samo enkrat daje prednost poudarjenju predmetnosti, drugič pa poetizirani prisposobi predmeta ali motiva.

Predmete in motive išče v naravi, tudi slika jih v naravi. Pri tem pa ne opusti svojega osnovnega slikarskega pogleda na predmet, četudi je vezan na model ali motiv. Vidi ga v največji ploskvi, tako kot bi ga gledal od zgoraj, z okna ali balkona. V čolnu vidi tudi njegovo notranjost in ne samo bok čolna. Skrajšave niso potrebne. Predmete niza enega vrh drugega. Perspektiva v klasičnem smislu ne pozna. Zanj tudi ni potrebna. Zato je vse preprosto in hkrati nazorno. Za razumevanje Borčičeve umetnosti torej niso potrebne globoke misli. Kljub temu pa so najbolj zanimiva tista dela, kjer se grafični ali slikarski predelavi motiva pridružijo še umetnikova pesniška komponenta, ki je sicer posejda, tudi pri najbolj realističnih upodobitvah, vidna. Za primer vze-

stavil Borčičeve umetnosti. Ni pa edina. Zanimajo ga predvsem neznanji, na videz prav nič pomembni predmeti. Po vsem »neslikarski« motiv, motivno prav nič zapeljive stare fasade kamnitih mediteranskih hiš. Slika jih »Žalo Pomarkinovo, Zalo Pozonkotovo, Na Kantunu (skoraj brez neba in morja, brez horizonta in prostornega odziva). Na celotno ploskev papirja je razgrnil eno samo fasado z okenskimi odprtini in robom strehe ter ozkim pasom morja. Hiša brez prevega plana, brez običajnih atributov, ki ustvarjajo motiv »lepsi« ali »prikupnejši«. Samo skrbna ubranost barvnih tonov, ki ustrezajo pesniškemu doživljaju ob gledanju stare hiše. Naslikan čoln spredaj na noben način ne služi kot perspektivno pomagalo, da bi hišo pomaknilo nazaj, marveč ga je slikar postavil samo zato, da dvigne likovno vrednost upodobljenega predmeta in uravnovesi tonsko modre okenske odprtine z živahno strukturo zidu in horizontalno postavljenim temnim likom čolna. Diferenciacija je struktura zidov, izprani kamniti ali ometani in žito pleskanih sten. Občutje za material, za površinsko strukturo je spet ena bistvena sestavina Borčičeve umetnosti. Ta njegova ljubezen do stvarnosti materiala se kaže posebej izražaj pri njegovem privabljenem motihu rib: grafična ali slikarska tehnika se

podreja obliki in površinski strukturi. Bodljikavemu telesu škarpine odgovarja tehnika perorisbe ali krede, gladko telo skuše ali iglice bo vernje zadel v tehniki filomastra ali tuša.

Na razstavi Komiže gledamo torej predvsem slikarjeva osebna doživljanja in njegov osebni motivni svet. Zato tudi edinega pogleda na Komižo ni naslikal tako neprizadeto, kot bi ga dojemal za potankosti do vzeta turist registrator. Komiža je zanj en sam vizuelni vtis pred pesnika slikarja razgrnjene mestne podobe v sončnem dnevu. Brez topografskih podrobnosti, brez značilnih pogledov, posebnosti mesta in še marsičesa drupepa. Naslikal je zaliv z Rivo in pomolom. Vse se je žilo v en sam oblesk variranega blestečega tona, v katerem je slutimo urbanistično podobo mesteca z ostanki beneškega obzidja, tipično dalmatinsko, florinsko mrežo z ozkimi ulicami in uličicami, položnimi korcastimi strehami in bogastvom dimnikov najrazličnejših oblik. Zato pa go toliko bolj zanimivo življenje Komiže (Ribiči pri krpanju mrež, Čakulanje). Zato go toliko bolj zanimiva svet, ki ga nam je predstavil v svojem lesorezu Slikarjev atelje na Komiži.

Teško bi se na razstavi odločili za boljše ali najboljše. Vse je dobro. Poosod se nam Borčič enako razodeva, nov sod doživeti, vendar usakokrat

različen. Povsod se nam razkriva njegov izvorni osebni umetniški izraz in svojstven pogled na svet, ki ga obkrožita. Celotno mamljivo »pariška solanga ni premamila. V ateljeju mojstra Friedlanderja se je spopolnil samo v tehniškem pogledu. Niti najmanj pa ni opustil svoje začrtane in dosledno grajene umetniške poti. V času iskanj, uveljavljanj in odmiranju najrazličnejših umetnostnih izmov, odmikov od realizma, uhajanja v svet fantastike in abstrakcije, spekulacije in sarlatanstva, je Borčičeva umetnost postala in ostala sodoben umetniški izraz. Ne opira se na slučajnost nove prevzete in nedofinjene moderne ali modne umetnostne smeri. Je predvsem rezultat poglobljenega in solidnega študija. Notranje doživljajev, četudi v predelavah včasih abstrahirano poenostavitven, ni celo v najbolj resničnosti odkrnjenih motivih nikoli izgubil značaja otičljive stvarnosti. Stvarna predmetnost in poetični lirizem sta dve bistveni in dopolnjujoči se sestavini Borčičeve umetnosti. Tudi pri najbolj realističnem podajanju in oblikovanju predmeta ali motiva ne zakriva svojih pesniških doživljajev. Ostaja pesnik človek, ki se odziva na stvarni svet in neznanji ljudi, kadar slika mreže ali vrše, čolne ali pridelava hiš, v poenostavitveni obliki ali kratekrega Barba Tonija IK

Godba v Metliki je dobila uniforme

Metliški godbi, ki je ena naj-davnejših v našem kraju, se je po dolgih letih izločila iz njenih želja - njeni člani so dobili nove uniforme. Prizadevanje so bili vsa povojna leta brez njih, kajti nikoli ni bilo lastnih sredstev, se manj pa kakoga mecenata, ki bi godbi pomagal iz njenih zadreg. Stare predvojnne uniforme so nekateri člani vzeli s seboj v partizane, nekaj obkles je uničili okupator, druge pa so se porazgubile.

Po velikem prizadevanju nekaterih godbenikov, zlasti kapetnika Silva Mihelčiča, pa so se 27. septembra godbeniki v predstavi občinstvu v novih modrih uniformah. Da so prišli do teh uniform, je denarno veliko pripomogla metliška občina, hkrati pa tovarna Novotek, ki je običajno znižala ceno blaga. Pa tudi godbeniki sami so več let s svojimi nastopi zbirali denarne prispevke, gmočno pa so jih podprli še metliška Kmetijska zadruga in Splošno trgovsko podjetje.

Nove uniforme imajo na rokavu emblem: godbeno liro z metliškimi grbom. Na rokavu so tanki srebrni ali zlati trakovi, ki označujejo število let sodelovanja pri godbi. Godbeniki do-

140 let dobovske šole

Pred 140 leti je bila ustanovljena šola v Dobovi. Najprej je bila enorazredna v kaplaniji, postopoma je rasla v dvojačredo in kasneje v štirirazredno šolo. Prvič je imela pouk v slovenski jeziku leta 1905, z njim pa je morala prenehati leta 1941, ko so Slovence izselili na Hrvaško in v Srbijo, v Dobovo pa so prišli Kočevarji.

Po vojni so šolo temeljito popravili (Dobova je bila 47-krat bombardirana) in spet začeli s poukom. Razvila se je v sedemletno, nižjo gimnazijo, zdaj pa je popolna osemletka z več kot 400 učenci in 11 oddelki.

Letos sta občinski ljudski odbor in občinski komite našla nekaj sredstev za obnovo šole, ki je tako dobila parket v vseh učilnicah, obnovili so učilnice in prebarvali in prepletali okna ter zgradili novo stopnišče. Šola potrebuje za uspešnejši pouk še dve učilnici, kabinet, telovadnico, delavnice za tehnični pouk in vodovod.

Proslava 140. obletnice šole bo 21. oktobra ob 8. uri zvečer. Zdravljica bo s proslavo 46. obletnice KPJ in SKOJ.

Dobra priprava - lep uspeh!

Uspešna seja sveta za kmetijstvo in gozdarstvo Oblo Žužemberk

V četrtek 16. oktobra je bila prva seja novozvoljenega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo občinskega ljudskega odbora Žužemberk. To pot so člani sveta živahno sodelovali v razpravi in dajali pametne in koristne predloge. Lahko trdimo, da je bila to dosedaj najboljša seja sveta.

Člani so bili na sejo dobro pripravljeno, saj so hkrati z

veznem zatiranju goveje tuberkuuloze ter o ustanovitvi veterinarske postaje v Žužemberku.

Na seji je bilo sprejetih več sklepov in priporočil občinskega zbora. Med temi so najvažnejša:

Priporočilo kmetijskim združenjem, naj odpravijo pomanjkljivosti v poslovanju iz prejšnjega poletja: sklep, da se pri svetu za kmetijstvo in gozdarstvo ustanovi strokovna komisija, katere naloga je organizirati strokovno službo spoznavno z združenji. Zdruga je morale do konca leta pripraviti večletni perspektivni plan, ki naj zajame osnovne za razvoj kmetijskih združenj v občini; pri izdelavi le-teh naj bi pomagala strokovna komisija sveta. Dalje naj bi združenja s posebno akcijo pri kmetovaleh povečale prodajo umetnih gnojil zaradi velikih zalog in večje proizvodnje pri kooperantih. Kmetijski združenji naj se vključijo v združeno delo pri gradnji prostora za gradnjo. Predsednik in upravniki te zadruge sta bila na seji zadolžena za uresničitev tega načrta.

Svet za kmetijstvo in gozdarstvo je med drugim sprejel sklep, naj se izda priporočilo občinskemu ljudskemu odboru za sprejetje odloka o posesti pozv na območju občine, sprejetje uredbe o obveznem zatiranju goveje tuberkuuloze in da v Žužemberku ustanovimo veterinarsko postajo.

Člani sveta so z nekaj manjšimi popravki odobrili osnove za plan kmetijstva v l. 1960.

Nekaj sevniških novic

Prvi metri ceste skozi Sevnico so že asfaltirani. Za leto so napravili le podlogo in jo obrizgali z asfaltom, spomladaj pa bodo cestisti dokončali. Kljub številnim pripombam na račun te gradnje pa je sedaj slišati vedno več pohvalnih mnenj o rekonstruirani cesti skozi trg. Za namreč žele sedaj dobiva svoje estetske oblike, ki si jih večina prebivalcev ni zvala zamisliti prej, dokler je bilo vse razrito. Morda ne bi škodovalo, da bi za tako delo, pri katerem zahtevajo tudi sodelovanje državljanov, najprej izdelali maketo ali perspektivno podobno vnaprej, zakaj to in ono. To bi verjetno tudi dvignilo delovno vnanje prostovoljnih delavcev pri teh delih.

O problemih investicij v Krmetolju so pretekli teden v prisotnosti predstavnikov OK ZKS in OLO razpravljali v osnovni organizaciji ŽK Težave, ki jih ima Rudnik, so take, da bodo zahtevali še večjih naporov vseh sil v Rudniku. Počasno napredovanje del je privedlo do tega, da je bilo do sedaj le 33 odstotkov zveznih kreditov izkoriščenih. Se težji pa je primer okoli rekonstrukcije opekarne. Sklepi osnovne organizacije bodo nedvomno pripomogli k uspešnejšemu reševanju investicij v Krmetolju.

Na občnem zboru sevniških tabornikov so bili tudi člani partizanskega rodu Temni hrast iz Hrastnika. Povabili so Sevnice na otvoritev svojega doma v Hrastniku, ki bo dograjen do 29. novembra leta. Ena najboljših taborniških enot v Sloveniji marljivo gradi ta svoj dom že tri leta in je res edinstven društveni dom v Sloveniji. V njem je prav vse, kar ta organizacija potrebuje.

Iz pogovora z več sevniškimi vinogradniki moramo sklepati, da bo letošnja letina presaj pod povprečjem. Deležje v septembru je sicer znatno napelo grozdne jagode, vendar jim tudi topli oktobrski dnevi niso pri-

nesli posebne sladkobe. Tako je pesem kolopotev in obralcev letos bolj »kisla«, ostal pa bo prazen tudi marsikateri sod.

Za pošolsko izobraževanje je vedno več prijav. Do sedaj je delujoča večletna politična šola, v več krajih po občini pa se bodo te dni pričeli zbirati odrasli I. in II. tečaj osemelet. Okoli 15 prijav je zbranih tudi že za delavsko TSS za obratne tehnične, ekonomske srednje šole pa je ponovno tik pred začetkom šolskega leta. Končnih številk o vseh večletnih dijakih še ni, bodo pa presegle število 150 vpisanih.

Vojniki pozdravljajo

Zbrani dolenski fantje v Sarajevu prosimo, da bi objavili naše pozdrave sorodnikom, predvsem pa staršem, bratom in sestram: Jože Kovačič, Danilo Brelih, Peter Kovačič, Franc Pavlin in Edi Solen.

Ludvik Miklič, vojak iz Novega Brega, pozdravljam vse fante in dekleta, ki delajo v pletilnem obratu v Ambrusu in jim želim mnogo sreče in uspehov pri delu. Posebej pa pozdravljam mamo, brate in sestro Nado ter jim kilčem na svidenje!

Zadnja skupina upraviteljev je zborovala

12., 13. in 14. oktobra se je v Dol. Toplicah zbrala zadnja skupina solških upraviteljev k predavanjem in razgovorom, da bi se tako poglobilo družbeno upravljanje v solstvu, izboljšal pouk in razširili pogledi na samostojne dejavnosti učenca tudi na podružničnih solah, ki pošiljajo po četrtem razredu svoje učence na polne ali razvijajoče se popolne osnovne šole.

To so bili mladi ljudje, ki nimajo še dolgoletne prakse, a so z zrelimi in tehtnimi pripombami ter vprašanji v razgovoru pokazali, da seformno gibanje razumejo in da so pripravljeno pri svojih močeh in sposobnostih storiti vse, da bi se vsebinska pouka ter učne oblike in metode izboljšale, in da bo šola lahko pogumno stopila v središče našega celotnega življenja.

Družba jim mora takšno in podobno izobraževanje omogočiti, saj učitelja lahko primerjamo s študentem, ki s svojo vsebino namaka okoliščino in ki zaradi dajanja usahne, če ni delja. Noben družbeni delavec ne sme zastajati za dogajanjem, tudi po šolanju mora biti dobro seznanjen z novostmi. To velja v polni meri za prosvetnega delavca, če zahtevamo od njega, da vodi šolo vzporedno z napredkom človeške družbe.

Danes: 500 številka DOLENJSKEGA LISTA. Pridobite mu tudi vsaj enega novega naročnika!

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Čedenski koledar

Četrtek 21. oktobra - Zorislava Petek, 23. oktobra - Severin, Sobota 24. oktobra - Rafael, Nedelja, 25. oktobra - Darjan, Ponedeljek 26. oktobra - Lucijan, Torek, 27. oktobra - Sabina, Sreda, 28. oktobra - Simon

KINO

BREŽICE: 24. in 25. X. egipovski barvni film »DEŽELA SAHAR«. - 25. in 26. X. sovjetski barvni film »TIHI DON - II. del«. 27. in 28. X. jugoslov. film »GOZDVA O DVEH MESTIH«. - 29. X. jugoslov. film »VELIKI IN MALI«. 30. X. ameriški barvni film »VZHDNO OD RAJA«. - 31. X. »PEVEC IZ MEHIKE«. - 1. in 2. X. ameriški barvni film »VOZVI NA ZAHOD«. Od 27. do 29. X. ameriški barvni film »V POMAHI ŽIVLJENJA«. - 30. X. »DOM JLA«. - 31. X. italijanski barvni film »VOJNA IN MIR - I. del. SEVNICA: 24. in 25. X. jugoslov. film »SAMO LJUDJE«. - 26. X. »PAPA SE RAZHAJAJO«. - 27. X. »NOČNI LJUBIMCI«. - 28. X. francoski film »NOČNI LJUBIMCI«.

MALI OGLASI

PROJAM 52 a travnika in njive v neposredni bližini mesta. Naslov v upravi lista (923-59). UGOVOR PROJAM obsezan les za ostreže (8x3), 3000 kg gamsenka spna in 25 m zidnega kamna. Vse ob glavni cesti v bližini Mirne peči. Naslov v upravi lista (923-59).

PROJAM SKOJBAJ NOVO kombinirano obrato iz orohovega lesa. Naslov v upravi lista (924-59).

PROJAM MALO POSEVSTVO 2 ha in hišo z manjšim gospodarskim poslopiem ob železnici in cesti. 4 minute od železniške postaje Bistva vas. Informacije pri Petrič. Birna vas.

VEŠPO, TIP 33, dobro ohranjeno, prodam. Jožica Meke, Krška vas št. 41, pri Brežicah.

ENOSTANOVANJSKO HIŠO z vrtom

Prodajam v Novem mestu ugodno prodajam. Informacije pri Heleni Lovčec, Gosposvetvska 4-I. Ljubljana.

PROJAM SKORAJ NOV moped

Colibri, Ogled v nedeljo 25. t.m. v Solski ulici - Novo mesto. ENOSTANOVANJSKO HIŠO z vrtom, gospodarskim poslopiem in nekaj gozda, prodam. Rozman, Dol. Straža 15.

PROJAM 3 PARE belih mlinskih kamnov

Povga Alojz, Podgoršt št. 3, p. Mirna peč.

SPREMENEM GOSPODINSKO pomočnico

Naslov v upravi lista (923-59).

IŠČEM POSOJILO v znesku 150.000 din.

Vrnem do konca leta 1960. Pogoj obresti. Naslov v upravi lista (921-59).

POSTENO KMEČKO DEKLE

sprejemem takoj za pomoč v gospodinjstvu, za strobo in pomoč na posestvu. Plača dobra. Zadobovšek Alojz, Knezdol 24, p. Trbovlje

ZAHVALE

Ob bridki izgubi našega dragega moža, očeta, staroga očeta, strica
FRANCA KAVSKA
električarja
se toplotno zahvaljujemo prijateljem in darovalcem vencev in vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti.
Posebno se zahvaljujemo zdravnikom kirurškega in internega oddelka novomeške bolnišnice, ki so mu nudili vsaj možno pomoč v zadnjih trenutkih. Vsem prisrčna hvala!
Zena Ana z družino

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO
V času od 12. do 19. oktobra je bilo rojenih 13 dečkov in 9 deklic. Poročili so se: Ludvik Saje, ključavničar iz Regerece vasi, in Ana Drmavšek, uslužbenka s Hribe pri Kranju.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Marija Razpotnik, uslužbenka iz Semiča, je padla pod voz in si poskodovala leve roko. Anton Mihalič, obrtnik iz Vel. Čikave, je v vinogradu padel in si poskodoval desno nogo. Stanka Nemanič, hčerka posestnika iz Božakovega, je pri telovadbi padla in se poškodovala. Ivan Zuzek, sin posestnika iz Strug, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. Marija Kastelic, babica iz Dol. Teške vode, se je vrgel spirtil in si opekel levo roko in obe nogi. Karla Hinkarja, sina posestnika iz Luze, je v Trebnjem podrl voz in mu poškodoval glavo. Milica Cvetan, hči posestnika iz Cestnice, je padla s kolesa in si poškodovala glavo.

Še ena grča

Te dni je obhajal 80-letnico rojstva Franc Dolinar iz Uršnih sel. Rodil se je 19. septembra 1879 v Skofji Loki. Komaj 10 let star je moral s trebuhom za kruhom. Pri graščaku na Podbrzju je bil pastir. Tu je delal, dokler ni odšel za tri leta na odsluženje kadrovskega roka v avstro-ogrsko vojsko. Potem je šel k železnici, kjer je začel kot progovni delavec, postopoma pa je napredoval.

Leta 1914 je prišel na Dolenjsko. Naselil se je v čeluvajnici na Uršnih selih. Imel je številno družino - pet sinov in štiri hčere. Zena mu je umrla pred nekaj leti. V NOB sta mu padla dva sinova, sin Blaž pa je bil prva žrtev italijanskega fašističnega nasilja na Uršnih selih.

Dolinarjev oče se je odlikoval v vrstah gasilcev, katerih član je že od leta 1899. Ko je prišel na Uršna sela, tu še ni bilo gasilcev. Z njegovim prizadevanjem in s pomočjo so ustanovili na Uršnih selih leta 1929 prostovoljno gasilsko društvo. Za delo v društvu je bil večkrat odlikovan, letos pa je dobil za petdesetletno delo pri gasilskih zlati medaljo.

Dolinarjev oče je kljub visoki starosti še vedno čil in zdrav. Rad se poveseži in zapoje v prijetni družbi.

Nasemu Gorenjcu, ki se je sprememil v Dolenjca, želimo znane in prijatelje še mnogo zadovoljnih let!
P. J.

Trije mrtvi na Homu

Vas Hom leži v hribovitem kraju nad Šentrupertom. Vaske hiše stojijo nareško v gozdovih in ob njih. Vsi prebivalci hraba živijo mirno, spoznavno z vsemi, samo z divjimi prašiči ne, saj jim ti uničujejo kravice. Setajnari pa se kljub lovem hitro razmnožujejo, kot da je njihov rod, včasih bi rekli »bog potegnal«.

Oni dan je nekaj šentruperskih lovcev organiziralo streljanje na Homu. Na Homu jih je predstavilo 17 prašičev, seveda divjih. Tone, ki jih je prvi zagledal, pravi, da je malo zastran. Ni pa povedal, če od lovskih strasti ali od strahu. Po kraski oceni polozaja je vzel na muho najtežjega in ga podrl. Druga, ki je bil manjši in ga je bilo zato težje zadeti, je samo ranil. Vse kaže, da rana ni bila težka, ker je skupno z ostalimi prašiči pokazal lovem rep in zbežal v dolino.

Tan je bil za prašiče usoden. Popolnoma sta pihnila vsak še po enega prašiča Jovca Miha in Edo. Setajnarije so poslali v Ljubljano. Lovci zaslužijo za bogat plen vse priznanje in jim želimo še vnaprej - Dober pogled!
J. J.

Kratke iz Brežic

Na šoli v Globokem so vgradili nova okna, da so učilnice bolj svetle. To jih je stalo 800.000 din.

V Mrzljavi vasi bodo izboljšali napetost električne napeljevalce. Zgradili so že nov transformator, postavljajo pa še drogeve za daljnovod.

Najmanj očitnih goljufij napravijo v Brežicah trgovci,

ŠE SO POMANJKLJIVOSTI

O nekaterih problemih dela sanitarne inšpekcije Oblo Videm-Krško

Ce pregledamo delo sanitarne inšpekcije občine Videm-Krško ugotovimo, da so posvetili veliko skrb tehnico-higijenski pomoči gostinski in živilski stroki. Pregledali so večkrat gostinske in živilske obrate in nato tudi kontrolirali, kako se izvajajo navodila. Mensice so v primerjavi z lanskim letom še precej izboljšale svoje poslovanje, saj se je preje dogajalo, da se je meso pokvarilo. Z nakupom hladilne omarice, ki pa žal v celoti ne zadostja potrebam, so te napake odstranili.

Trgovine z mešanim blagom so glede higijene v slabem stanju. Njih izboljšava je nemogoča zaradi zastarelih prostorov, zato bo treba sčasoma misliti na sodobnejše lokale.

Voda, ki napaja vodovodno omrežje v Videm-Krškem, ni najboljša, saj ima mnogo rudninskih snovi, zato bi bilo treba vodnjake opremiti s filtri oziroma jih bolj pogosto čistiti in vodo klorirati. Problematična je tudi pitna voda ob naplavljenih predelih Krške, ker se pogosto okuži.

Začeli so regulirati Sušico

Potok Sušica, ki teče mimo zdravilišča in se zlasti v poletnem času popolnoma osuši, da postane struga lego komarjev in nesnage, je bil predmet neenah pritožb domačinov in gostov. O regulaciji potoka je bilo že mnogo govora, predlaganih je bilo več načrtov, a do regulacije ni prišlo. Pred kratkim so pričeli z deli, ki so sicer malo zakasnela, ker je jesen rada deževna, vendar bo regulacija lahko dobro napredovala, če bodo zaposlili več delavcev, dokler je še lepo vreme.

Še ena grča

Še ena grča, ki se je v nedeljo 25. oktobra razvila v Brežicah, je bila posledica padca mladiča, ki je padel na cesto. Gre za mladiča, ki je padel na cesto v Brežicah, kar je posledica padca mladiča, ki je padel na cesto v Brežicah, kar je posledica padca mladiča, ki je padel na cesto v Brežicah.

Novomeška kronika

Bunkerji postajajo lepši. Zadnjič je Pavliha novomeške tržnice krstil za bunkerje, danes pa jim bomo mlj dobro ime vrnili, kajti preko noči postajajo vse bolj podobni tržnicam, zraven njih pa je zrasla železna konstrukcija, ki bo pokrivala ves tržni prostor. Ko bo trg moderniziran, bomo še »firikle« spremenili v kile pa bomo lahko rekli, da novomeški trg ni nič slabši od drugih (razen cen, seveda...)

Novo mesto ima kar dobro nočno razsvetljavo. Sedaj pa je novomeški trg s sodobno urejeno Obrtničkovo prodajalno pridobil še en svetleči svet napis, ki včasih celo utripalje. Iz malega raste veliko...

Kolesa zastoj! Pred novomeškim kinom je vsako nedeljo na kupe nezaklenjenih koles, s katerimi se okoličani pripeljejo v mesto. V preveliki vnanji pozabijo dostikrat na svoje kolo in si prizadevajo dobiti vstopnice za predstavo. Če bodo kdaj opazili, da nimajo več kolesa pred kinom, bo verjetno zanimanje za filmske lepoticke nekoliko popustilo.

»Rep« kot včasih... Prva leta po vojni smo bili kar navajeni na dolge vrste ljudi, ki so pred trgovinami čakali na razno blago. Danes smo na to

že pozabili, zato je bilo v ponedeljek kar čudno videti rep pred prodajalno Borovo, kjer so ženske čakale gumijaste skornje.

Kure in peteline so prodajali v ponedeljek na živilskem trgu. In sicer od 800 do 800 din. Razen tega je bil naprodaj še paradiznik po 80 din kg, orehi po 150 din »firikle«, smetana v skodelicah po 80 din, jabolka po 40 din kg, fižol 80 din kg, kostanj (firkl) 50 din, jajca 27 din, sirčki 5 din kos, grozdje od 100 do 140 din kg. Za glavico zelene solate so ženske zahtevale 20 dinarjev, za kg zelja pa 15 din.

V novomeški občini potekajo volitve v aktivne ljudske mladine bolj kot v drugih občinah okraja. Odslej so dosigili že 70 odstotkov.

Na seji občinskega ljudskega odbora, ki bo 27. oktobra, bodo razpravljali predvsem o stanju in razvoju kmetijstva v občini in pregledali, kako je bil dosežen v prvem polletju družbeni plan.

Gibanje prebivalstva: poročila sta se Janez Bentrinčič, delavec, in Marija Bolte, delavka, oba iz Novega mesta. Umrla je Marija Slejkovec, delavka iz Novega mesta, stara 71 let.

Trda koža in gluha ušesa

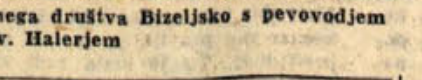
15. junja letošnje so pričeli preurejati prodajalno mleka na Glavnem trgu v Novem mestu. V sledilnih prostorih prodajalne so prodajali mleko do 23. avgusta, nato pa v mikarjni v Zabji vasi. Prodajalna na Glavnem trgu bo preurejena najpozneje do 29. novembra letos. 4. meseca jo že preurejajo. Zakaj tako dolgot? Nameravali so jo preurejati v 60 delovalnih dneh. Za 1 mesec bi preselili prodajo v Zabjo vas. Med deli so ugotovili, da so lesni stropni nosilci preprekli. Strop je bilo treba zamenjati. Čakali 30, da je stanovalci iz l. nadstropja odšli na dopust in jim tako omogočili zamenjavo stropa. Nato so izpremenili našt. V lokalu ne bo gošči zamenjav stropa. Nato so izpremenili našt. V lokalu ne bo gošči zamenjav stropa. Nato so izpremenili našt. V lokalu ne bo gošči zamenjav stropa.

Novomeščani, KUPITE SI OZIMNICO!

Jabolka po 36 din lahko kupite v skladišču GPZ Novo mesto v Bršlinju. Ker dajejo le večje količine, kupujte preko sindikalnih podružnic in kolektivov.

Jabolka po 40 din kg lahko kupite v drobnih prodaj pri podjetju Sadje-zelenjava Novo mesto v njegovih poslovalnicah. Po enaki ceni jih nudijo tudi KZ Novo mesto v prodajalni na Cesti komandanta Staneta.

Krompir merkur po 17 din dobite v prodajalni KZ Novo mesto na Cesti komandanta Staneta, krompir po 20 din v drobnih prodajni pa v poslovalnicah podjetja Sadje-zelenjava Novo mesto. To podjetje vam nudijo tudi sveže zelje po 18 dinarjev in ljubljansko kisljo zelje po 50 dinarjev kilogram.

Meški pevski zbor Prosvetnega društva Bizeljsko s pevovodjem tov. Halerjem

Meški pevski zbor Prosvetnega društva Bizeljsko s pevovodjem tov. Halerjem

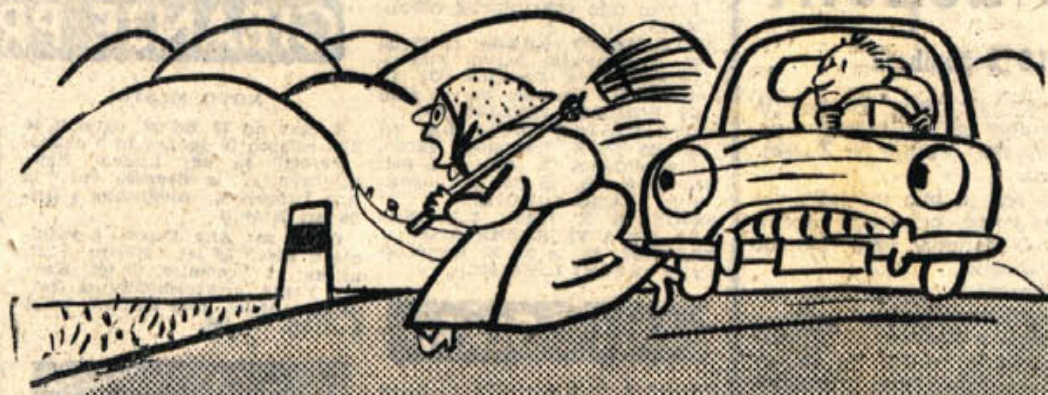
Ste shranili današnji DOLENJSKI LIST?

Ne izzivajte smrti!

Z zanimanjem preberemo reportaže o nesrečah na naših cestah. Zamislimo se o usodi ljudi, ki najdejo pod kolesi smrt ali pa se vse življenje jezijo na voznike. Nekaterim ostanejo vse življenje žalostni sledovi, onesposobljeni so za delo, padejo v breme družbe.

Lep sončen dan se je obetal, ko smo jutraj krenili pri Krškem na avto cesto. Vsi v vozilu smo se oddahnil, saj je to pomenilo konec Jam, strastljajev in prahu. Kazalec na števec je pomaknil proti številki 100 in tam obstal. Brez milinikov, brez fotoreporterjev smo brzeli po gladkem betonu. Bililali smo se Ruhn! vasi, ko je daleč pred nami stala na cesti temna točka. Priljubljeni smo bliže in bliže, na koncu, okoli 300 metrov daleč smo videli, da stoji ob cesti ženska — z metlo. Kaj zlodija dela na cesti z metlo? Sofer je začel umikati nogo z ročice za plin, na kratko je opozarjal s sireno ženske, da se ji bližamo. Ni se zmenila za nas. Razdalja se je manjšala, 250, 200, 150 metrov.

Ženska še kar stoji na cesti in gleda čez rob. Tedaj se nenadoma ozre po cesti, zagleda drveči avtomobil, steče na polovico ceste, si premisli, se obrne, steče nazaj na cesto, se spet obrne — skratka, pleše kot večja okoli žarnice. Zavore zavilijo, zasmrdi po ožgani gumi, ženska silne metlo pod pazduho in jo ucvrte v breg. Manjkalo je le dober meter pa bi bila pod našimi kolesi. Verjemite mi, da so soferju stala na čelu debele znojne kaplje. Mi smo si vsi oddahnil, ko smo pomirjeni spet sedli na svoje sedeže, ker smo prej vsi skupaj skoraj stali. Ženska pa je stala na pobočju hrba in nam zažugala z metlo. Ne morem si pomagati, toda tisti trenutki, ko je silnila metlo pod pazduho in jo tik pred vozilom ucvrta v breg, sem se spomnil na pravljice o Kleku in zlih ženskah, ki so tja hodile ozlokab. Kdo bi ji bil kriv, da je našla smrt pod drvečim avtomobilom?

Danes: 500. številka
DOLENJSKEGA LISTA.
Pridobite mu tudi vi vsaj enega novega naročnika!

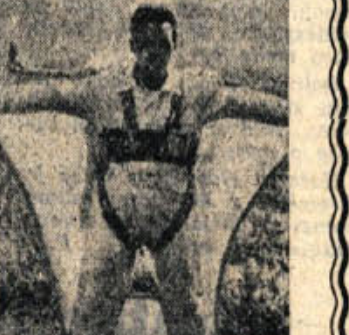
V Novem Meksiku v ZDA so se tako razmnožili kraljevski orli, da so povzročali veliko škodo farmerjem. Ti so najprej letalo in dva odlična strelca sta v enem dnevu ustrelila kar šest velikanskih pernatih roparic, izmed katerih ni nobena imela manj rapanje čez krila kot 2 metra. Na sliki je videti trenutek redkega lova, ko strelci levi in letala na mahu orla.

V Italiji je režiser Luigi Comencini po uspelem filmu »Nevarne žene« začel snemati podobno komedijo »Ljubzenska presenečenja«, od katerega si obeta enak uspeh. Na sliki je kader iz tega filma z Dorian Gray in Francom Fabrizijem, glavnima akterjema v »Presenečenjih«. Igrajo pa še Silvi Kosina, Walter Chiari, Anna Maria Ferrero, Mario Carotenuto, Elena Zareschi. Memmo Carotenuto in Vittorio Gassman. Film bo dokončan decembra letos.

Glen Bristow iz Bellevueja pri Washingtonu je našel pri Puget Soundu na obali Atlantika nekaj tednov starega tulenja in ga prinesel domov. Edaj je 11-letnemu sinu Bristowa pripadla dolžnost učitelja plavanja in kot je videti na gornji sliki se je iste lotil s vsjo resnostjo, čeprav mali pešček ne kaže posebne volje za učenje.

V Italiji so iznašli posebno krila za padalce, ki jih uporabljajo za reguliranje prostega pada iz letala, predno padalci odprejo prava padala.

Raziskovalci so odkrili sredi Indije plemo Murinov, ki živi popolnoma primitivno življenje. Njegove člane so nazivali »Ljudje popolne sreče«. Ne poznajo skoraj nobene civilizacije. Na sliki je lovec tega plemena, ki je z zastrupljeno puščico pokončil črno in se je pustil ponosno fotografirati na uplenjeni sverli.

»Tiktakaloči« centke je nazivala najstarejša tovarna ur na svetu »Vacheran & Constantin« iz Zeneve v Švici, precizno uro v obliki pravega dvajset dolarskega zlatnika. Pritisk na skrit gumb in pokrovček odkrije številčnico. V ZDA, kamor tovarna izvažala te ure, so se zanje kar stekli, kljub temu, da so razmeroma zelo drage, tovarna ne more sprosti ustreči vsem napošlom iz Amerike in si lahko čestita, da je odkrila pravo zlato jama.

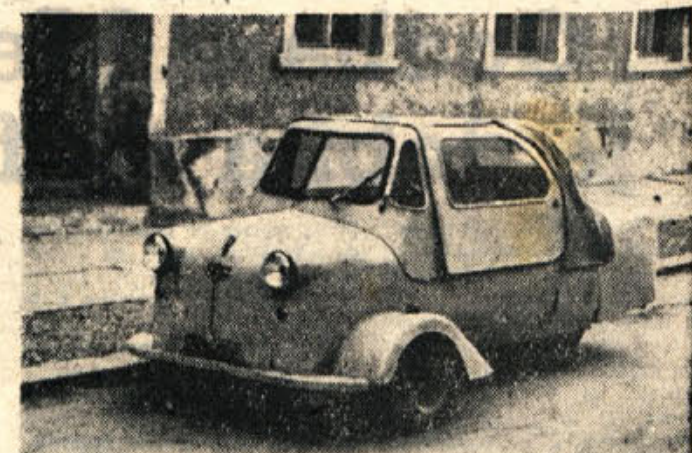
Pot nas pelje skozi Novo mesto proti Straži. Malo za Prečno, spet zaviti v oblake prahu, prehitavamo na cesti mamico z 8 do 9 letno hčerko. Ko smo tik ob njih, stegne maha roko in — švrk, na komolecu desnega potnika se raztreže pol gnila jabolka. Mi se režimo, sofer pa ustavi. Avto je pomazan, po-

kl jo prečkajo in kar veselo nas je premetavalo. Kazalec na binomeru se je premetaval okoli številke 5. Pot ozka, nepregledna. Kar naenkrat jo iz gozda po stezi privozi na kolesu 20-letni mladenič, nas zagleda, vleče drugo roko iz žepa, toda žal prepozno. Avto obstane kot pri bit, fant pa — tresk s kolesom v odličja, z nogo v reflektor in že je ležal kolikor je bil dolg in širok na okrovu motorja. Izstopili smo, mu pretipali kolesi in ga mirili. »Ja,« pravil, »takole 3 jurje sem zaslužil sedajle, bilanca je zvitja, pa vilice in obroče. Da se je držal z obema rokama, bi bil verjetno lahko odvil, tako pa je bilo prepozno.

lanom. Borih 100 kilometrov smo prevozili, pa sta bila dva žilovka na cesti v smrtni nevarnosti, dvakrat pa smo bili mi štirje v vozilu blizu »matilde s koso.« Seveda ni čudno, če je vsak dan več nesreč, saj je nam štirim to v teku enega dneva postalo več kot jasno, zakaj do tega pride. Koliko drugih in težjih prometnih zapletiljajev rešijo dnevno naši soferji na cestah? Koliko jih ne morejo več rešiti? Sami izzivamo smrti na cestah! M. G.

Preboksami boksar
Franz Günther je nedavno postal boksarski prvak Bremena in kajpak to zmago praznovil v družbi svojih navlačev. Domov je prišel precej pozno in pod »paro«. Tu pa ga je čakala nova borba. Žena ga je napadla in v dveh minutah »nokautirala«. K zavesti ga je spravil šele zdravnik.

Kako je boljše?
V Chicagu so novinarji pobarali 109-letno Alice Spitty, kako je doživela tako visoko starost. »Vse življenje nisem nič delala, bila sem vegetarijanka, nisem kadila ne pila alkohola.«

Ne navaden obisk v Brežicah: svojevrstno vozilo — recimo mu kar avtomobil — na 3 kolesih, s katerim je prišel inozemski turist v Spod. Posavje, je vzbudilo pred kratkim precej zanimanja med brežiško mladino

Morda še ne veste...

Preboksami boksar

Kako je boljše?

Toda na isto vprašanje je odgovorila 112-letna Betty Cardon: »Vse življenje sem težko delala, vsak dan sem spila vsaj določeno žganja in pokadila po dve cigareti...« Zdaj naj pa človek ugane, kaj je boljše.

Kačo je ugriznil

V Rio de Janeiru je Humberta Courima pičila strupena kača. — Cortin je v jezi ugriznil kačo tako, da je poginila, sam pa je ostal živ na hvalo hitri zdravniški pomoči.

Zaradi diete...

Sicilijec Leonard, vsekakor »drži« svetovni rekord v tatvni piščancev. V zadnjih treh letih jih je ukradel nič manj kot 2500. Na sodišču se je zagovarjal s tem, da mu je bil zdravnik predpisal dieto.

V vsako hišo Spod. Posavja, Bele krajine in Dolenjske: DOLENJSKI LISTI

Iz Evrope je velika moda batvnih kristalnih draguljev. Prodrija v Ameriko, kjer vedno bolj osvaja tenki svet, hkrati pa seveda povzroča hude preglavice zakonskim možem in očetom z oddraslimi hčerkami. Lepemu dekletu na gornji sliki, manekenki Marvella iz New Yorka, kaj lepo pristojta kristalni nakit iz topazov, ametistov in akvamarinov. Vse skupaj stane »samo« nekaj nad 500 dolarjev (okrog 300.000 dinarjev).

Vsesplošni kmetovalec

Petdesetletnega Dragoslava Jankovića iz vasiče Jajčica poznava vsa okolica Ljige (zahodna »Srbija«) pa tudi še drugod. Ne da bi zanemarjal svoje gospodarske posle, ta izredno spretni kmet

Shranite današnji DOLENJSKI LIST, saj ne veste, če ni prav v njem natisnjeno znamenje, s katerim se boste prihodnji teden udeležili velikega žrebanja!

Kupujte srečke denarne loterije OKRAJNEGA ODBORA LJUDSKE TEHNIKE NOVO MESTO!

Žrebanje bo 4. novembra 1959 v Novem mestu, 50.000 srečk po 100 din bo prodala L.T. Skupna vrednost dobittkov, ki jih je 6725, je 2.550.000 dinarjev
I premija 300.000 din

1 premija 200.000 din	50 dobittkov po 5000 din
1 premija 100.000 din	100 dobittkov po 2000 din
5 dobittkov po 50.000 din	500 dobittkov po 500 din
10 dobittkov po 20.000 din	1000 dobittkov po 200 din
10 dobittkov po 10.000 din	5000 dobittkov po 100 din

Kupujte srečke denarne loterije Ljudske tehnike, ker boste s tem omogočili dohajati razvoj tehnike šolski, kmečki in mestni mladini, torej svojim otrokom!

Po takem dnevu bi si vsak izmed nas, ki smo obdovovali soferja, premislili sedeti za volanom. Borih 100 kilometrov smo prevozili, pa sta bila dva žilovka na cesti v smrtni nevarnosti, dvakrat pa smo bili mi štirje v vozilu blizu »matilde s koso.« Seveda ni čudno, če je vsak dan več nesreč, saj je nam štirim to v teku enega dneva postalo več kot jasno, zakaj do tega pride. Koliko drugih in težjih prometnih zapletiljajev rešijo dnevno naši soferji na cestah? Koliko jih ne morejo več rešiti? Sami izzivamo smrti na cestah!

Okoli petih popoldne smo zavili z avto ceste na cesto proti Skocjanu. Po polurni vožnji smo skrenili z glavne ceste do hiše nekake znanca tretjega potnika. Rač bi bil nekaj sporočil na ženinem domu. Cesta slaba, ja?

Preberite posebno objavo na 1. strani današnje številke!

Jan Neruda:

Velj Josef, štacunar, je spadal med najpremožnejše malostranske trgovce. Mislim, da je imel v svoji prodajalni čisto vse, kar rodita Indija in Afrika, od sladke skorje in žgane slonovine za ločenje do zlatega praška. Zato pa je njegova prodajalna na trgu bila tudi vedno nabito polna. Gospod Velj je bil v trgovini ves dan razen ob nedejnih, ko je prisostvoval veliki maši v stolnici sv. Vite ali se udeležil redkih velikih parad meščanske garde; zakaj gospod Velj je bil strelec, prva stoltnja, prva četa, vedno tretji mož od gospoda poročnika Nedome na desno. V prodajalni bi bil najrajši postregel vsem odjemalcem sam, čeprav je imel dva pomočnika in dva učenca, a komur ni mogel postreči, ga je vsaj pozdravil, mu pokimal ali se mu nasmehnil. Gospod Velj se je smehljaj pravzaprav vedno, v prodajalni, na ulici, v cerkvi, vsepovsod, trgovski nasmehek se mu je bil vrezal v mislice in ni ni mogel več stran. Prijetna, majhna postavica, zajetna glavica, ki se je vedno tresla, na licih znan nasmehek. V prodajalni s plosko čepico in v usnjenem štacunarskem predpasniku, na ulici v dolgi, dolgi modri suknji z zlatimi gumbi in polobilim cilindrom. Moja predstava gospoda Velja je bila nekam borno neznanca. Za njegovega življenja nisem bil nikoli v njegovem stanovanju, a kadar kol sem si predstavljal, kakšen je najbrž doma, je bila ta podoba vedno ista: gospod Velj

O mehkem srcu gospe Rusove

sedl brez čepice, toda v predpasniku za mizo, pred njim stoji krofnik kadeče se juhe, s komolcem se naslanja na mizo, roka pa drži polno žlico sredi poti med krofnikom in nasmejanimi ustni, sedl ko lipov bog in žlica se mu ne zgame ne šor ne dol. Vem, neumna predstava.

Ah, tedaj, ko se začenja naša zgodba — dne 3. maja 1842 ob štirih popoldne — gospod Velj ni bil več med živimi. Ležal je nad trgovino v prvem nadstropju, v svojem salonu, v krasni krsti. Pokrov se ni bil povesnjen — gospod Velj se je smehljaj še po smrti, kljub zaprtim očem.

Pogreb je bil določen za ob štirih. Mrtniški voz z resastimi zastorji, kakor so mu pravili, je že stal na trgu pred hišo. Tu je stala tudi stoltnja meščanskih strelec z godbo.

Salon je bil skoraj poln samih malostranskih odličnikov. Vedelo se je, da bo gospod župnik od sv. Mikuláša z asistenco prišel malo pozneje, kakor je to bila navada pri vsakem imenitnejšem meščanu, da se ne bi reklo, kako se Malostrancem mudi vrci mrliča skozi mestna vrata. V sobi je bilo zadušno, popoldnarsko sonce je igralo in se lomilo v velikih zrcalih, velike ploščate sveče okoli odra so rumeno vplapolale in se kadile, vroči zrak je bil nasičen z dimom, z vonjem po sveči pobarvani črni krti in po obljanju pod truplom, morda tudi že po mrliču. V sobi je ležala tišina,

ljudje so samo šepetali. Takih, ki bi bili jokali, ni bilo, saj gospod Velj bližnjih sorodnikov ni zapustil, bolj daljnji pa vedno pravijo: »Ko bi se je mogoč izkoptati — pa nimam solz, če mi tudi srce počne.« — »Da, da, saj to je še huje.«

Tedaj je stopila v sobo gospa Rusová. Vdova po »njem Ruusu, gostinčarju v Grafovskem vrtu, kjer so se prilejali najlepši topničarski plesi. Ker to pravzaprav nikogar nič ne briga, naj zgolj mimogrede omenim, kaj se je pripovedovalo o gospe Rusovi in kako je postala vdova. Tedaj je bila pri vsakem topničkem polku posebna stoltnja bombardirjev, mladih, polnočnih fantov, sama kaj in mleko. Pravilo so, da je gospod Ruu sovražil to stoltnjo iz vage arca, sovražil, so govorili, zaradi svoje ženske; zato so ga nekdo strahno pretepli. Ampak kakor sem rekel: Ne praskaj se, če te ne srbijo Gospa Rusova je jedla svoj vdovski kruh pedindvajset let, živila brez otrok v svoji hiši na Selskem trgu, in če bi bil kdo vprašal, kaj neki počne, bi mu bili odgovorili: Hodil na pogrebe.

Gospa Rusová se je prerinila tik do odra. Petdesetletna, krepka gospa nadpovprečne vitlosti. Z rami je je padala črna evliena ogrinjalka. Črna, s svetlozelimi trskovi okrašena sva ba ji je obrobijala okrogli, odkriti obraz. Njene rjave oči so se zadrževale v ravnokovno obličje. Tisti trenutek se ji je zganil obraz, zadrtela

NEKAJ OKROGLIH

RED
»Pa se vam ni zdelo sumljivo, ko ste prišli domov in so bili vsi predali razmetani?«
»Vprava mladenič, ki je prijavila tatvino.
»Ne! Veste, mislila sem, da je mož iskal čisto srajco.«

VISJA SILA
S Peregrinom je nekak narobe pa gre k psihiatru. »Ali hodite z dekletom?« ga vpraša zdravnik.
»Naa...«
»Pa bi radi hodili?«
»O, pa še kako?«

OB VELIKEM POSPRAVLJANJU
— Ah ja, glej no, tuje je še tisto dišeče pisemce, ki je prišlo pred petindesetimi leti na tvoj naslov, pa sem ti ga pozabila dati...«

»Zakaj pa torej nočete hoditi z njimi?«
»Žena me ne pusti...«

KDOR ZGODAJ VSTAJA...
»Karolina, vi ste vsako jutro moja prva misel.«
»Hm, vaš brat mi ravno tako pravi.«
»Morda; ampak jaz zmeraj ustanem prej kot on.«

NI VEČ NEVARNO
Priateljica opazuje Vero, ki se vozi z vrtljakom. »Čudno, kako more prenesti tako vrtenje. Da se ji ne vrti v glavi.«
»Ni se je že davno vrtelo,« pripomni ena, »zato je sedaj imuna.«

CEZ NEKAJ LET
Kozma in Spela sedita na kraju Lune. Pa pravi Spela: »Nikar me tako nespodobno ne objemljaj, saj vidiš, da vsak trenutek pride mimo kakva raketa!«

MODERNO BESEDIŠČE
»Ti, kaj si pa naredila z Mirkom, da ne hodita več skupaj?«
»He, postajal je že tečen, pa sem ga lansirala iz svoje atmosfere.«

so ji ustnice in oblike so jo obilne solze. Globoko je zajecala.
A že si je hitro z belim robčkom obrisala oči in usta. Pogledala je sosedo na desni in sosedo na levi. Na levi je stala svečarica gospa Hirtova in molila iz molitvenika. Na desni je stala neka spodobna oblečena mlada gospa, ki je gospa Rusová ni poznala; če je bila, kakor se je zdelo, iz Prage je morala biti z druge strani vode. Nagovorila jo je, seveda po nemško; zakaj v narodnem oziru je bila Mala Strana tedaj res zaostali del Prage.

»Bog mu daj nebesa!« je dejala gospa Rusová. »Kakor da je živ, tako leži pred nami in se smehlja.« In si je spet brisala derete solze. »Sel je in nas pustil tu — pustil vse svoje imetje — smrt je res, prav res tatila.«

Neznana gospa ni odgovorila. »Nekot sem bila tudi na židovskem pogrebu,« je polšepetaje nadaljevala gospa Rusová, »pa tam n prav nič lepo. Vsa zrcala so zaveseana, da ljudje ne bi videli mrliča, ko bi se obrnili po sobi. Takoje je boljše. Zdaj vidimo rajnega v krsti lepo od vseh strani — jaz bi dejala, da velja ta krsta dvajset srebrnih goldinarjev, tako je lep! Pa jo je zaslužil, dobričina kakor da se nam še zdaj smehlja iz tega zrcala. Polpnočna nič ga ni smri spremenila, samo malce ga je podaljšala — kakor da bi bil živ, kajne?«

(Konec prihodnjic)